

УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА
ФРАГМЕНТАРИУМ. БЕСКОНАЧНОСТ. ИВЕРЈЕ.
ПРЕТК. Књижевни погледи

Оснивач, уредник и издавач
Мирослав Лукић, 1000, Београд,
Сердар Јанка Вукотића 1 / 13

Умјетносћ махагонија је, према речима Бориса Пилњака, умјетносћ сивари које су преживеле своје мајсторе и сојсџвенике.

УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА - ијај, иојајмљени, оишии, наслов, на најбољи и најсажеијији моџући начин означава суишиину свеџа оноџа иишо је ушло у сџоменуиши Ојус, у све оно иишо је, ишоком ирвих иедесетџак џодина живоиша, наиисао иворац ишоџа Ојуса.

Кулџура и цивилизација џуијају једна друџу.

Као ииши лаж џуиша халаиљиво све, исџину, иа и живоиш.

Треба ли иџаксџивно доказиваиши све ишо?

Умјетносћ махагонија је надживела све, џосџодо, кулџуру и лиџераиџуру! Лажџ, мноџо лажџи. Поколења и векове. Заблуде, иожаре и мржњу...Раишове и иџраџедије. Умјетносћ махагонија је надмоћна, надмоћнија од кулџуре и цивилизације, и без речи уме да саоишии мноџе исџине, џорке и болне...

3 - 6

2002

Овај троброј су припремио и уредили
Емер БЕЛАТУКА ДРУЗ
Димитрије ЛУКИЋ

УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА
Књижевни часопис : зоне преливања

Оснивач, уредник и издавач
Мирослав Лукић, 11000, Београд,
Сердар Јанка Вукотића 1 / 13

*

Припрема и штампа
Студио српских библиофила
Бела мануфактура Пресс
Мајсторска радионица руковорених издања
БАЛТАЗАР ПРЕВАЛЕЗ

*

Годишња претплата
(најсигурнији начин набавке)
за појединце : **850** дин
за правна лија : **1300** дин
За иностранство и бивше југословенске републике
50 ДМ

Новац појединци могу послати новчаном упутницом на адресу издавача.
Правна лија улаћују на - на жиро - рачун издавача код ПОШТАНСКЕ
ШТЕДИОНИЦЕ А. Д. Београд : **40803 - 625 - 9 - 7550 - 8888 -**
43889923

(за назнаком за часопис "Уметност махагонија")

Наши поручиоци из Аустрије, Белгије, Бразила, Велике Британије, Чешке
Републике, Данске, Француске, Италије, Јапана, Кине, Словачке, Кипра,
Луксембурга, Швајцарске, Шведске, Холандије, Шпаније, Мађарске,
Словеније, Грчке, Пољске годишњу претплату шаљу међународном
поштанском или телеграфском упутницом уз пуне адресне податке
издавача и уредника на девизни рачун код ПОШТАНСКЕ
ШТЕДИОНИЦЕ А. Д. Београд
број : **100059797**

*

Цена појединих бројева часописа према договору

*

Рукописе или дискете са укљученим прилозима слати на адресу издавача и
уредника.

**Текстови, из овог часописа, могу се прештамповати, али -
упозоравамо - са изричитим дозволом уредника**

САДРЖАЈ

БИСТРА ВОДА У КОЈОЈ СЕ ВИДИ СВАКА ЖАБА, Ес. Бев.	4
<u>ЗОНЕ ПРЕЛИВАЊА</u>	
Мирослав Лукић PISMO IZ BUDUJNOSTI, GROVA	6
Vja-eslav Ivanov ЗВЕЗДЕ ВОДИЉЕ (Изабране песме)	15
Препев Владимира Јагличића. Белешка о песнику	77
Брана Димитријевић СРКАЧИ СПЛАЧИНА И ПО КОЈЕ НЕОЉУШТЕНЕ МРКВЕ - Вера и секте у огледалу Владимира Турбина -	79
<u>ДНЕВНИК ПИСЦА</u>	
Мiodrag Mrkić PREVREDNOVANJE , odlomci	87
<u>ФАБРИКА ЛУТАКА ГРУПУЛКС</u>	
Мiodrag Mrkić TANATOS SA MASKOM EROSA POETSKA KULA "MILOSRDNOG ANĐELA" (Ogled o romanu Maestro Per Pjetro Aleksandra Lukica)	94
<u>АНАМНЕЗА > АНАБАЗА > АНАБИОЗА.</u> <u>АРГУСОВЕ ОЧИ</u> (Архив одбијених рукописа)	102
<u>ЧЕТВРТА ДИМЕНЗИЈА . Књижевни погледи</u>	
УСПЕХ, НЕУСПЕХ - М. Лукић	129
Виктор Трефалт У КАЖЊЕНИЧКОЈ КОЛОНИЈИ	131
<u>PLUS ULTRA</u>	
Из нових рукописа Живодрга Живковића	
СКАРЕДНИ ВРТ , песме	137
ГОСПОДИН ПЕХ , кратке прозе	146
Белешке. Огласи	
Каталог УМЕТНОСТИ МАХАГОНИЈА	
ЗАВЕТИНА Plus ultra	151

БИСТРА ВОДА У КОЈОЈ СЕ ВИДИ СВАКА ЖАБА

Овај троброј часописа, касни, из више разлога. Први је - стална новчана оскудица; околност да Оснивача, издавача и главног уредника нико - новчано - не потпомаже. Затим, крајем маја, главном уреднику је неочекивано и прерано преминула мајка, НАТАЛИЈА ЛУКИЋ (1931 - 31. 5. 2002). Посао око штампања је одложен 40 дана, тј. до средине јула 2002. Трећи разлог кашњења је - обилни послови око припреме и штампања ДЕЛА Мирослава Лукића УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА : 32 наслова у 35 књига!!! Око 8000 страна - 500 табака!!

Новост, која то заиста јесте: објављене су све, словима : тридесет и пет књига Уметности махагоонија, и могу се директно и једино поручити од издавача. Све те књиге - 32 наслова - посвећене су - српским мајкама, ауторској покојној мајци Наталији, и мајци његових синова, Миљани. Бог да им душу прости! Нису дочекале да те књиге виде, објављене, јер им је судбина била таква.

И зато овај троброј и започиње стиховима Оснивача овог часописа, преузетих с краја другог допуњеног издања првог Лукићевог романа Дневник за Сенковића (14 књига Дела). Следе Изабране песме Вјачеслава Иванова, руског песника недовољно познатог код нас, у преводу Јагличића. Као и низ других занимљивих прилога. Част да припреме овај троброј притала је млађим сарадницима, јер на млађима свет остаје, Лукићевом старијем сину Димитрију, и мени. Заједно имамо неколико година мање од Г. М. Лукића.

Речи из пригодног наслова, којим започиње овај троброј, приписују једном покојном политичару, балканском, који је дуго владао овим просторима, чак и после своје смрти! Имао је добре писаре, међу којима беше и дворских песника, који су знали да нађу праву реч када је требало јавно напаст и идеолошке неистомислићенике. Слика лепа, тачна. Када је реч о српској књижевности, последњих двадесетак и нешто година, уназад, рецимо, слика је често улепшана, нетачна, мутна. Више разлога има што је то тако. Како оних друштвених, важних, тако и оних паракњижевних, псеудокњижевних. Објављујемо, не случајно, огломке из огледа недовољно познатог најширој јавности, професора књижевности у пензији Миодрага Мркића, из Београда (Црногорац, родом са Косова), аутора преко 20-ак књига. Старење је болно али и природно; старећи, овај аутор се удубљивао у савремену српску књижевност и поједине њене актере; позабавио се лирским патосом, реториком, прикривеном цитатношћу на примеру три најистакнутија српска писца - Ћосића, Булатовића, Бећковића - и тако су настале скице за три ненаписана огледа о овим писцима. Старење неким људима доноси мудрост, памет, бистрину; другима, пак, нарочито, писцима огрезлим у близинама власти, ништа од свега тога.

Грех није само богомољачка тема. Јер, погледајте на људе око себе, и на оне што су недоступни - како се завлаче у грех - најдубље и најопитије речено - као у једну сферу, у једну стихију, и грех и искушења су им много ближи од страха Божјег. Српски писци друге половине 20. века упознали су један нарочити страх, страх од Царства ћесарског. Прилагођавали су се том страху. Најпознатији писци беху најуспешнији у томе. Временом су то вешто забашуривали. Понеки су стекли славу, постали новоколтоновани хришћани. Али и у старости, као и у својим најбољим годинама, грабе, суде се, и од њихове грабежи и славољубивости потамне душа, празници, право српство. Многи наши писци носе на души толике умне грехове, али професор Мркић - није ницији душебрижник. Током читаве друге половине 20. века Бог је у српској књижевности - мртав, химера, нешто одбачено. Кога су наши писци тражили кад су Њега презирали? Земаљског бога, вођу. Лажне идоле? Бог би не једном савременом српском писцу могао да каже: Ако ја вас одбацим као што сте ви мене одбацили, шта вам вреди живот, и где је место вашим душама?

Ни Бог ни читаоци више не могу да трпе неискреност и лаж писаца.

Век су много провели показујући да Бога нема. Ни писац Мркић Га није видео, али надамо се и верујемо да му је блиска помисао да Бог дејствује преко добрих људи. Где је - Бог? Кажу богослови - са незнатцима, малима, са људима незлобива срца. Сигурно није никада био са лоповима, блудницима и змиковцима. Старећи, човек постаје природно богобојажљивији. Суштинска религиозност је ствар стваралачкога развоја, ступањ; неодвојива је од живота. Све људе, па и књижевнике и нарочито књижевне критичаре треба подсетити да лопов кад краде нема ко да чува стражу, и најзад га ухвати. Исто тако и све лажове, мистификаторе разних фела, блуднике, издајнике... Зашто је то тако? Зато што они мисле да ће вечно живети, да никад неће умрети, и да их нико никад неће упитати за непочинства њиховог живота, за све оно што су згазили правећи своју успешну каријеру и славу. Такви свој ум затворе у тамницу, на најзад и своју душу. Такве људе и уметнике треба немилосрдно раскрижавати. Поједине књижевнике друге половине 20. века, на жалост, ни старење, ни смрт, неће моћи да опамети. Да раздреши њихову душу од веза тела, да је раздреши брзо и тихо, зато што је она много оптерећена тежином грехова.

Међутим, све ово звучи некако уопштено, некако начелно, али је за увод, верујем, довољно.

Београд, крајем августа 2002.

Емер БЕЛАТУКА ДРУЗ

ЗОНЕ ПРЕЛИВАЊА

PISMO IZ BUDUJ NOSTI, GROBA

Тамо где је Слобода, ко љубав, угушена,
влада мук мртвих, ход празних лета.
Тамо је свака срећа и нада срушена.
Урођенички самоубилачки порив, изван света,

ко бумбар зуји, као рој трутова,
мами не на пир, на свадбу матице,
сам себе једе. Снопихем врбових прUTOва,
ваљало би га испрашити; згазити као бубе - златице.

Живот и судбина могу бити дивни
ако су љубављу несебичном и разумом испуњени.
Срби немају разлога ни на кога да буду кивни,
до на анхронизме којима су напуњени,

и на подвале, подметачине, као лутке струготином.
Истина је лековита, иако је далеко од многих.
Не умиру толики напречац отровани вином, стрихином,
већ обузети најгором варијантом, замком убогих.

Шта су три деценије , или пет?!
Епоха је већ стрпала у мрачне фургоне
отпатке своје. Какав ће бити свет
2003. - ће? Не питај - кургоне,

корисне песнике, каријеристе, већ бивше!
Култ смрти и пропадања овде има своје жреце,
свештенике, проводације, лижисахане.
Биће лов у мутном. Прогласиће за свеце

безбожнике и доушнике. Не бојим се смрти
и радујем се што ћу нестати пре сумрака
другог миленијума и наметног века.
Не може се зауставити бескрајна трака

времена! Велике змије прождиру мање.
Вампири вампирима пију крв.
Ово велико и никада окресано дрво
што заклања сунце већ подгриза црв.

Заклонило је својом крошњом, сенкама
и суровошћу униформи и сила плурала
предивне песнике, есејисте, праве свеце,
окрвавивши и снежне врхове Урала.

Нико још није написао повест праву
о политичкој тортури, полицији.
Ортодоксија, црквена или идеолошка,
мафијашка, нема само седиште на Сицилији.

На оном свету ће, своје најбоље песме, можда,
написати тзв. најбољи песници Епохе Трикова.
Кад буде пуштен дух из боце, сведок крикова,
и кад руља и фукара изнедри свога "вожда".

Кроз шуме векова се пробило, кроз
кључаоницу последњег века, по Усудовој вољи,
сазнање, које увек касни као воз.
Свет ће пропасти, не постане ли бољи.

Кад се буду сабирали векови,
сабраће и овај, његове последње деценије ;
злато и пепео Балкана, гробља Келта,
шарене приче руље, беснило неурастеније.

Октобар на измаку, парови у парку,
не убијај дивне призоре, јаворово злато.
Јесен је лепа као пролеће. Младу Парку
видех како силази из воза, деву непознату

Падај, опадај лишће, као акорди из сна.
Друштво ми прави Бетовен,
док се подижу мехурови бара, са дна.
Купачице голе иза ракита имају тен

од кога застаје , ко од вила, дах.
О, безмерно, слапу хмеља, падај, падај.
Иза гроба престаје сваки страх.
Вечност почиње овде, драга! Фрај

кад лишће трепери на ветру, знај,
јаче, још јаче дунуће из подсвести
кроз тонове никад забележене помирење
Старог и Новог, преурањене Вести.

Понекад кад задрхти ива, клен, оскоруша
или беља од снега на брегу бреза:
као да је Бог ушао у моје срце;
прожме ме неописива језа.

Не срце, трен, отвара вечности душа
врата у мом бићу забрављена, непозната.
Лови смисао будућег биће док уво слуша
како се расцетава шебој или лепа ката.

Пожелите ли да видите рајски врт
или најлепши крајолик на свету, тих,
попните се на врх Јелењске стене,
и скочите одозго у провалију, стих.

Сваки је стих ризница искуства.
Онај ко је луд, имаће своје мигнице.
Смрт је жиранг битним песницима.
За љубав према дому, приупитај скитнице.

Јованка Броз, Тито, Никсон и његова
супруга на балкону Беле куће.
Моја је земља слама Алајбегова.
Умире полако; и кад умре, васкрснуће?

Општински доушник у цивилу
има дугачак , богме, добар нос.
Пригајен је и будан увек,
као у шипракју црни кос.

Народ је добио што је сањао :
хлеба и игара! - Западни кредити
донеше благостање. Деценијама је гањао
козу и домаћина, Антибог. Победити

себе народ никад неће док олако
и на туђ рачун лоче, ждере.
Зајмури, заборави, узми све што
можеш! Ордење и златне табакере.

Западну демократију чувају пушке
диктатуре, у којој : миш бели срећу дели.
У вилама отетим су се мишеви и кућни духови срели.
Ратни ветерани су гњили као крушке.

Овде је понос ишчезао, као семе конопље.

Сељаци посташе полутани, а ветреушке -
синови и унуци газда, трговаца, банкара.
Грађани - кишне глисте, белоушке.

Какав је то гнусан сој! Какво зло вреба
из гомиле руке невине, крхије од стакла!
Сити су већ мртви : шта им више треба?
Да ли их је икад Истина дотакла?

Брдске козе постадоше утовљене свиње.
Трбушине, пустише Магарци камењара.
То су све дични преци Нове Пустиње.
Отров гуја којим се разара

дух у младићима друкчијим, непокорним.
Дух лелујав као пламен свеће, што се лако гаси.
Кепеци - песници, чувене телевизијске ведете,
соле памет, раширивши се, као на поманама Власи.

Дух у малим црквама у брдима титра;
дух што развалине ноћу обасјава, као свици.
Долази споро смрт, сазревајући као јабуке.
Огласиће се, не као цар, фанфарама, у престоници.

већ Богу иза леђа, где се нико и не нада, у загубици.
Чујем како говоре будући мртваци. Све је ближе
оно неизбежно. Не пење се уз спирале ума.
Говор трбухозбораца. Ко даждевњак гмиже.

Опрости свима, живима и мртвима, најближима,
оцу, мајци, браћи, сестрама, драганама, свима,
ако можеш! Све их је повукла и гурнула
у несрећу инерција, у загрљај најгорима.

Лидери мира су фарисеји, окречени гробови.
Онима којима су уста пуна слободе,
нису потребни слободни грађани, већ робови.
Свако крдо, не заборави, најрогатији предводе.

Слобода је дуговечнија од свих вођа, тирана.
Ја ћу умрети не дочекавши да се огласи ово
што се полако ваља иза девет гора. Пирана
јато није, ни јесен патријарха. Ни око пауново.

Уштројили су нас, као пионире. Чим опкаљам, не кажем
истину о оном шро се овде и тамо збива.

Све се дубље повлачи што се у мом срцу скрива.
Лажем, и кад ми не пада на памет да лажем.

Кад умрем, најбрже ће се растворити лак.
Чак и она коју су ми ко зна кад утерали у кости.
Филозофија подвале. Привремено забрањени "Видици".
Реторика фељтона. Атеистичка јеванђеља. Опакости.

Видео сам како завршавају људи часни.
И знам да много дуже поживење убице, целати.
Смедеревско србовање уз мезе, чашицу и музику
грех је који мора општинском комитету да се плати.

Лакрдија национална и светска, док не помру,
сви теговирани робијашаи, потрајаће огавна,
замрзнувши енергију народну огромну,
датуме и имена и дела вредна сећања, славна.

Немогућ је дијалог између марксиста и хришћана.
Из старог пања пагана изникао је младар месара.
Прошлост овде касане према потреби,
и будућност би, по мери бивших шегрта, месара.

Одрећи се много чега, то значи да си уметник.
Истина није, иако на њу личи, као хидра.
Никога није још претворила у сужња, камен.
Близу шумовите обале настањује се видра:

њеним очима и инстиктом кад би могао
песник, музичар да, грубим замасима, дочара
амбијент : крошње ораха у јесен, плувачку ракигара,
чворове и воћну смолу шљива, тугу салашара.

Гледајући у стварност, уметници гледају кроз велове
где она није. Што виде, не виде. То је
увек нешто друго, не чак ни копија.
Сасвим су друкчије амбиције - моје.

Дом видрин је природна уметност, равна обликовању
воде. Никада видра неће да испашта : славу
Библиотека великих романа је шума мрачна.
Дуго радије гледам, како гуске пасу траву

Да се права истина пробије, ма где,
овде, у дубокој провинцији, и у свету, проћиће деценије.
То није разлог да поклекнеш, дапустиш,

да заборавиш на себе и свој задатак, Геније!

Свет је успаван дрогом, пићем, празником,
гозбом на даћи Бога : ситошћу тираније.
Пучеви, реформе, обећања пуста, буквари
револуционара, и друге небројане маније,

никада неће продрећи у бесконачне небеске сфере!
Не покушавај да кругове Пакла, и Век удав, схватиш.
Убиј миногаура и крени из Лавиринта ван :
радуј се, јер Бог те посла зато, не да патиш!

Свака се епоха распрскава као звезде репатице.
Папрат је сведок бољи од пањева, од утврђења
на висовима планина. Више говоре снохватице
о распрскавању језгра, окова. Моћ преображења

силази с неба као плускови и сила уништења.
Не жалости се што те усуд судбине потиснуо.
Све је симболично, и нешто друго. Упитај се:
У какво си ме ово обличје, Боже, утиснуо?

Зашто си за Ме одабрао од свих вртова
овај на крају света, тужан, Гетсимански врт?
У мир да уђем, скрушеност апостола да искусим?
Сувише стар за љубав, сувише млад за смрт.

СТИГАО САМ НА КРАЈ, ЈЕ ЛИ, ТАМО ГДЕ СУ УШЋА?
Кроз усамљеност, страх, пристаниште клоака?
Живот је пун неописивих окулка и раскршћа,
странпутица, чудовишта и хорсокака.

Живот је историја духа, његовог ткања -
дубоки су његови рукавци и заливи.
Таласају се у њима чиста осећања.
Њихов титрај освежава боље но киви.

Бујна су врела гробова. Из њих ће шикнути
геџири, као руда из богатих рудника.
Све истине су сахрањене овде. Овде ће никнути
поново. Аристотел је лагао блудника,

Александра Великог. Као што и сада учени
Мештра лажу, јер је на лаж научен као шегрт.
Умреће и гледаће своју смрт. Овде једино
нешто може да промени само - Смрт.

Ех, ех, наругала би се да може да ме чује
из гроба, увек будна локална књижевна милиција.
Лепо је што сам умро анониман далеко
од фолклора епохе, као права традиција.

Шта су у поређењу са древним књигама
све те поеме, збирке приповедака, награђени романи,
види се тек иза гроба. А за живота можда
јесте наслутио и неки сељак на помани?

Нужности, противуречности, маса скроба
епохе. Све је то за њу било потаман.
Почистила је меглом кнежеве, атамане,
пророке, сујеверје и веру, пророчишта. - Шаман

је можда понеки случајно преживео, ко човек
снежни. Не калуђер, ни богомољац.
Шаман се повукао у старо и одбачено,
где нема нафталина, не као мољац.

Мољац је штеточина: јер од старог ново
не прави. Шаман се прерушио, као Хомољац,
око Поклада, као брадорац, да сузбије
покондирене тикве, незналице, да зашиљи колац

којим се побеснела авет, морија, адактира.
Тајно древно знање - то је драгоцен дар,
којим се талог векова, као шљунком спира.
Где је тај првобитни елан, жар?

Сунце које се рађа, зна. Светлост и шаман,
коме је дато да сјај издвоји, да га спасе таме.
Да јој се приближи мимикријом моћи, уме,
у сну наслонивши главу на њено раме.

Напуштам зверињак и легло страве,
увек кад пустим да ме воде шаман и предвечерје.
Следим свице и фазане, мравињаке, мраве,
растварајући се у сутон, у безмерје.

Не вара се тако лако шаманов дух
проницљиви, древни: зачас умакне са робије.
Препозна одмах његов истанчани слух
акорде хармоније и укус ксенофобије.

Зато се живи и зато мре, изгубљена сребрна магло,
науко древна : ти једина не вараш!
Рађала си се вековима а нестала нагло.
Уобразиљо, ти мене, а не ја тебе, ствараш!

Ти још једина умеш да искрено разговараш
у ово глуво доба макар и на дну гроба.
Макар са трећим пегловима. Или духовима.
Вампирски списак не носи шаман, мајчина утроба.

Сведен је давно са овим и минулим вековима биланс.
Зна шаман, потврђују древне мелодије,
и слуги нека русаља, кад око Тројице падне у транс.
Ново није ново. Древно и заборављено је најновије.

Шамане, ти си нама - зашто би крили? -
неопходан, као лек, већ дуго, близак и драг.
Из тебе , чекамо, да се заборављена наука, испили.
Јер Нову науку проповеда Лажков, враг.

Шамане, твоја је вереница Шехерезада.
Твој је отац бриљан, рашчережни Дионис.
Титрава лепота која нема име на хоризонту
у свитање и пред залазак, твој је рукопис! (...)

Miroslav LUKI]*

---

*Ова песма објављује се на крају другог, допуњеног издања. Као 14 књига Описа и 1 УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА. У књизи 32 - ДУГ ПОГЛЕД УНАЗАД - Лукић објављује (стр. 8-12) ове редове :

>>> Не могу порицати да ме несрећа није подстакла, међутим нисам се претворио у Филипа Сенковића.

Трилогија ХИПЕРБОРЕЈИ је све ; трагедија, роман, синтеза, повест краја епохе Хокус - покуса. Исповест је коришћена као метод... Борислав Пекић је на једном месту иронично покушавао да одреди исповест као метод : " Знате ли ви, можда, нешто о удови коју је убио Раскољников? Ја не знам ништа. О Раскољнику знам све, о старици ништа. (...) О Нерону знамо више него о властитој оцу, за хришћане које је бацао лавовима знамо само да их је било много.

Издате најбољег пријатеља. Ви сте јунак те жалосне приче. Пријатељ је само повод. Ако сте оштроумни и следите дух времена написаћете о томе исповест. Пошто сте већ рђави, постаћете још и познати. (Чему најзад, служи бити дритац у погаји?) То ће вам створити нове пријатеље који ма ћете надокнадити оног изгубљеног.

Можете варати, лагати, обмањивати, само нам кад будете ухватили мало времена објасните ваш систем, и реците нам нисте ли можда имали каквих неприлика са савешћу. Добро је имати их, не, разуме се, такве да вас у неподопштину омету, него тек толико да вам ове не полазе за руком сасвим олако."

ФИЛИП СЕНКОВИЋ? Он се на крају "Влашње гозбе" вратио у највећу мистерију, у

ону из које је и - дошао.

Оно што је можда нејасно и недоречено у "Дневнику за Сенковића", схватљиво је из "Месечеве свадбе", као што се и одговори на енигме у прва два романа циклуса налазе у трећем, најобимнијем написаном.

Познаваоци првог издања "Дневника за Сенковића" увериће се да нисам много, драстично преораво прво издање; није било потребе за тим, верујем. Друго издање сам припремао у Београду почетком лета 2000. године, живећи потпуно сам, у намерној и свесној осами. Наизвидно сам радио. Улазећи у огромност... >>>

>>> Друго, прегледано, измењено и допуњено издање "Дневника за Сенковића" појављује се после дуге, скоро двадесетогодишње паузе. Чини ми се да ово друго издање у цемини представља најбољи могући увод у други циклус романа - да показује оно што чини мој троструки књижевни дар, књигу у којој се остварује мој специфични стил... Ова књига је, поред тога, и у књижевноисторијском смислу, добра врста огледала како за шипчеве вршњаке, тако и за она деца која су била објављивана пре двадесетак година и хваљена као прворазредна, а која је у међувремену прогутано сасвим моћан и вероватно оправдан заборав.

"Дневник за Сенковића" је издржао пробу времена, а оверен је и потврђен руком писца који је објавио још десетак романа, који су један за другим, потврђивали непрестани стваралачки раст и развој. То се не види сада, јер још нису објављени сви романи из сва три циклуса које сам написао, али то ће се, видети, ускоро. Први и последњи моји романи, захваљујући стрљену и стваралачком развоју, стоје у необичној, подстицајној сразмери...

Ово друго издање "Дневника за Сенковића" појавиће се двадесетак година после првог. Покојни су они, који су ми највише помогли да прво издање уопште изађе 1983. године у 1500 примерака: графичар "Борбе" Момчило Сујић, којег једва да сам стигао да упознам, и Миљана Вићентијевић - Лукић (* 1986), моја прва супруга. Преминуо је и један од првих рецензента овог издања - проф. др Живан Живковић, нека им је лака земља. >>>

<<< *Ф. Сенковић је дошао - чини нам се - из мистерије Љубави и Слободе, изагробне љубави: тим духом је крштена ова песма, на крају другог, прерађеног издања ДНЕВНИКА ЗА СЕНКОВИЋА, узбудљивијег итита и од Флоберовог Новембра и Државског Дневника о Чернојевићу (с којим је прво издање употребљено пре двадесетак година).* - Е. Бел. - Дим. Лук.

ВЈАЧЕСЛАВ ИВАНОВ
ЗВЕЗДЕ ВОДИЉЕ
(Изабране песме)

Избор, преглед и напомене
Владимир ЈАГЛИЧИЋ

Наслов оригинала

Вјачеслав Иванов
Стихотворенија и поеми

Библиотека песника, Мала серија,
Совјетски писатељ,
Лењинград 1976.

ПРОБУЂЕЊЕ

И био сам сличан
ономе ко усну
у румено вече
на палуби мрешној
уз повик морнара
који дижу сидро.

Пробуђен, угледа
слепи путник тај:
огњевидац груну
и дише над њим
жив живијат бездан..
Глухи бездан други
зарогта под њим..
Ветар незадржив
дави сне упорне,
равномерно, сводом,
дижућ од сазвежђа
до сазвежђа јарбол..
Гледа он - не дише
син верне обале,
трун у безданима..
А уз њега плове
звезде од обала
верније: водиље!

ПРСТ

Ваистину, свако је пред сваким,
за свакога, и за све, крив.
Достојевски

Дан је палио огњем белим,
не престајаху цврнци с песмом,
и кипариса облак смеи
над ракама би, каткад, блесно.

И падох, грешан, сам и кајан..
Ал прах ка праху беше благ:
полете пчела изнад гаја,
и просуши се медни траг..

И нагло престах да се кајем:
и умре грех мој са гордонџићу,
и, опет својта с родним крајем,
целивах Земљу, с оданошћу!

Она је чекала да ми прапга -
и слатко беше јамство бдењу.
И, све што није знала мапга,
тврдо обећа, у смирењу.

1895-1905.

АЛПСКИ РОГ

У гори глухој сусретох пастира,
где у дугачак труби алпски рог.
Дивна је песма текла: али, громко
оруђе тек рог беше, да би ехо
очарљиви у горама будио.
И сваки пут, кад би почекао
пастир, да чује поново звукове,
ехо се вио међ кланцима сурим
ко неизречно и слатко сазвучје,
да се чинило: скривен хор духова
на неземаљском оруђу преводи
наречја небна на језик земаљски.

Мишљах: "Геније! Мораш, ко тај рог,
певати песме тла, да срјем будиш
дружчију песму. Блажен је ко чује!"
А иза гора хујаше одговор:
"Ко и тај рог, природа је - симбол.
Збори због еха. И ехо је - Бог.
Блажен ко чује и песму и ехо."

1902.

ПРВИ ПУРПУР

Грозд зри, ал се још зелени,
крај корења лоза снује
Кроз крвав жар плаве сени
слуте злу крв и олује

Бризну пурпур боју дивљу
с путева у живе траве
Црнопути Бог ми кимну,
змија му је место главе

Ум ми збади, око спали,
ослепи ме ноћ варава,
и с ропкиње-душе свали
све чим свет је задржава.

У задати облик, тренем
обнаживши бивство љуће,
сли са крвљу одбаченом
срце моје умируће

Лето, 1912.

НА СМИРАЈУ

Овде пасу на стрмини,
и чупкају зимске влати.
Вал атлантски загрми ли,
из дубине што се злати,

осетити со. Свод усправи
плашна нежност међ камењем.
У магли се даљ заглави.
Галеб, труп, у свод се пење..

Сласт је лећи, ал сласт јетка
на груд твоју, Земљо-Мајко!
Слатко Време: загонетка
сусретања пред расанком.

С тихим сунцем, с гробовима,
драг је живот - ко тај бездан:
предосећај у сновима,
сан првине, драг и незнан!

ЈЕЗИК

Песнику родна реч је родна земља:
у њој пророштвом бдију скуље тајне,
међ храшћем дрхти сипетка давно спремна -
то свод припрема песму земље мајке

Ко некад чека зачетнички клокот
дубина, док дух трепти над њом с надом..
Из крила њеног снага зри у чокот
књижевног грозда, наливеденог складом.

И прослављена, светлуца отмено,
сазвучјем сфера даљних брујећ тихо,

стихија, кроз сјај ума нам огњеног.

Мудра је химна - свадбен сусрет њихов,
угаљ, у алмаз преплав, у сјај вечан,
духоносног је саздања претеча.

НА ТРЕН

Овај дан пурпур царски донеће врху голом
на тренут: да излазак божанствени навести!
На тренут он позива облака златно коло
у повечерје благо из безмеђне плавети.

На тренут зима ова цвет пахуља одгаја,
и диже дуга јарку куполу кристалима,
и метеор поноћни с браздама небо спаја,
и узвиглана муња изгара искром дима...

И ти, песниче, земљи на трен си тужно дан
али судбински налог, са тобом свету враћен,
читасмо - вечношћу си тренутном обасјан -

о Пушкине! Изворе, огњем прркаљен мачу,
што заступаш синове земаља које плачу! -
Ми плачемо, а плач наш вечном је тугом праћен..

ПАН И ПСИХА

Видех: љиљан у шуми забитој
дотаче Пан
Препознах Психу у том гласу скритом:
одазва јој се Пан

Ухом улових: то она његовом
поче да свира фрулом,
дуну у писак - и оживе новом
тугом фрула.

И Пан у сфере предивнога склада
уведе звуке фруле,
и буди песмом плашљивих Дријада
цуре што су је чуле

ЗАНОС

Из оштре таме пећинске, растргнув бронзу окова,
жуди Музика, грљена бурним облаком претећим...
За њом - потере вихора, шум бездана, звук поткова,
и свитај један пламени, као метеор летећи...

Мудрице, Музо! Пројури сазвучјем громке бездани
ка теби коњич крилати! По низовима облака,
кроз ноћ судбина ћутљивих, кроз сан векова звездани,
пут твоја бакља прокрчи, сејући траг без корака!

Па пружи руку мени! Дај да прекрије заборав
ту обалу ништавила, сујете и самообмана!
Удели овом песнику свој брзокрили бег!...

Чујем крик Прометејев ил битку зрачних табора?
Где сам?... Пожар је окол, над јамом крилат снег,
и горда снага мишија пренапрегнутих Титана...

ПОКОРНОСТ

И срце огет гори, љуби -
јер не воleti и не може
Пушкин

Ти волиш врело и захтевно.
Пушкин

Ходам вечерњом маглом, под стаблима безмерним.
Звезда, ко перла сузе, на бледом лику свода,
јавила се и дрхти... Ходам ко ратник верни,
уморан и - мужеван.. Тек тужни дух ме ода.

Ти сонима дугим пловиш, светлаче кружни:
Ти као дан преживиш жиће ми дуговеко.
Ми смо - браћа туђинци, али мој поздрав тужни
испратиће те ипак на твој путу далском!

Светлице, ти у мени огет спали и здроби,
јалову, неутажну љубав ка неизречном.
Дету стварања - нас, у раздвојеној коби,
покорност уједини једином Вољом вечном.

Као у јесен лишће што промени се трајно,
по дисању Очевом смртници прате сене,
и пружене се, на трен, сједине руке тајно,

у даљ заборављивог растанка прогоњене..

Усредсредивши времину, обухвативши свет,
ми волимо у жени његове светиње чар:
Али у међи бића безизлазан и клет,
умреће наш најбољи несхватљив тајни жар...

Идем. А у азуру испаравање ноћи пусте,
светиљка узвишено гори, вечности вична:
Одиде магла влагом, густиће су сени густе,
труљењем пахне шума, самртној сенци слична.

Покорности! Нама је испити три чапе суђено:
дато нам је умрети, волети док се врти
дух међ сенкама блиским ил даљним отуђено -
и да будемо сами у љубави и смрти.

+++

Испитавши свој лавиринт душевни
угледах светлост, ко некад, раније,
на небу љушкав чун Сунца подневни
и озвездано чело Ураније

Зажелех спомен на склад твој, старино,
и свет да славим. Ал талисман свој
чување срђе ко везу с царицом -
дар Аријаднин: Име ми и Број.

Желећ да скријем невесту у зар,
у загонетну оденух је чар,
ко у зар ноћи светлоносни стих.

Тад деју сретох - играху се спретно,
певаху о слави мојих тајни свих:
отад ко деја певам - јасно, светло.

ДИОНИСОВА ДАЋА

Зими, кад Баху присте даћа,
када безумни хор Менада
погребних клетви немир враћа
што на сан пустих гора нада -

у висини, где Меломене
мину глас што се некад чуо,
где у руини древне сјене
Бахов је олтар сатрунуо -

призивајући, с тугом, присно,
онога чији дом ту би,
Менату нову венчали смо
Дионисовим венцем ми:

спитале су се огњем руже
милујући се са бршљаном,
а на липћу, ко неке сузе,
снег дијамантски сја одано...

Тада, предивно, из нереда
нагло огласи твој пој дуг
да скрива снега плахта бледа
освештан Бахов полукруг.

Певала си у част оргија
и опијена и пијана,
и узбуђење не додија
тамној гробници земног дана:

"Слетите грождем тирс и чапе!
Од богова и коби јача,
ту сам да толим чежње вапе!
Будите бози, не робље плача!

Земних закона низ ће пасти,
пређите једном тај праг строг -
с пиром уздаха, муком сласти
нека ускрсне дивљи бог!..."

Осипаху се лати руже:
сви се и сетни кипарис...
Наги чокоти ко да туже:
"Почину велики Дионис!"

Ал с даће ове неутешен
кроз маглу иђах. Јер осећах
да земљи јадној далеке бепе
повратак паганског пролећа.

ПУН МЕСЕЦ

Тек пљунак црн, ког роса уми,
у ланцу стена мрешкав блесак...
И покрет урла, грми пљесак,
монотон пљесак плиме шуми...

Месечина на море пала,
на небосклона сив пегео,
и у наручју, залобдео,
клати се, ено, сањив талас -

и огледалу влага шаље
зрак зароњен у смарагд млечни...
Неће засјати искротечни
поток што јури некуд даље..

То је колевка за стихије,
свет беживотан и астралан?
Ил први потоп безобалан -
у кади младу земљу мије?

***

Пронете маглом сви Титани
мноштво муњиних окова,
ступише у бој, оковани,
ваљањем громких точкава.

А сад, обиље моћне пене,
проливши кишу летњих бура,
осмехом Јесени успокојене,
ведри прохладни лед азура.

Оно је дошло с кошницама,
доба сврцених сласти и мира,
и, гримизно, над свима нама,
виноград златни наш убира.

И дуто Север, моћи снежне,
неће склапати своду очи,
пламен младости прве, нежне,
ни земља не зна да расточи.

Дана незрелих цветно поље
заборавља на пиру свод.
Ал први опали лист је вољен,
и благословен први плод.

ЛА СУПЕРБА

Сен лебди. У дубини, испод жбуња далеког
залив је Гневни блесци ту крилом буре плове
У мрешној љусци ко од стакла несталног неког,
вал и гром одражени су, раскоши паунове

А на ивици земље, бојом линија надмених,
источни стражар - гребен подиже шлем над главом,
за њим владарско чело ко да боре разведри,
од влажнога тиркиза, све до облака плавог.

Ко азурни дух мора, ко пут гостију незнатих -
у даљи брод: срп луне води га и сребри траг...
Већ и дан прешао је граничних стена праг.

Ал као пећ што тиња у сафирној бездани,
кула до куле где се на гребенима стани,
ипак амфитеатар Ћенове светли драг.

ЛА ПИНЕТА

Покорни дан је слазио из облака заледеног,
и, као затворена покорна уста свикла,
била је даљ без звука, и немоћа је никла
зеленорепих честа, и немоћ лишћа светлог.

И кротком слабошћу се лила топлота снена
на сирот сјај дебала, на куће борића малих:
влажна земља жарена тињањем крошњи опалих
бепе ко Смрт и Сетва, и света и смирена...

Таквом ми се указа - ти, о мртва Равено! -
Твоја шума слављена - у светој лепоти југа,
под мозаиком чуварним ко нешто заборављено!

И такав сан твој бепе, и твојих пустињи туга,
где веје кротко Смрт, док миром Крила гаји
светлуцав живот што се ко жар јелеја сјаји.

ВЕЧЕРА, ЛЕОНАРДО

Александри Васиљевној Голшгајн

Госте севера! Кад те пут наведе
до двери оног јединственог града
где снежни храм сја ко зрачна громада
горе, порасле крај прага победе,

и где лепота примирењу жуди
и од зидова голих сјај се туђи -
ту, из мраморног врта смерно уђи
и за вечером богова гост буди!

Храбро! Жуч овде ври, из свих чинија!
Видиш ли зрак сред тих тајних линија?
И Зла изазов чедној деци Света?

За прозорима светле сиње даљи:
сама лепота из плавакастог етра
тиха, силази у жртвеној хаљи.

ЛЕПОТА

Владимиру Сергејеву Соловјову

"И обвијаше је и околину освајаше лепота"
Химна Деметри

Ја вас видим, божанствене даљи,
и Умбријских гора плави кристал!
Ах! Тамо су бози оправдали
сан мој: он је тамо јава чиста...
"Кћер си земље? Руј
неба је твој? Чуј:
твој сам! Лик твој у мени још блиста".

"Тајна мени самој, ко и свету,
с породицом својом овде владам,
лутајући по светломе етру:
пратићу те, путниче, од сада!
Ко лик мој угледа,
занавек прогледа -
он у земни свет више не спада.

Радосно по цветоносној Геји
идем, али куда - ко то зна?

Са осмехом служим Адрастеји,
девичански блага понад тла.
Носим прстен један,
и лик мој ког гледаш -
зрак је кротки тајанственог "Да".

ИЛ ГИГАНТЕ

На улијама славним где Данте, Беатриче
угледав: "Индицит, ускликну - вита нуова!"
наг младић с праћком, спреман за усуд изазова,
стоји предосетивши да биће Див из приче

Млади лав из пустиње где Атлант држи свод,
он мери оком степу и са жртвом је спаја..
Од идола паганског таквим га изваја
надчовечанства неми посвећеник и род.

Мишица мупких узле, руку несвладаних тежина,
врата на глави и ногу вижљавих свежина,
отрочка одежда, и лик којем још не завиде -

све је у њему залога: очију мачи се боре:
мудрост уста чекају - да судби одговоре!
Бог-дух на чеху лава... Веруј праћки, Давиде!

МАГНИФИЈАТ, БОТИЧЕЛИ

Као што бледа рука, прихватив мач битака,
и судбу жртвену, и вишње воље оков,
уреже: "Се аз раба" - да слашће ужигтака
не спази Овенчана, да презре јад жестоко -

тако си осликао бесмртне зраке бола
и поглед уперио некој безводној стени
где је пленио поток, летотом сненог дола,
дух узбуђени твој, о Сандро Филикени!

И Смрт си цемивао, кидао цватну Трулеж!
С осмехом виса страсним пролеће сиђе доле:
Вечност жеља је - поглед, уста су - уморни плен..

Ал ојављеније су се заборављене речи чуле,
оливе горске указаху се, и Сјај кроз ноћну сен,
и пољубај небеса, и авет Савонароле..

МАНАСТИР У СУБИЈАКУ

За мном - врхова море љубичасто:
и крст, и двери - док се стаза спушта,
где се надвио камени стас храстов
и липићем црним стене ко да љупка.

Корење свивши ко сплет змија леден,
прониче стена отвор старих рана:
тврда је мрежа њина као бедем:
још је хлад њихов зипка урагана.

Улазим. Сени мотре ме ко самци.
Воде у маглу подземни басамци:
Жртвеник. Над њим - мрак пећинског свода.

Понор. Литије - ко да претње круже:
буди их прасак невидљивих вода,
док свуд мистичне, крај њих, горе руже

НОСТАЛГИЈА

Дружије, тону дани! Где је ниска
сафирних сени, аметистних гора?
Новонасеље недраго заблиста.
Прохуја химна овенчаног хора.

О, руже пене с плесом нежних Ора,
за широм муза у келији бивства!
Опијености крај валова мора!
Даљино вала, дијамантски чиста!

И горских ружа васкрсла победо!
Зорњачо! Слико гримизнога града
у пари, фару бунила над бедем!

Свете љубави, нема ти ограда,
залуд на живот пада прекор клет
ко зрак месечев у подводни свет!

ДОВОЉНО ЈЕ!

Довољно живех - и по мери
живота и по мери славе
Г.Ј.Дезар

Блиско си срцу ти, Сунце вечерње,
не славом нимба, лепшег од подневног,
већ зато коње Што, огњеногриве,
у Ноћ управљаш, неспречивим касом.

"Почекај" - моли облачић гримизан,
"Почекај" - доље моле орујнене,
свет, отежао од зракастог злата,
обоготворује твој победни покој.

И горе цвату, ко олтари твоји:
и бакри море од влажних ружица
огњеногриве док поздравља коње:
ал ти их гониш, неспречивим касом.

И гнаш у свет свој плам венаја својих,
и гнаш у свет свој пурпур хаља својих:
над венцима ти венај поста дар -
тај среће лаки венај: "Довољно је!"

ЖРЕЦ ЈЕЗЕРА НЕМИ

Месечева балада

Крај светог храшћа стојим сам у сени,
ја, чувар твојих ужитака скривених,
управљајући сребрним путима!
И клизи тихо над језерском водом
бео чун који плови црним сводом:
плен ког је мрежа божанска спутила.

И лебдиво се испод стена вуку
таласне змије - чворје белих руку:
док се крилати блесак грана гаси,
смичућ крутове, правећи пехаре,
ти на карике пандира плехане
сипаш прстење девичанских власи.

Чекам ја, вратар твојих тајни чарних
кроз ноћ, хоће ли доћи мој суларник,

о, чиста, стежућ виту грану твоју,
погађајући, ко плен у том храшћу,
од чије руке, изабраник, папћу,
ко ће ми жезло узети у боју.

Је ли витезу твој дато, Дијано,
да крвљу новом бусење, одано
онкроши и у боју да издржи?
Да ли ћеш сићи у хаљини белој,
уста дошљака мртва, усном врелом
да такнеш, да их печат неба спржи?

Све док не дође тај, тајне достојан,
бићу твој ратник, веран и постојан,
и жрец и жртва за месечев храм:
слушам листова мудрост - папат лаки
ловим додир твојих тренет сваки,
док лије на мој мач свиткави плам.

КАСАНДРИ

Нек кажу: "Светост за нас живе није":
ти брачног лога брани ствари свете!
Женик ће доћи: чекај оданије,
улични прекор нек те не омете

У недодирној отаџбини странци,
спалив храм, мисле спалиће и бога,
и на даћи се одају ипранци,
ал брани јелеј ти, крај прага свога!

Док лута живот у току Меандра,
и Море чека у некретном суду,
на праху Троје устаје Касандра.

Свети јелеју, уз срушену груду,
запалићеш се као Александра
да известити о Фениксовом чуду.

ЛАТИНСКИ КВАРТ

Е.С.Кругликовој

1

Знаш ли крај где је својга сваки непознат студент?
Где младост јурца оним својим кораком журним,
с безгрешним сном на чеу, и са погледом бурним,
са криком на уснама - и где мангуши нуде

забаву за докоњаке, игре за лаки ћар?
Где венац лове трибуни, сликари и песници,
док девојке промичу? Где мудрова Абелар,
где Данте паклен мрак хваташе у десници?

Где зборе дутокоси генији о слободи?
Где, све више и чепће, родних степа Сармати,
долази мноштво вас, и стари спор се води?

Где међу Дијанама љубав, за наше дане
у сунчан дан тка пређу, где Рима казамати
црне се, месечином?... У граду твом, Јулијане!

2

ПРЕВОДИОЦУ

Буди пева са њива и Вергилије с гора,
ил албатрос Бодлер, или славуј Верлен,
ал ловом тим у ропство, туђинцу да су плен,
слободне птице нећеш привући без напора,

мој мили птицоловче! Сигурно, без насиља
нећеш се снаћи, песниче, као ни без измена,
мада би хтео бити друг свих девет камена,
и ботаничар зла, и пастир доброг биља.

Зато што стих је туђи - преварљив бог Протеј:
нећеш га задобити ни храброшћу, ни снагом.
Ти држиш рибли реп, а он са склиском влагом

мигољи се: из мрежа немоћних већ се проте
С Протејем буди Протеј, масци узврати - маском!
Боље је забављати доконе својом скаском.

ПАРИЗ

Е.С. Кругликовој

Fluctuat nec mergitur

Натпис на грбу Париза

1

Опседани Паризу! Колико си ти светац,
види се по диму, што колута, несладан,
над жртвеницима, где, ватром захваћен, Адам
топи се у ждрелу промена овог света.

час, као ивов бео, час ко абонос вран -
над кутином твојом диновски дух корача.
Он ратује и броји, освештава и врача...
Лујеви, Картезијус, Сен-Жермен, Јулијан -

колико вечних ликова у једном лицу блиста
као тренутна муња! - де Моле, Паскал, Балзак...
И одједном, ко Химера, клупча се смоласт мрак,

и демон строг се скрива као звезда нечиста:
јаче од Вавилонског стуба се сад таласа
безумни легион, ко дим, безличних маса.

2

Ма ко био - плашљивко, бегунац ил одлазник,
осветник тајних мисли, или охоли чудац,
алхемичар, некромант ил неки други лудац,
уметник непризнати, ил пророк секти разних -

да ли пред скок са моста спуњен, лебдив и лак,
ил бежиш, недружеван, на кулу као сањар -
проћи ће крај тебе, близу, даће сабрату знак
исти као и ти, нов Лутеције станар.

Паризу свечовечански! У теби сам од света
крио своја сазнања, крио своје љубави,
али знао је водич мој час стидљивог сусрета:

с мансарде сусед мој к небу поглед управи:
двојник мој у капели под заветним сутоном,
молио се пред мојом невидљивом Мадоном.

ПЕСНИЦИ ДУХА

Снегу и зора одећа је,
где пустиње вис кроте
Ми смо - вечности обећање
у азуру лепоте

Ми смо - бука у рујној пени
над морем кад се цедне
Напусти земно ројство - крени
да међу краље седнеш.

Не мисли да смо одвећ скрити
сводом од земље ове -
ставије свете воде нити
у заоблачне снове

СЛОКЕ

1
Ко ће да каже: "огањ" - за пепео
ил за сирове цепке на камари?
Огањ горењем већ покреће силу:
и влада воља: дело бива ту.

Упознај себе, кад кажеш: "Биће сам";
Упознај себе - именуј се "девом".
Нема човска; бивство у покоју;
ко рече: "Јесам" - тај напусти спокој.

Упознај себе Сконча довршилац,
и гради себе градитељ. Ти - бићеш.
Означи се жртвом и жрец буди.
Дело је - жртва. Све гори. Ућути.

2
Спознај Рождества таинство. А покрет
породи покрет; шта још рађа Покрет?
Ко у круг уђе из круга не може
Ћуд је - зачеће; бременитост - дело.

Упознај себе, од дела рођења!
Из огња огањ. Умре ко зачиње
Ти си жрец очев, жртва жртве оца!
Породица је та жртва. Ућути.

3

И тајанства, у делу, спознај снагу;
мач жречев - Љубав је; Љубав - убиство,
"Чија је жртва?" Ти и Ја - откуда смо?
Сви: жрец и жртва. Све гори. Уђути.

ГЛИ СПИРИТИ ДЕЛ ВИСО

Дуси очију не сваки цвет слићу
у венце својих изабраних људи;
И откинут цвет у њиховом бићу
постоји. Суд им са "Да" и "Не" суди.

Сјај преламају кроз пехарну плавет,
чист кристал сфера где се рубом лије
Они - гледају; ћутња им је завет.
У дубљој даљи им је пространије

Они су - око душе вишња магла.
Праведна варка њиховог сна влада.
Харфе њихове кажу ми крај прага

да радује се роси травка свака;
да је свод звездан - уток растанака;
да је свет - лије бога који страда.

ОЗИМО ЖИТО

Ко што сјесени клија лако
жито - лепрша тајно дух
над онемелом црном раком
и само нежних душа слух

над глибом лови лепет вечит,
тако и моја Русијца
безречној смрти противречи
зачећем бивства, као клија...

ПОКАЈАЊЕ

Демоне! Зар сам већ одбачен?
Зар сам напуштен ту, где плачем!
Стражару, ти ме не поштеди -
и душман дође, и победи!...

Демоне мој! Стид од умора
рађа претворни гнев укора!

Ја лових твој зов далек, драг,
узалуд: убог бех, и наг.

Зар давно теби, невин гоља,
ко лажај, себи сам довољан,
завет свој давах, горд и строг -
на вечни рок?... На вечни рок!

Тако, збацивши ланџе слепе,
одбегник слави шир сред стене
Ал чека звонких ногу траг
мучилишта још горег праг.

ПУНОТА

Душа - када јој руб наврше
сунчане силе одвећ рано -
кријућ поднева мир савршен,
не зна сопствени дејствен занос.

Божанствен мир је љубоморан
Тај сјај је - ћутња узвишених.
Љубав њихова бити мора
ко сунце Који цвет га плени?

Безбрачном вољом, крај лепоте
ко убог шкртај поред плена,
ту почину, у суд пуноте
влага светова ухваћена.

НАРЦИС

Помпејанска бронза

Ко си, предивни? Шумама, ко сатир усамљен луташ.
Отрок дубрава ниси: тако је лик твој благ.

Прест кретњи присталих, чисмене обуће раскоп -
све ми говори: син си вишњих ил мртвих цара.

Префињен, корак задржав, тајни си звук следио
нахерив стаситу главу, уперив прст у простор:

да л чу свиралу Панову, ил Ехе заљубљен јецај?
Или зов Најада љубоморних? Шапат плашних Дријада?

Докону руку једва опрев о бедро, хировито
лаким си гуњем руна овио, као Лијеј.

Дивни, ниси ли сам Бах, ког зову нимфе Нисе,
ловац, ленивац наги, љубимац богиња нежних?

Или си - горди Нардис, опијен чежњом самотном,
сном који мучи лутац, тајнога склада пун?

К нимфи призивној крени, ти, досад себе не спознав,
ал, нагнут, у огледало не гледај вала сањивих!

Па и да ниси Нардис, спазив одражен лик свој,
о незнамче - ја стрепим - нови постаћеш Нардис.

НОМАДИ ЛЕПОТЕ

Ви сте, уметници - номади лепоте
Страсници

Вапа су одвајкада
села и гробља тесна!
Нама слободу номада
досуди чар небесна.

Свакодневна промена,
нов табор сваког дана:
безизлазнога плена
лутајућа обмана.

О, веруј у обећан
дар чуда и удеса,
у дијамант пролећа,
и ширину небеса!

Песници, другом дајте
иметак вап једини:
умирући, класајте -
јурните ка ледини!

Из простора те тајне
сурвајте се ко хорда
на тле принуде трајне
где ринга руља горда.

Згази им рај, Атила,
пустош с новином споји,
да блесне твој сјај силан -
цветови стена твојих!

ВАГА

Заискри ли звезда у заласку, без снаге -
звезда јој одговори: у поднебесју нежном
исток се запали - и бојом равнотежом
певају две пламне Ваге

И не догори сасвим ноћна лепота драга:
озимо сазвежђе зрачи,
а дух, Освету свемира означив,
тајно наређује: Вага.

Ко ветар, који није овса зелен благу,
лети Победа и Увреда пржи
расклимане бразде, и Немзида држи
над животом Мач и Вагу.

Са сунјем се дошаптавамо, цветићи, а коса фијуче страга:
деју нишемо над раком:
и на немалој земљи судбину у свој час сваком
измери бесмртна Вага.

И погружено стабло оживи росна влага,
и рајски крин су спалиле буре
Гвојђа нису тешка, ал тешко руже дрхтуре,
равномерно се није Вага.

Нк, с дивљих уста, Туга што кида влас свом снагом,
надвијена над тескобама плачним,
у чапу саспе Пенео: игре силфида зрачних
послушник си, Ваго!

Покорено време одлази у ништа: замреће благо.
Клатно заклетве остаје - знамен чврст!□
Ал чврст твој покој ипак сенчи растећа крст,
неумољива Ваго!

СИБИРАЈ

Георгију Чулкову

Стије полетни, нелаки, смислени,
ти си ко први лет дрских орлића,
ко срца луна под оклопом бића,
заробљен извор, пламтеник скривени;

хаосни пламе; мозгу нерасудни;

уморни личе, дивља зено туђа;
надмена мисли, што палиш ум жудни,
глади за тајном слободе безљуђа...

Бегунче, бесна у пустоши звери,
безумни врачу што се ближип слухом
ка Земљи живој, ка светој химери,

запаљеној у сутон страшним Духом!
Такве заволах у теби, поето,
жар глух и тајне моћи врео свето.

ЛЕПОТОМ ОДЕНУТА

М.М. Замјатиној

Ко извајана, у сну ми се чини
у врту грана с плодом - тако ниско...
Дрвеће бунџа - сни? - на месечини,
и живота је њиног тајна - блиско...

Нек нам је она недостижна, бдећи -
безречни језик њен нам јасан бива;
нашом лепотом мора се дорећи
да једно смо сред зрачнога плетива.

Сваког живота стваралачке пређе
у прекрасном обличју оживе,
и миле су нам разлике и међе
опште лепоте Зато, умножи је!

И биће свет ко тај врт благотворни,
где склад тишине све су биљке чуле;
стабло и цвет су драгом Тлу покорни,
и ка Месеју мале уши ћуле

ЦУСИМА

Крстарица "Дијамант" пробила се
кроз обруч непријатељских бродова
и стигла у Владивосток.
Из војних ратних извештаја

У океан заклетве родна наша армада
далеко је отпловила... - Последњи наш ослонац!
И у понору воденог и пламеног Хада -
стиже јој крај и конач.

Коначно осујећење и нама коб у дели...
Над безданима мрачним гори љут бор јуначно...
Прими нас, жртвена ломачо,
наградо и чистилиште заноса заблуделих -
Силоаме слепила, осветна ломачо!...

И дух-целат нас гура напред, и испред браће -
ил ка кушини живој, или у таму гробну...
Ко је Феникс, полетеће! Ко је Феникс, изабраће
огња светињу кобну!

Огњем се крети, Русијо! У огњу изгарај,
свој Дијамант спаси од ждрела црних сила!
У руци твојих вождова сломљена су кормила;
сад, водиље с небеса нек ти доведу цара.

ЛУЦИНА

Фаве, Луцина!
Вергил

Кроз крви срам, кроз смрад пепела,
травана, смршала од убоја,
за божји дан је ослепела
многострадална земља моја...

Надмена, стигла је Луцина,
мајко, у твој час порођајни,
кад последња од свих година
смаче година круг потајни -

кад си под срјем предзнак први
зачећа крила, и плод свој
у загрљаје пуне крви
предала Парки оној злој!

Ко дупну младу да провери?
Какав храниоц рашће с плодом?
Чији то дух над њим трепери?
Које сазвежђе блиста сводом?

И у насиљу, с дивљим жаром,
од плоти плот, од кости кост -
хоће л схватити род да с даром
к њему долази неки гост?

Где је анђел, што ће из јасли
дићи те, душо дана будућих,
од дружине убица снасти,
и, сени осветне кунући,

што као ветри с мора вију,
устати с поља срамне битке
где лешиви без гроба гњију,
без смирења и без молитве -

где гомила, ко и њен предак,
хита да коси смртном косом -
да сруби клишу и заметак
што призивају благост росом...

Јелј истече, свећа трепти,
лампада празна све је немља;
у труљењу ће тако мрети
многострадална моја земља...

Ал, неће, ваљда!... Скриј, Луцина,
од злих очију дете наде!
Све се промени што је глина.
Ал срђе - срђе преостаде

САЦРА ФАМЕС

"Ситост ил слобода!" - Мудрост нуди стазе
Живот противречи: "Ситост - ил невоља".
Забрањује чудо разбуктала Воља.
Из жића слабићи излаз не налазе

Мудрост обзнањује да је Љубав - страст.
Живот јој се смеје: "Глад је - мржња, злоба..."
И светлуца нишче Речи сјајна власт
измеђ кришке хлеба и зинулог гроба.

МЕНАДА

Скорб спададе, и зебња, Менаду,
срце њено тугом се оледи.
Непокретна, крај неситих јама
оных постаде Менада.
Мрачним оком гледа - и не види,
уст отвара кроз мемлу - не дише
И речне се помолише Нимфе
из дубина јамних за Менаду:

"Влажи, влажи, влажни Боже!

Следих се на стени општрогрудој,
црна магле мрак раседајући,
из муљева сињи зрак режући...
заседи,
општини
зубом муње мој кам, Дионисе!
И ударцем звучним источи
из груди мојих слеђених суза ликујућих врећа..."

Дивље јурну Менада,
као срна,
као срна,
са срцем које бије као соко
у утробу плена,
у утробу плена,
са срцем, јаросним, као сунце
изјутра,
изјутра,
са срцем, жртвеним као сунце
предвече,
предвече..

Тако и ти, сусревши Бога,
срце, застани..
Срце, застани..
Крај последњег прага свога,
срце, застани..
Срце застани..
Жртво, пиј из чаше мирне
тишину,
тишину!
Смесу вина и глухе смирне -
тишину,
тишину..

КАИНОВИ ЗИДОВИ

А Господ му рече: зато ко убије
Кајина, седам ће се пута то покајати.
И начини Господ знак на Кајину
да га не убије ко га удеси.

Прва књига Мојсијева, 4,15

Вас основа Каин, друштвени зидови,
где "не убиј" траже убије-судије!
Увек крв Авеља робове умије,
док о братству вапе под сводима овим.

Са Смрћу у савез ступише нам Власти,
браћо, да постану бесмртне Гледајте!
На чеу им печат проклетства, јер, знајте:
"Тај ко на Каина крене мора пасти."

ДУША СУТОНА

У прозачни, сутонско-светли час,
кад се у полусени провидне гране смире,
она пројави свој лик, и пролази мимо нас -
неопазиве - и славуј замире,
и поклици весели умукну у магли шуме борове
на лак трен - у час сна, бисерни час
кад споро дишу цветови -
и она, осмехујући се, пролази поред нас,
кроз тишину.. Тишина крије богове

О, тајно богова! Полусени! Тишино ко сам сан!
О дрхтав дару од злата!
Осмеху раскришћа! Клонулих чари вечности крилата!
Између онога што је Ноћ и онога што зовемо Дан,
лебди, ћутљива! Оклевај, блага, не ходи!
Ти, што држиш у руци из два огња звездану вагу!
Греје се злато чаше у огњу зоре, по твој трагу,
чашу ноћи источна звезда заче у поднебесју, нежно!
О, равнотежо!
За трен - и једно залази, да друго се породи...

О, тајно богова! Полусени! Тишино ко сам сан!
Између онога што је Ноћ и онога што зовемо Дан,
бесмртни лик свој учврсти понад њива,
маглом и светлуцањем повиј чело
у час кад, одблеском ноћи, небо бело

ко влажно стакло снива
кроз сањив сутон ива!

РУЖА НОЋИ

Сву немост ноћи тама упи,
складни дах душе свету баје,
и у свакога жбуна купи
мирис амфора глувих траје

У помрчини, где човјка,
без имена је, сам на стази,
ко шумска звер са тамних река
ликове мира не налази.

Тек другог света жар кад прими,
бацив полусен са истока,
ружа се звезда ноћних дими
једва дохватно за вид ока.

СОНЕТНИ ВЕНАЈ

13

Сами смо себи Сфинкс, истог смо ума,
демити лик свој дужност нам је строга,
ко живот и смрт. Сјај мој и твој огањ
још не пригуши паклена прашума.

Сјај ти бех. А ти мени плам. Утроба
сирове земље дуну: огња клија
угасну.. Жудним липћем отаг ницах,
и горим - а ти мноме сјаш из гроба.

Ти сјај постаде - ја твој жар бивствени.
Нџа су прах сад зелене првине
и нек су стабла ломаче смрвиле -

крилати први пут, и јединствени,
ко огањ - реч синајског жбуна брсна,
ми смо - две руке јединственог крста.

САН

Беше мој сан ко музика надзвука,
ко живот тужан, као осет блистав.
Чун дупе, пловеш дуж знаних окука -
на кејовима, на прадревним, приста.

Ко опет с тобом да бех неразлучан -
и горким, опет, расанком опечен
Лио сам сузе, прошлости уречен -
згасну твој поглед - опроштајна луча.

И други живот, с богаијом моћи
од старе јаве, проживљене срећно,
нејасно сјаје сненим огледалом.

И, будан, схватих: то је време стало.
Ништа не чили. Све што беше, вечно
садржи дух у родном крилу ноћи.

ДВА ПОГЛЕДА

Тај непомични вис језера
отвори зену горског леда -
нејасна магла тог погледа
дубоког свода буде мера.

Веди: јасно кроз нашу доб
с осмехом гледа Сатир - тајне
Моира шапнув свету: да је
не родити се - боља коб.

МРТВА ПРИНЦИЈЕЗА

Све мртвија пољана је бела,
мре у бледој прозрачности снежној.
А високо испод магле већа
у освиту румен гњије нежно...

Одар. Она - у ланеној хаљи,
над високим челом венчић блесну..
Над облаком прозрачне су даљи -
а у души пустош, ко пред песму..

ЛАБУДОВИ

Лабудови кликћу, плену, у вечери..
Рибњак - ко гробница, запад - плам до плама..
Дрхтањем предсмртним сво лишће трепери,
срје догорева потоњим чежњама!

Боја ваздуха се у смираје сели
к сунцу невидљивом, крилатим лукама..
Кличу над сутоном лабудови бели

и срце замире потоњим мукама!

Над одблескујућим тренутним сјајима
њишући се, тужно прободен зракама,
ја певам у складу с њиним кликтајима -
седи лабуд над тим јесењим ракама...

ЛЕТА

Постави међе крсне страст:
срце, бепе твој пут утучен!
Поста безлиран драги глас,
и бесвиралан смех од јуче

И ко загасит завој маске
безболни бол се мени пода:
непотребни су касне ласке
забрежног ветра и слобода.

Кроз ноћ, кроз стрн, међ нама Лета
проби корито тихо, спретно,
одуговлачећ расвиг света
тако погребно, тако светло.

ШУМ

Твоја је дупа глувонема
поникла у сну доља јамних,
где лутају, кроз шапц, голема,
безбројна крда чежњи тамних.

Принех светиљку несморену,
довести те у дом свој каним,
дом звездан, а кроз честу снену
смоласти клас ћу да сахраним.

Зовем кроз беспут, сред подножја,
а глувило ми зов тек слуша.
Ни човскова, нити божја
у осамљењу бива душа.

НА КУЛИ

Л.Д. Зиновјевој-Анибал

Дошљак, на кули лог стекох топао
с мојом царском - Сибилом,
над градом-мраком - ја, мрки орао
с орлицом ширококрилом.

Док носи златног лишћа вреже чисте
ветар о прозорче кућа:
"Зашто врт диваљ родни заменисте
ви, дејо, отпала од Сунја,

зашто сте ребра заменили стена,
и шапат мудар пустиње велике,
и ромон мора крај гордих гребена,
и сфере пламенолике -

за тесну кулу, град где магла плови?
На траг, на стене и ствар је решена!..."
И кликће Сибила: "А зашто орлови
слећу тамо где биће лешева?"

СФИНКСОВИ НАД НЕВОМ

Да л бела ноћ вас привуче без стида
тамо где чудо поларно се збива,
два звера-дива из стодверних Фива,
или вас бледа зароби Изиди?

Каква то тајна вас је скаменила
која је клетва за вас чврсто срасла?
Поноћних вала плима неугасла
зар вам је дража од звезда са Нила?

Тако у час, кад муче нас две зоре
и чаролије осребрују даљи,
кад у сводима два јангара горе

као два срца, две тијаре мутне,
гледате се ко дева ил ко краљи
у очи, љути, и са смешком, ћутке

ЗАГОРЈЕ

Овде тихује дупна скривена у дубравама,
нише, нише колевку биљног сна још за дана,
она оживи златом у таласању лана,
лењошћу смоле лије у опојним травама.

У сетни азур гледа, поглед му је занесен,
не да дану да тоне у отоцини сјајној,
и не жури да врача на локвањима тајно
над одражењем магле тек изашао месец.

Ту је дисати лако, надати се спокојно,
јасна су привиђења; и све, што је у хитрини
хаосне маште нестрога, нескладно и опојно

отрезни се, и смири у душевној дубини.
И, ко шуме под ризом лишћа с немаком сродне,
волим да ћутим овде с дупном земље ми родне

ПОДНОЖЈЕ

Камена је груди ова ко тијара свуд овила
под шлемима главе Над њом магла клупча свој лик блед.
Стари костур ове цркве (бриљан сив на зидовима) -
пред поносним исполином испошћен је монах сед.

На путима обећаним, топољара птрче мачи:
на пољима свим Мадоне; на раскришћу, свуд, Христоси.
Свака стена дом је Баха; загрљаја крст је јачи;
и стабала мртвих мошти још виноград сваки носи.

Пахне нана; под јасмином јури извор брз с брежуљка,
од сунца су зажмириле старе куће, у ружама.
Крај језерских вода чврсти предео се мренино љуљка;
струји азур. Свет је овај у азуру, у узама.

Не знам зашто, присетих се кестенова сенке родне
која, сама, кроз векове, над стрмином има стан;
и с висина знаних видим јасно дупте река водне
што у вечност теку, али и у земни, стари сан

Лето 1912.

БЕЉТ

1

Жезло од јутра кудка: броји
корака верно ропство с друма.
Леди се с росом гримиз, који
замаара очи сред тих шума.

И Психеја, суд хладних вода
принесе спеклој усни намах;
и Вестер, горећ испод свода,
зове у спокој, ка звездама.

2

Ал, душо, ти си она иста!
Гледам обала тих кругове,
где пожар мора рујно блиста,
уморне честе и лугове,

космати једеј тог пространства,
кроз сутон шатри које пламте -
ко кроз облак и дим пијанства
широве бучне што се памте

3

Ветар: ко јејај по јехама
ваздушних струна из залива,
бела ноћ плитак сируд преама,
а то што журја са валима -

није ли светли збор дедова
из негви руна - неизмерје
далеких дана и следова:
арконских даћа предвечерје?

4

Где не са лампом рудокопа
Библију времена читамо,
где силуријског је потопа
још живо наго блато - тамо

оста у бивству то што је било,
да чује душа благу вест:

седило се и скаменило,
али у сунштом вечно јест.

5

Сестре и брата брак. Саблазни
надмоћ. Кривија та њихова
лудилом цјелу земљу казни,
и за свод поглед нам прикова.

Не жми свод, ког звезда краси,
да благослови наге сласти;
само цветови, још, по саси
шире свој поглед ружичасти.

6

Душно, и Север сив прихвати,
где од давнине вода бледа
умива гранит непознати
безмеђним бујицама леда,

топљеног добом долазећим
и сунјем, с ким дух ветра царски
уз кам и воду, поста трећи
члан породица четинарских.

7

До борова, у сутон бледи,
од слаткастих и светлих струја -
ко љут змај летну ка победи
огња пољубац, из нечуја.

Ал грудата је знан тај сабрат:
древних сазнања саопштитељ,
ко дедовима света папрат,
жар за чистотом, и обитељ.

8

Је ли у теби све што сија,
што крило се од прапочетка,
што одређује коб вернија
познањем себе и поретка?

Ил, гаташ: "Ту је, још несвесно,
љубави моје одредиште" -

па ми у дупу оно жезло
куца, и ући опет иште?

9

По обалама честе цвату,
крадући јангар свој од мора.
шипак; цвет му је час у злату,
час ко да крв затекне зора.

И као да се Ружа жива,
овде отвара, цвета, траје!
И дуго нежност та бодљива
цвет љубави ми не одаје

1910.

РИБАРСКО СЕОЉЕ

У наџабитијој од страћара
кад сјај светиљке у мрак пређе,
често ме, звездом, ноћ зачара,
док у мучењу дрхти, слеђен,
мрешкања заснут сан допола,
где утања сав свод, ћутећи...
И као да кроз ред топола
читава јато ће утећи
догада уснулих чунова:
и крст, на блед језерски урес,
под дроњом мрежа, још бунован,
штампа венаца црни урез.

Само ватрије још чарају
крај каменог басена ноћ
где се рибари одмарају.
Ту је - сен, тамо - чежње моћ...
Волим тај трен: у небној мемли
светлија спорих ту несмелост,
ту, на водама и на земљи,
васељенску осиротелост.

Лето 1912.

ЊЕНОЈ КЋЕРИ

У Хесперији срећној ти се роди,
крз сутоњење плаветног залива,
у светом сребру олива, на води
коју заволе богиња ћутљива.

Заволеху те, с Венером, сви бози:
брод је пловио, а Парке с пучине
Оцу Времена упутише позив
и настаде час марљиве Луцине

У тај час даде благослов ми мати,
научивши ме твоје коби слут
да замишљено и са надом пратим.

Коб те упути на обећан пут,
и ти препозна дар снега бескрајем:
ослепити и прогледати сјајем.

ПУТ У ЕМАУС

Једрењак трећи дан већ отад
луци заласка ко да стреми...
У души - рака и Голгота,
и питање, и спор, и немир.

И беспоптедна, свуд издајно
окољем ноћ на стражи стоји,
док сунце мре кроз раскоп сјајно
и власт не може да освоји...

И неизбежност само зија -
ти гушиш срце, тесни пробе..
Белина само негде сија,
над мраком зла, над морем злобе!

И кликтај неких жена белих
прориче нешто - шта то слути?
Ал ко одрећи да све жели
ништавило кроз маглу букти..

И уз пут неко, туђ штовању,
уз нас се леги, речју чара,
о мртвом богу, жртвовању..
И срце дине и изгара...

ЗИМСКИ СОНЕТИ

1

Шкрије салинци. Светли мртви снег.
Свечано сва је шума оснежена,
небеса перјем птичјим премрежена,
од јевена је бржи њихов бег.

Чуј, прапорац кроз даљи неког иште..
Безобално су поља снова нежна..
Непрћен путе, коби неизбежна,
где досудисте кроз ноћ ми ноћиште?

И видим, ко са зрцала чаробног
обитељ своју у дому скученом,
у сјају бронје, славу огња кобном.

И срце, тајном блискошћу мучено
искрије чека. Ал санки, крај бора,
прав полет некуд даље, даље мора.

2

Невидни вођо чији следим траг,
већ дуго траје с тобом покус врстан,
сред чистилишта дубоких, где траг
именујемо усудом раскришћа.

Исход гордости потиснуте боли:
са недрагим сам у апсани спајан,
док ономе, ког не могах да волим,
уз пољубац не приђох опроштајан

Тако бежах од суровости зиме:
као подневних пољубаца страсник,
празновах вечни са природом празник.

Али сметова гробље, тамне риме,
и реквијема ледни пој под буром
сједини са мном мој учитељ суров.

3

Зима притиска. Издалека, косим
зрацима, сунје животе овија.
Леди се она с немим сметовима,
и вјавија њену тугу носи.

Наручје дрва свалив крај шпорета

сад кашу вари и биће ти лако,
па усни - као немоће тог света...
Ах, вечности дубока рако!

Сву животворну влагу следи коб,
стврдну се врема истекао плам.
О, не ишти мој под покровом гроб!

Гроб свој то тегли двојник мој, ко роб.
А онај прави ја, плот издав, сам,
градим у даљи свој нетрулни храм.

4
На средокраћи то зима почину.
Повратак сунца, што жене јутрењем
на висинама сусретаху бдењем,
ја славим. Дремеж нестаје с очију.

У лорову шуму, хладна чама
преобрази се, Музе силаском.
Она се зиба међ јавом и сном,
у коме стоји Небесница сама.

"Неверо!" - чујем амброзијски шапат.
Би ли ти песма малодушан вацај?
У гранат костур сли се сав твој покрет

са лешевима сухог, мрког лишћа
храстовог, ветар док у жбуњу звижда,
а ја са звезда звах твој свео поглед.

5
Лопове љути, маже, вуче сиви,
зимске стихове ја к теби привијам!
Гладни крик слушам. Гостопримљивија
мени је земља, где реч људска живи.

Ти одвећ мрзиш. Зна свој рописки дуг
глас домаћинов. Ти Делфијској звери
и Полихимији у пророчкој вери,
би својта, док им глас не бене мук.

Крај места, душе чун с обала иних
где приста и где с коби се сјединих,
стражари вучји вожд, Георгиј, помно.

Гатком он пук твој повуче у ров.
И од детињства ја разумем зов

сред степе ледне пламена бездомног.

6

Млад месец. Љући мраз од медведије
песнику наде говори, да с Музом
он стид губитка рано спозна сузом -
да лаковернији беху од дечије

Не сахне вера без предзнака страшних.
Дух, обећањем стално бди, светао.
Чуј, у час ноћни огласи петао
пролеће, лепше од свих досадашњих.

Звук трубљи, онај који мора доћи,
откључав задње резе зимских врата,
химну ти, вођо јутра, навестава.

И преживевши губитке у ноћи,
куцањем тајним срце убрзава
на лице земље вољених повратак.

7

Месечине је такав сјај крај пута
да двојник мој кроз смртне шета сени,
док самлит ја, ко тајанствен ученик
задивљен, дворцем Изидиним лутам.

Ко на мртвачким да лежим колима,
укочен поглед са свода не сводим,
и црне коње гони некуд води;
безљудних гора, по снежним пољима.

И поворка, у низу, сеновита,
прође кроз места бела, снеговита.
Тек кочијашев лик мрак не оцрта.

Ко да кроз њега месечева сена
са зором слива зраке изнад прта,
и просеја нам пут Пресветла Жена.

8

Кров љуља ветар. С буком се премама
кроз шкрипу гвожђа крик из полутама
Пусто је свуд под зимским пеленама.
На тргу - сметног гробља колутање

Рђав је час за петњу ноћном тмицом
по граду где дух чуме ко да корак

пружа, и живот безљудном тамницом
у притајени завлачи се сокак.

Кледајући до колибе долутах
на чији зид снег под мећавом сипи,
ал где од мраза штити топли кутак.

Топло је сада сред магичног круга,
док на огњишту котлић с чајем киши
и сјајка Агни као осмех друта.

9

Твоје је име - сиромаштво, пушта
зимо! Твој склад је суморна неживост,
коб - глувонемих богова немилост.
Твој лик - стиснута удовиштва уста.

Тамо ноћ слави кроз горде врхунце
лакокрилости бесплотност, победно.
Ту су - незнаност, несвестица, ледност,
а у недру се рађа - сунје, сунје!

Измеђ прстију алабастра блесак
зимогрољиве Психе једва пламти.
Игра се плавет, букте дијаманти.

Претећи, виси ма; кристала стесан
Под кровом, спас крај камина потражи,
животе, кољем звезда лед док снажи!

10

Господе, сада бескућне удоми!
Склониште тражи свако биће земно,
лог глух и топал који прима спремно
све звери, где их зимски час угони.

Нису то гордих сила знаци строги,
већ ужган огањ за дрхтај крај одра
себе и ближњег. Тако су убоги
живот и љубав. Ал душа је бодра.

Крилатим огњем огреја се тело.
Космато руно узев за одево,
у зверском лику човек пут дослути

скијама пратећ јевенске покрете
Ко плам укреса - себе располути
на плот и дух - на два света похлепе

11

Ветар пољима сву ноћ досађује,
у налетима, упорно и општро.
Је ли с острва гост, где посађује
на запад сунаца заробљених мноштво?

Он превременим пролећним опитом
тамниду зиме таји у дусању?
Неповерљивим коњ куцка коштом
на газу, леда поставу, све тању.

Сазвежђе Рибе фебруарске блисну,
Гробљански зраци прободу лед стиснут,
па силом теже кроз свет душа круже

Закон је њихов обичајем лудкаст:
још јуче све у злу студени пуцка -
плав се с јутра мрље дол ојужен

12

То живот је - ил сан пред зору, када
свежији бива зрак и лог се хлади,
крилата језа кожом се искрада
и привиђење царство леда гради?

Тај низ појава преварљив је смислом:
где је лаж, где срж, Господе, док лутам?
Јава и снови - није ли то исто?
Ти си - бивство. Ал нема к теби пута.

Љубав лаж није - у вери се надам!..
Ал, и у лажи волим сању сталну,
стрепим за ближње, пркосим свом добу..

У ноћи ловећ звоњаву пасхалну,
куџам о раке и мртве препадам
док не затекнем и себе у гробу.

+++

Зар је паметно ученику плахом
поверавати то што шапћу недра.
Мрве године Ал смех с лица ведро
ко над Бакуом огњевити лахор,

вратих уз оног ко старју друг поста,
чије је мисли жалац сву мучнину

палио као смирења милошпта,
и продирао у сету дупину.

С когна на море бурних догађаја
гледаше мој дух, кад из сна, на јави
одгонетач се сличности појави.

Две песме слушах - чух једну, без краја.
Верујем да ме није обманула,
ко јав живота мртвога Саула.

НОЋ

Ноћ диже вео. Устрепери
душманских вала роугав рој.
Ал, бездана господњих кћери,
чујем бесмртни корак твој...

Отишли! Зар тако на јави
не прелазите праг ви - к логи
строфа свирепих? И, ко лави,
оне лежу крај ваших ногу -

и лижу покров са умрлог...
Прозрочно мрак се за вас плави:
ви сте сишли у лављи брлог
и вратили се као лави!

И к сјају звезда и почела
ви хрлите ко Ноћна звер,
вечна невеста праочева,
негова првосвесна кћер.

И, кад дишемо тајне Ноћи,
дишемо вас: вас воли она.
И душа што зна жиг немоћи,
за развојене вас је спона.

Амбросијо уморних веђа!
Пијанство срца што свет мења!
Чуварко нада свих и међа!
Колевко нашег васкрсења!

Корито свих рођења уско!
Славамо, као плод тек зачет -
а крило мајке са дна пустрог
мноштвом огњева - гори јаче!...

Ви сте се - родили... И свет ини
криком сусрели праобредно.
Ал привисте се напој тмини:
јер ви и Маја - ви сте једно.

Лето 1912.

НОЋНИ ГЛАСОВИ

Далек лавеж дубоком
летњом ноћи сад блуди...
Који одговор нуди
самотној мисли спокој?

Хук сове изнад шапе
подсети ме на родно
гробље у ноћи, подно
старе црквије наше..

Чуј, то орган мутњикав,
само дотаче прстима,
удахну, тек, устима
шум послушних шуљика:

музички шапат утону -
отвара Маје моћ:
све што покоји Ноћ
у пространоме сутону:

Наша су срја глуха,
прст груб, а дуња пушта.
Забравише уста
на удахњење духа.

Гости неземни, трну
бесплотни прсти ваши.
Тумарање нас плаши
гласова кроз ноћ црну!

Умилни шум честара,
и шум валова нагих -
све наших мртвих драгих
загробни шапат ствара.

И, дуг је ко вај крика,
и загонетком мучи
чаробни зов што хучи

с многустих трстика.

Лето 1912.

РИМСКИ СОНЕТИ

1

Опет, поклоник древне неке риме,
у касни сат вечерњим "Аве, Рома"
поздрављам, као небо родног дома,
тебе, скитања луко, вечни Риме

Троју предака пламен нек изједа;
точкова ос се ломи измеђ грома
и фурија са светског хиподрома:
горимо. Ти, цар путева, плам гледаш.

И ти, изгорев, уста из пепела,
и споменична плавет твога свода
дубоког, није одмах ослепела.

И сећа се, у сну нежности одан
вратар кипарис: нова Троја уста,
док беше стара спаљена и пушта.

2

Под уздама су јогунасти вранци,
сунчева смелост кроти вишак снаге,
фигуре су им олимпијски наге,
и смело напред ступају близанци.

После битке их најавише знаци:
с поља победе, крај Јутурнске влаге,
појавише се (по причи из саге)
на брежју Рима богови-допљаци.

И остадоше до скончања света.
И два кумира - два младића света
хиљадугођа не макоше с места.

И стоје где су стали на почетку -
на шест брегова у плавом поретку,
са Квиринала да светле ко звезда.

3

Пиндар ће, лабуд: "Нема већег блага
од воде". Јури по венама Рима,
с гора коритом и аквадуктима,
из древности где срећна дигне влага.

Час звонко пуни јаму саркофага;
час ко стуб пшкне, па ко кап ил пена
свежину зиба; час, неукроћена,
бујицом руши сјај мраморног прага.

Њеним жубором уличица уска
оживљена је, и хор који пљуска
богови морски у околје воде;

скулптор их сабра. А сањиви дворци
осамно чују где слатки жуборци
у маглинама бучно се проводе

4

Скаменивши се врачањем жубора
сад журна вода у плимима сања.
Потољена је, скоро, лађа спора.
Девојке с цвећем к њој шаље Кампања.

И јаке лестве, кад премосте здања,
удвајајући пут преглетом шара,
носе у азур врх два торња стара,
и, још, обемиск над тргом ди Слања.

Препланулоост тих кућа ме озари,
и мноштво људи сред зидова тесних,
и палми шум у поподневној јари,

а ноћу тамни уздах каватине
при акордима гитара чудесних,
и лутајући јецај мандолине

5

Дволики решић са делфинским телом
он раздеобом доби: то је Тритон -
труби у вијак, ал без звука. И тон
нечујно пара зрак, у хипу смелом.

Сред знојих плоча које кипу маме
демонов хитон ко липај је ткан!
Природи сличан резбарев је сан;
сугестивна је стихија тај камен

Бернини, твоја игра буди занос!
Од четири фонтане лутајући
ка Пинчју, где ће, ко некад, Иванов

у Гогољеву кемју сад ући,
знам, Пиранези длетом времим, за нас
опева Рима јад и моћ Титана.

6

На ропкињама - корњаче од кама,
повијене, још држе равне вазе
Ту прскају се ронци у водама,
заборавивши на страх сред екстазе

Ту плешу деца на чудовиштима.
Нестапне игре: ко ће кога боље
А буљооки богаљи под њима
из раља водом прскају окоље

На дelfинима изводе бравуре
Чучну, па скоче, па праве фигуре
Зелен их осмех дана све облије

Лењ и слободан, ту мислима пловим:
празничне твоје утехе ја ловим,
Лоренцо, назад без меланхолије

7

Јесењи басен спава после кипа,
гримизом царских дроња одевен
Ту Асклешија са змијом скри липај,
док он под арком гледа црвен клен

Плави је свод, ко бронзом, оивичен
липићем чија је грива још шарена,
којег још нису оковале циче
ни снежни блесак опраних пелена.

Загледају се, тужно и безгласом,
блажене, у нас, крошње тих платана

што крише сунје Звон кристала плене

Зрак се леуја, струји витим стасом.
У површи се огледалној сплеме
клен, Асклепије, небо и фонтана.

8

Вода је силна, а свежина пене,
чуј, у растућем хуку где се грана.
Размаћиће се, кренеш ли им, стене,
свитнуће Треви, царица фонтана.

Сребром палата цакле се каскаде:
и морски коњи прошињу се, гневни.
Богиње ће изаћи, гошће раде,
и Нептун сам, у сусрет Влази-Деви.

Колико пута, бегунац из Рима,
са молитвом о повратку спонтаном
бацах ти новје с надама детињим!

И испуни се договор од дима:
ко сад срећнога, чаробна фонтано,
ходочасника ти врати светињи.

9

Пијем лагано медни сунца сјај,
густ као звона звон за опроштај.
И дух просветљен, за тугу неспреман,
сав је пуноћа која име нема.

Није ли медом времена живого
напојен пехар Дана овенчани?
Није ли вечност прстен одабрани
пружила Дану, иза видљивога?

Огледалном је мору слична слава
оне ватрене отошине с крстом,
где се диск топи и исполин спава.

Зрак додиривах заслепљеним прстом
и очи смирих на борју Упола,
огргава се у зраку Купола.

Септембар - јануар 1925.

ЧИСТИЛИШТЕ

Стоје пред очима сагорела лета,
био је мој живот згрејан сред тог света
дахом неке блиске и живе топлине,
невидљивим сјајем из светле дубине

И срећан сам био, штеђен, мажен лиром,
као помазаник освештаним миром,
ал крити се у лик морадох пастира
што у глумом кланју своје песме свира.

О, свети азилу, разумех тек сада
да је свако лето минулих наслада
у устима било мед, у преву пелин,
да пустиња крошњу победити жеми.

С прага светилишта сада виде очи
да кроз лавиринте чистилишта крочих,
први пут знам каквим целатима, нејак,
у безосећајном телу предан бејак.

Каквим се мукама све причестих кобним,
(спомен им је спрао наштак чаробни) -
да би у горењу мог времена, отад,
бивао богаташ беднија сирота.

УСПОМЕНИ СКРЈАБИНА

1

И осироте музика. С њом скупа
и поезија, сестра, осироте
згасну чаробни цвет, симбол лепоте
на њиној међи, и паде ноћ тупа

на приобаље, где нових времена
испови ковчег. Тад је иструлеа
од витих муња духа риза тега,
предавши огањ извору пламена.

Да л Коб изнуди, кликтајем орлића,
од Прометеја дрског светост бића?
Ил огламени прст језик небеса?

Ко: побеђен ил победник ће рећи,
за ким - немећи на гробљу чудеса -

кроз шум ловора муза плаче, блећи?

2

Био је од песника (такав беше Нвалис)
који у сну се виде ко наследници света,
којим се покорили у зору векова палих
дух, камен, дрво, звер, вода, огањ и етар.

Али сви потомци беху заборављању склони
и као позни гости дођоше на пир свадбен
Заклетве древне, изгледа, нису схватили они:
он је из сна вековног дрмусао свет надмен

Тако! Памтисмо - он је део и ослобађао.
Ко Хирам је тајинство сејао и рађао.
У врту Море бронзе изливати не преста.

"Не жури!" - призва Судбу, она му рече: "Чух".
"Јави се!" - умоли Сестру - и ево дође Сестра.
Јер таквим сведочењем пророка одреди Дух.

1915.

УМРО ЈЕ БЛОК

И проваљена двер у глувом стењу,
и раздрљена груд кама охоло,
и бачен гвозден крш, и над њим дим,
и разјашљена дубина под њим,
и развјани бели прах около -
све је - глас Бога: "Веруј васкрсењу!"

10. 08. 1921.

ОКАМЕЊЕНИ ХРАСТ

Намриштени ћутљивац, онет потајно стихове гунђам,
и камењен храст пожели мајским липићем да зашуми.
Преспаваш у металном оклопу под Борејем бурним зиму:
зеленилом свежим спралећа под завесама тамним огране
Црну грану осмотри: под металом згрчених листова
смеје се зарђалој тамници детиње нежно мигољење

ЗАЧАРАНИ МАЧАК

Два су сужена зрачка - два тамна обелиска,
и расејају злато једног буквавог диска -
у мене их улери мој мачак, као Мемнон:
и из дрхтавих груди све је за јејај спремно.
И сања што је обитељ сећања заменила,
долази ми ко причин: обрис спорога Нила.

И у сунчевом огњу слепом од дневног блеска,
ред свештеника иде ко низ сенки сред песка,
к мени, погнута стаса, док их грли времина,
са профилима звери на човечијим телима:
јастреба, шакала, лава и краве без рогова,
и сву долину мотри подневни мрак богова...

Освести се! Не плеше Нил, не мјауче мачак:
мрмљајући у браду, ти то сам себи врачаш.
Од палми и од митских другова - лелуј дима:
тек пећи вреле око и снег за прозорима.

7. 01. 1937.

ЧОВЕК

Епиграма

Беше л то сан што принесе у зору
у дан празничан души поклон варке,
ил дух угледа јасно у обзору
визије неке, чудесне и јарке:
и устадоше пред оком - и плови
прозрачна грађа лучне боје нагле
Укрестише се дугини лукови
из предјутарње, ружичасте магле

Над њима друкчи расцвета се вео,
у низовима, ко чипкарски вез
ког зид огромни широко је плео:
зидова оптрих видех јасни рез.
Ал видљив, око не знаде стијати,
земаљски ослон Гранат шумом тмастом,
сам себе ко да држа склад крилати,
кога просветли магле ружичастост.

Све више букта венај чарних дуга,
ко кедре честар широким ободом,

што опасује висораван луга
златноетерним док, најлакшим сводом,
необухватљив, не споји крут леги.
Из купола се сјај премиран лије,
легуром сна ми муња вид ослепи,
ал ојачаће вид, кад сјај ушје

И дуго не знах открити изворе
тог сјаја, дрхтећ, прогледав у болу.
Од земног ока блед облак изгоре
и прекри Оног што слете ко голуб
ка Пехару што лебдеше сред ветра,
ко ружа процва сва прозрачност шира,
као и зора висока сред етра
што чува одсјај дарова Путира.

И сину озго у срцу истином,
како дух прабит Дарова тих роди,
ал том су виду шпенија и вино,
богојављењем у видној природи,
Надчулном Тајном дати кроз врхунје
"Твој је, о Земљо, мој занос постојан!"
Каже дух: "Свод је пехар! Крв је - Сунце,
Ти - Агњец. Теби жуди љубав моја."

И вихор нежан затим ме покровом
ови. Кроз мреже прозирне, у пени,
обзрех се, и не у лику новом
тад уста храм, већ безброји рођених
људи - ко улов у алове пада.
У мноштву лица, оне разликовах
што беху моји ближњи, ал некада.
Сјаху одеждом сунчевих ликова.

Породицу је стицао узалуд
по духу сродну, дух слободи вичан,
свако сазвежђе држаће, ко шалу,
анђео у свом крилу, ликом сличан
са оним мноштвом кога одржава
тајанствено тај првородни пралик
и најјачи међ анђелима палим
простреху се над зградама црква.

Над ликовима ту дванаест беше
врховних сила анђелских сред мрака,
над њима Духа међаве однепе
некуда коло моћних светиљака.

И то што држах за дутина ткања,
би духоносних крила грађа мира,
и пробише се крила сред просјања,
као Предграђе Космичког Путира.

Небески царе! Дођи, Тешитељу!
Душе истине! Посвуда ти Јеси!
Све у пуноћу водиш, Крепитељу!
Усеми се у нас, жив на небеси,
очисти тело од обитељског смрада,
душе нам, Душе благи, спаси спремно,
благ источниче, ко живота владар,
град Божји дај нам у отаџбини земној.

ИЗ "РИМСКОГ ДНЕВНИКА 1944. ГОДИНЕ"

ЈАНУАР

1

Велико бесмртност жуди,
а мало се не труди
ни спомен у роду да завреди
ни да га божји суд поштеди -

друкчије моли спасење
од беспштеднога краја:
случајне нежности ускрсење,
осмех што с драгим лијем спаја.

2

"Крај приморја храст је зелен."
Над морском га водом сланом
песник храни смртном раном:
у ћутање укоренен,
у језику зри оданом.

И свет друти стваран бива,
ако песник га спомене,
чим му име он надене
Сахне море - храст не вене,
све док родна реч је жива.

3

Кад би зрацима, не речима
зборили, мудре мисли шум
што у звезданим снџ очима,
крџз неумствџен са неба ум

прозреми бисмо - а сега дуга
ко ветар пољем би се вила,
запевала би у нама туга,
раширио би цвет два крила:

тад бисмо језик твој, нем, рани,
схватили, оног истог трена,
дишући животом успаваним,
о, душо света, заробљена!

ФЕБРУАР

1

Мимозе се, већ, буде цветне,
пупољ бадема цваст не крије,
из цришке вода журно лије
Ал свирепих су гротла претње
громогласније и наглије

Иза маслина и невидџла,
чујем, далско, паљба коси.
Васкрснути би сва земља хтеџа.
Снази живота грџб доноси
мртве снаге славу и дела.

2

Код прадревних неофита
учио сам - сав век читах.
Сад се кајем: не бих славно -
звучао бих јџдноставно.

Није л већ речено много?
Говорити прџста Гогољ,
(ћутање га уби тајном),
а ја брбљам јџци, покајно.

Из хомерског врта трчах
да пронађем слик за "цврчак".

И сам такав, као цврчке
он приказа старје грчке

Грању прићи као циљу,
да будемо налик биљу,
учим друге, ненаслутив:
нит мудрујем, нити ћутим.

3. ВЕЛИСАР-СЛЕПИ

Марку Спајцију

Видим чудо и дан-дањи,
ко дланове бојје мрке
На сребрни мали тањир
пада кристал лопте неке

Бронза звездне, ја је склањам
(до сахране - слуги душа
биће старју благостања):
осетљив звук сфера слушам.

Види свод и земљу драгу
поглед мој, кроз кристал, иза..
И прихватам зато љагу
на тој земљи ја, Велизар.

И одасвуд стоје жбије
у точку, и мач са свода,
од како ми у зенице
сјури спокој целат бодар.

17. фебруара

МАРТ

1

У детињству то што сних
чар неважних ускрснућа,
истина је, не тек стих:
превратништва су могућа.

Само тим што поглед скрећеш,
сив науче, ткачу гриже,
оживети нећеш цвеће:
коб мумије нега стиже

И кад на тој земљи наста
час промене, ширно, крилом,
отвори се, као астал
гроб мумије, Божјом силом.

31. марта

2

Издисај је зимин скрит,
мрзи баба јав пролећа,
снег је њен гост, и сва срећа,
свакрви и снаји штит -
и природа, и свод ран,
све ти брани миран сан

По нервима лука љутим,
измученим и без тога
не први пут нападнутим
од Капчеја кошчатого,
чији смех је, што додија,
јек далеких експлозија.

26. марта

АПРИЛ

1

Кад ширило се не би бедро,
да колено не клеца,
фотељу бих за коњско седло
заменио, ко деја.

Да размажену ову старост
не крије заклон крова,
подемо би мој трк јарост
плавооких ветрова.

Сад ми тек једно оста: умом
невидљив, ко дух ил тат,
скитањем обманувши умор
с Музом да сним у касни сат.

15. априла

2

Од страха се зверка јежи.
Ал глатка је нежна длака.
Зли ветар у избу бежи,
лог брига је тврд ко шака.

Сиромаштво, исход мрја,
вечна бекства, краја рухо
осећајним чине срја
а напето оптрим ухо.

Црн је дух. Ал можда сине
у судбинских трубљи гласу:
и љубави извор лине
први пут - у задњем часу.

22. априла

МАЈ

1

Тако, с покретном траком
живот се мој изједначио,
не клеветом - кривицом јаком
живота који сам страфио.

Али на себе, фарисеја,
једном бацити поглед врео
да се умешаш слаб и нејак,
из таме - да л би смео?

Шта, ужасно?... Гле, нисмо знали:
иза митарства распри злобних
да чека нас, у тамној сали,
кинематограф загробни.

II. маја

ЈУН

1. ОДОШЕ НЕМЦИ

Лете Наде, птице у снима
нестрпљивије напред, док
престижу догађаја ток,
док тешким оним точковима
нагли повратак друкчет смера
тебе, јато што ту заоста,
по зеленилу не растера.

И разрешница бепе проста
мрачне збрке, и непражено.
Гледамо сад, пренеражено.
Само астролог, унапред
једини исход свега знаде:
незагонетан онај ред
у пророштву што не престаде

5. јуна

2

Вечни граде! Попут сенки,
мада сад су пријатељски,
свуд тенкови. Звучи рески:
крај светиња твојих Јенки

пијанче, и халакају
муслимани гласа груба.
Шкотске гајде поред стуба
Трајановог. И не знају:

тајном вољом неслободе,
на небески зов немира,
сви путеви к теби воде -
ка средишту свег свемира!

28. јуна

ЈУЛ

Слаб сам: хоћу ли преживети
повратак блиски зимских злости?
Огрј на дуже, јуле свети,
све хладније ми, крте кости.

Огреве, нада мном стражари
у ветровитој тој страћари,
док дуг Музама не одужим,
док се на небу, путем кружним,
снежна мећава не зајари.

3. јула

АВГУСТ

Њћу - звездопад. Дању - врело.
С предсмртним бесом Лав, сад, ствара.
Уклони главу! Гађа стрелом
небески гнев - ил љубав стара.

Би небу драг, ко даљ прерова
кометним бегом - и изгоре
Ко "златном блеску тек верова":
песник - од стрела тих оборен

Подне без сенке: ал колко милих
сенки некуда, кроз смрт, броче!
Колико зена у твојој свили
свитне, поноћни, звездан своде!

Коликих душа етар времи
донесе поздрав - тек се слути!
Згаснуће пламен полетечи -
сјај први неће усахнути.

А време, чудом, ипак мене
За гриву Дева вуче Лава
с неба. На тајни месечине
леди се, ено, мртва глава.

2. августа

СЕПТЕМБАР

Љути веку! Каин злошћу
оскврну и катакомбе
Стрени сељак у свом прошћу -
изораће плугом бомбе

Веку гвозден! Гусеније
тенка мрве врг, и њиве
Искљуваше град зле птије

Маслине су, већ, неживе

И јелеј је предат змији,
испошћен је људски рад.
Би то време: веселији
скуп виђаше виноград.

20. септембра

ОКТОБАР

1

Пријатељ ноћи, нежни Тјугчев,
дух сладострастан и бурно учен,
чији је одсјај мукло свет:
и у сужањству горди Фет,
пред вечношћу, ал безнадежном,
у глухотама цвећа снежног,
изнад кратера лени цвет.
И, духовидац и чудесник,
док за љубављу тужи - песник
Соловјов: њих троје, благородно
кроз земно схватив неземне вести,
указаше нам пут промене
Па зар сазвежђе ово родно
међ светима да не споменем?

24. октобра

2

Да испричам? Како пером -
кад рат ниси доживео,
кад обичном мериш мером
снагу душе, извор врео?

Да спомињем зулум онај
кад се звона и не чују
(нити једног бар канона):
безимене сахрањују.

Кад вучије крик - сирена,
црати те остатке земне:
дакле, приспе нова смена
за сандуже давно спремне -

кад скитаху бездомници,

да их скрије ноћ узаман,
кад таоце свуд крвници
ловили су по кућама -

кад... ал на што прошлост клети?
Зло се с наше земље вије
да на суседову слети
и горе, и још кобније

27. октобра

НОВЕМБАР

VIA APPIA

Зар дедови не спреме унутима
сто са столњаком шареним, пун јела?
Крај Апијевог пута што, успаван,
жури заоду, где мру у звуцима
обронци горе азурне, и врева,
где врх се топи у маглену раван,
Римљанин безглав, безимен и страван,
у наборима великашке тоге
све нас, дошљаке и потомке многе,
(нису л нам бози исти у космосу?)
позва на обед покрај ископина
међу гробове прадревних руина
и сок од грожђа у пехар нам досу,
и дах борова врх округлих сени,
и кипариса мирис негражени,
ко за трпезу мистика блажених.

21. новембра

ДЕЦЕМБАР

Ви, чије лире, кист и длета
породица су муза иста,
водите нас ван овог света:
у суседство сна и небивства.

И што јасније одражава
кристал умећа земни лик,
тим моћније нас поражава
дружчи живот, и свет, и слик.

И чудимо се, у по гласа,
што не схватисмо, до тог трена,

како пољане ћув таласа,
а јеча је, кроз снег, зелена.

29. децембра

Вјачеслав Иванов је рођен 16. фебруара 1866. године у Москви. Свог оца, геометра, који је касније радио у Министарству, недруштвеног и размишљању склоног човека, кога су привлачиле атеистичке идеје Бихнера, Молепоа и Штрауса - песник је описао у аутобиографској поеми "Младенаштво". Тамо је насликан и портрет мајке - романтично настројене жене, у којој се одушевљеност Бјеминским мирно стапала са љубављу према црквености, а пијетет према класичној немачкој култури из времена Гетеа и Бетовена - са либералним словенофилством (које се, између осталог, изразило и у имену њеног сина "Вјачеслав", према имену древног чешког кнеза). Отац је умро кад је дечаку било пет година. Захвално сећање на матеру, која је постала његов васпитач, песник је сачувао заувек, неретко историју свог "младенаштва" претварајући у лепу легенду.

Гимназијске године Иванова прошле су у знаку свакодневног тешког рада: породица је сиромашила, и дечак је морао да држи толико много часова да је, по свом признању, "добјао слободу да чита и мисли једино ноћу". У дванаестој години, по сопственој вољи, почиње да изучава старогрчки језик, годину дана пре него што је то била општа обавеза у класичним гимназијама. Читавог живота очувао је посебну осетљивост према свему што руску реч ближе са јеминском. У четрнаестој години изненадно је у себи препознао "крајњег атеисту и револуционара". Атеизам га одводи до младалачког покушаја самоубиства. У то време, већ, саставља незреле поеме чија се тема врти око Христовог лика. Те поеме су "покушај да се на фојербаховски начин пронађе могућност за веру унутар самог атеизма" (С. Аверинцев).

Осамдесетих година деветнаестог века млади гимназист је написао песму "Јасност", толико зрелу, да је песник, који је према себи, иначе, био веома захтеван и строг, осетио потребу да тај рани покушај двадесет две године касније укључи у другу књигу песама. У завршном разреду гимназије, Иванов са својим пријатељем Дмитријевским преводи Софоклову трагедију "Цар Едип".

Ипак, после првих покушаја, целе два декаде песник посвећује - не поезији, већ науци. Године 1886, после студирања на историјско-филолошком факултету Московског универзитета, путује у Немачку да би слушао предавања славног историчара старог Рима Теодора Момзена. Млади научник прилежно ради у Берлину, затим у париској Националној библиотеци.

Пише и песме, али их скоро никоме не показује и не намерава да их публикује. Анонимност га задовољава. Имао је једино пријатеља из научне средине и младу жену (сестру горе поменутог пријатеља из младости А. Дмитријевског). Ипак, деведесетих година почињу важни догађаји, после којих се све мења. Као прво, Вјачеслав Иванов чита Фридриха Ницеа, и од те лектире "добја вртоглавицу". На чисто личној плану, овај јак емоционалан потрес, изазван запаљивим красноречјем базелског филозофа ослободио је песника духовне плашљивости и душевне стегнутости. У Риму се песнику догодила љубав за цео живот: срео је Лидију Дмитријевну Зиновјеву-Ханибал, будућу списатељицу-симболисткињу, и она је кроз неколико година постала његовом женом. Прве публикације Вјачеслава Иванова у часописима падају у 1898. годину ("Дионисова даћа" у "Космополису" 1898, "Дани у недељи" и неколико других песама у "Веснику Европе" 1898. и 1899). Године 1903. држи курс јавних предавања о античком дионисијству на Вишој школи друштвених наука за Русе у Паризу. На једно од тих

Брана Димитријевић

**СРКАЧИ СПЛАЧИНА
И ПО КОЈЕ НЕОЉУПТЕНЕ МРКВЕ
- Вера и секте у огледалу Владимира Турбина -**

*"Тенијални песници стварају поеме; у њима се јунаци
срећу са чудом. Само, где да се чудо нађе без вере?"*

Владимир Турбин: "Споменик"

*"Ти, владико, знаш дубоке књиге;
Налазиш ли у њима вјештице?"*

Његош: "Горски вијенац"

1) У антирелигиозним кампањама врх копча увек и увек беше усмерен према чуду; ка немогућем, невероватном, необјашњивом. Губећи крв из тог снажно прободеног вреца, вера је смалаксавала. Чудо преузе наука. Њу, да ли само она? Да ли је Владимир Турбин у праву када вели да ће човек, *ипак, жудети, и жудети, за сусретом с чудом? "И онда ће се по свету размилети - чаробњаци, комичне претече психологије и психократије - власти над душама.."* Нешто пре тога, роман ће заменити еп. И, ево: *"...романописци су предодредили начин мишљења који у животу доводи до збрке, до духовне изнужености."* Па, зар литература има толики утицај?! Врtimo главама заборављајући на Сервантеса. Има, каже Турбин (Одбацујући терет сувишног доказивања. Али, ко хоће, ко се прихвата, нека изволи. На пример: ко није читао Пушкина, за њега Пушкин не постоји! Или, Хомера, Милтона, Ариоста... Насупрот томе, сежу ли Хомерови, или Пушкинови утицаји до савременог, до петпарачког романа, ТВ серија, филмова, стрипова... свих могућих, као, иновација?) По утицају литература од литургије додаје мало даље, као што се кокије чешће њушкају од тамјана... А олет, литература је лавиринт! Ко је од кога и шта зајмио? Када? Батали пуну причу. Срчи сплачину, свог Вонавија чекај.

2) Роман је, вели Турбин склизнуо у политику, а романескно мишљење ушело у човеково право на слободу избора; на образлагање већ изабраног пута. Мишљење, напоследку *"почиње да се своди на мршаву алтернативу"*! ДС или ДСС, СПС, Радикали... То јест, као што ће Турбин дословје: "За коју би партију гласао кад би код нас" у Совјетији "било партија?" Али, полако, и то ће доћи, попут мршаве, хроне краве

3) *"Спасавали су роман и Пастеранак и Булгаков.."* Па, ништа. Све је то преглавио "know how" друштвене стварности; уз разноразна мигољења. Сетимо се, ми, овде, 1988., па девете, па деведесете; подбулих, неиспаваних наших лица! Ускоро рикњавајуће Сефереје Њћи испред телевизора проведених. Неко ТАМО кукавне наше судбе, речава у - врховима. Горе, још горе, у ПеКау!!! Надмудрују се говорници, шири базд. Заборављено? Иста судбина? Пре тога, последњи конгрес југо-књижевника. Затурено? У сећању? Ондашње, а нарочито српске, тлање?

4) "А дежурство? Опште је познато да се у празничне дане, вечери, ноћи кутије московских установа - министарстава, научноистраживачких института, пројектних и конструкционих бироа и образовних установа, укључујући и школе, чак и деце вртиће - попуњавају нечим налик на сенке." Дежурства! И у логорима? Знамо из педуљице, писма оца Павла Александровича Флоренског. Дежурства и на - Соловкам! Чувају сужњи апарат за справљање јода који су они сами - робови - смислили на начинили. Чувају, и сами чувани, иза жица, мећавама, ледом од света одсечени. Дежурају. Угледајући се на "учитеље" "наши" су веома брзо развијали варијанте. Према једном тексту Пеђе Ристића, сликар Игор Васиљев (1928-1954), бене прошао "Сибир и дно", истражног затвора у Змај-Јовиној. "Гемје су биле претрпане, и на поду се спавало..." али је "посластица" била одређивање "пожарног", који би читаве ноћи морао да остане будан Ретко коме би то полазило за руком, те би се сачекало да несрећника савлада сан; а онда би упадали извршитељи, уследила би "заслужена казна" - премлаћивање; за шта је посебно био преудешен један клозет.

Иза видљиво прагматичних циљева ове, наводно, параноје - дотући већ догучено, растурити већ растурено, увести је,днакост по ко зна који пут, јер "су у институту дежурали доктор наука и портир; у поликлиници специјалиста педијатар и истичура лојач." - крила се и потреба за чудом. Криво метафизички мотив. "Јер НЕШТО може да изненади! Народна буна, најезда непрегледне непријатељске војске, страшни потреси, поплаве и пожари." Сетимо се, само, сркачи, својих брига, ђоњања и кошмара, искрених стрепњи када је умирао и умирао син синова, отац очева, бесмртни наш такорећи Јосип Броз. Дежурало се, чекало - чудо. Не чудо васкрсења већ чудо - смрти! Свеопшта пропаст, али баш тога трена, е, а тада би - дежурни устребао.

5) Књижевни теоретичар од заната Турбин се, својом расправом о роману, у "Споменику", није разметао. Роман у доба свепрожимајућег атеизма! И нема од чега да се храни! Те је почео - политиком; која је вечна али за човекове потребе некорисна. "Глуто је и помислити да она" политика "може ништа у човеку да суитгински промени. То може само вера."

Бадава кад смо већ одучени на научени, бадава такав закључак. Лепо је то што нам ту Турбин везе и осветљава, али, у политике су нож и погача. Мудро је, неизбежно, да роман политици, што вољно а што невољно, својски служи. Сулуде деведесете! Клењеће се, код нас, баш ових дана. Зашто не и сулуде седамдесете?! Зато што је и то, као и ствар вере, питање политичког (слободног, као) избора. Као што је питање слободног (политичког) избора и то које су године, ето, баш у нас сулуде биле, које су нам, такорећи, главе дошле. Кажимо - деведесете Договорено. Какав сад Пушкин, какви бакрачи!

6) "Борја је много зарађивао. Много је трошио али и штедео. Штедео, штедео, али до власти секретара рекома био далеко као до звезда..." (Кад ли ће се посрнула, заглибљена, савремена српска књиженост, винути макар до овако једноставних, убитачно отрежњујућих редова. И у озбиљним социјалним и у лакокрилим петпарачким варијантама овакав "увод" већ мирише на мотив! Јунак само што не потражи браунинг, каму, козју ногу, пластични експлозив; па, куд пукло! Борја ће, видећемо, зграбити слично, али "нематеријално".) Јер: "ма колико штедео не можеш да извезеш крстарицу са лепојама на излет по

мору. Крстарица потомак жалосно познате "Ауроре", пуна кикотавих курви, пловила је све даље, нестајући у измаглици обзора, као Једро Љермонтова, или бродови-утваре Александра Грина. Зато је Борју почело да привлачи духовност. Духовност до које се могло без нарочитог напора допрети. Висине духа, а заједно са њима и власт над читавим белим светом, назирале су се ту негде близу." Ни краћег, ни тачнијег описа са становишта многохваљене друштвене стварности. До свега - без напора. Леб, баћо, а - без мотике! Но, то је само први слој. Треба доиста бити бесловесњак па не разумети на шта потоњом реченицом циља Турбин Али, како, од скора, не постоје ни Исус а ни сатана, ова реченица као да нема пуног дејства. За забаву и поуку довољан је, за сада, први слој.) "И Јаша се - Борја је то сазнао с извесном завишћу - већ прикључио тој духовности: преласци из материјалне сфере у менталну, из менталне у астрал, махитање змих духова око нас, инкарнације, степени посвећења, космичко напајање. Бог и ђаво су исто били ту негде близу, требало је само прочитати двадесетак-тридесетак избледелих густо куцаних страница окултних трактата преведених са хинду на енглески, а са енглеског на руски. (И самиздат се ту удео, и - субкултура!) Ту и тамо искрсавали би биоенергетичари. У суседној СТОА појавио се мајстор за карбураторе који је могао да диже предмете са стола без додира."

7) Није то код Турбина пука - иронија. Турбин се само држи стварности. То што су нам Бекет или Јоанеско одједном застарели, то је већ наша лична ствар. Свепрожимајући атеизам! У то смо уроњени. То је безмало наше све - осим цркава, згурених, једва видљивих. И урбанизам, архитектура, улице, околина, природа, самопослуге, и светом славни Кип Слободе са оне стране океана. То је та наша, кукавна, готово виртуелна стварност.

Лик ВКВ маестра Борје, обрађен је у најбољој традицији руског романа - вероватно у недостатку алтернативе - што ће рећи свестрано. "Духовност" која је на Борју тако лако прионула, прилепивиши му се из оно мало дрљавих страница кобајаги самиздата, кобајаги конспиративне литературе, објашњавала му је и прошлост и будућност с лакоћом, пре свега његову, личну; куле и градове нудила. Упркос крвавој 1917. и њеним, као, револуционарним идеалима, у потоњој Совјетији, било је и кастинског, налик на старо. Такозвана интелигенција изигравала је племство, а пролетаријат, шта би друго, пролетаријат. Улавница у свет интелигенције-племства бене универзитетско образовање, те како Борја није прошао на испитима, није му преостајало друго до да постане ВКВ мајстор. А могао је ..! Још један мотив-мотивчић, прилика да се покаже зашто је Борја прошао на студијама, и како дејствују понуђена му објашњења, за тај, наводни његов пораз; све до те мере глатко и збуњујуће једноставно код Турбина. Трезвени, солидни Борја! По старим књижевно-теоријским систематизацијама - споредан лик. Који се растаче, растаче.. А Турбин обавешттен Одакле? Како? И креће даље, не хајући..

Кастинско је и устројство духовности којој се Борја прикључио; коју је пречепао, која га је дохватила. Гуру Вонови (Иванов) је нека врста пролетера, предрадник у најбољем. Јер, над њиме је Маг, недостижни. Лик, олет, узет из стварности. О њему мало касније. За Борју је новооткривена духовност нешто попут обичајког алата, козје ноге, пластичног експлозива. Климаво? На неку старинску поуку личи? И окорели материјалиста би се зачудио: стећи материјална добра

нематеријалним средствима? И завртео главом. Но, доследних материјалиста је врло мало... Остали су ту негде, по средини, срчу сличине као на правој правилој гозби. Можда би се, зар не, и очешати могло уз помоћ духовности? Покушајмо. Уз - просветљење! Тако се свабљују пристаице! Слаба реч! Слободном вољом?!?

Свако је помало верник помало атеиста. Мало хришћанин, мало и нешто друго, а могао би, устреба ли бити и треће, четврто, пето. Многи и дан дани не могу да, као, схвате како се Спаситељ са сатаном није некако нагодио. Да је он, сркач, место Спаситеља ТАМО ТАДА био, ех... Видели бисмо, увидело би килаво човечанство!

8) Веровати у чудо али не и у Спаситеља, што ће рећи баш сасвим, сасвим одвојено, већ не иде. Води то баш оном што доживљава Борја; уз прионуту му духовност која и политичку моћ хоће да надмаши. Секретар рејкома на унучици "Ауроре"! Трије! Ихаа! Причинило се Борји као на берби. И - трррт! Све ће упрскати као ћуран мотку; сапрти сав свој колико толико до тада изгледан живот. Јапа, Борја, Вонави... Ситна риба. Маг! Маг би требало, а и јесте, нешто силније Само, "Маг се очајнички плашио смрти. Није се плашио као сви; Маг се смрти плашио изузетно, пошто је открио нешто од онога што ни-коме није откривено."

За разлику од (замлате, предрадника) Вонавија, Маг је посвећеник окултизма, сарадник КГБ-а, доцент на УМЕ-у (Универзитету марксистичке естетике), празна врећа што се професионалних знања и умења тиче, али - Маг. Он ће послати Борју у XVIII век и вратити га отуд, чак не самог! Али, баш тај и такав Маг, боји се, очајнички се боји - смрти. Застанемо, јер нас потоње са становишта здравог разума, већ стреса сумњом. Ако толико зна, зашто се толико плаши смрти?!? Није, ваљда, да је незнање боље? Јер су спрема Мага многи и многи незнаице. Да ли спрема Мага или спрема наших поимања тих истих речи: знање-незнање? Просвећеност? Дајмо јој значење и ствар се одједном разбистрава. Јер просвећеност није одбацавање, већ прихватање порука Спаситеља. Ту је - чвор! Отуда, упркос својим натприродним способностима, ИСТИНУ Маг НЕ ЗНА. Ужасан страх од смрти није само привилегија моћника, већ и "бораније" и сркача, и осталих, свих оних за које је духовност облик материјалног; за које је материја све и свја. Непросвећени од смрти стрепи. Стрепи истинска незналица. То нам спочитава Турбин; за нас не би требело да је новост. Или јесте? Непросвећени размишља осећа ли тело ишта док трули, боли ли док глођу црви? Страх од смрти спојен са страхом од умирања, то је код Мага; он не зна где, када престаје живот; ишта би за њега горе било: да после смрти ничега нема или да има, баш напротив? Као за пакост, Маг присуствује труљењу и у друштвеној стварности, а и глодњању црва; шућљем одзивању идеологије, којој је све своје што је имао дао, а она му је давала и давала, за узврат, пштедро. "Само је Маг озбиљно забринут због очигледног слома свих ужаса оличених у једном једином словцету, у - "м". (Шта је, у питању? Журимо да одгонетнемо, пре него што нам Турбин растумачи. Очито: "м"= марксизам! А да ли само то?) "Та, он је," Маг, "том словцету живот дао; и служење тајанственим сенкама које су га ноћима посећивале; и таленат присног опстанка са стварима и неизрециву горчину поимања тајне времена. Све - марксизму. Све - у службу тој леденој, немилосрдној досади која игра улогу препреке, плота који доконилим удовима затречује приступ њима сасвим измишљеним знањима."

Знањима чија је трунка откривена њему, посвећенику. Његова магија није противуречила марксизму; марксизам је непоколебљиво водио њој, мада многи то нису схватили. Али, зашто он. Он је схватио. А, сада, шта да се ради? - Неће, ваљда, захтевати да се Лењин склони?" (Наравно, монумент.) Још једна реч је ту, поводом словјета "м": осим марксизма и - магија! Не стаје Турбин наставља, чак непријатно јасан Излишна знања марксизма једнака су излишним знањима магија, која се кобрљају по кадрмама материјалног; мада не треба потцењивати њихову моћ. Тајанствене сенке - агенти КГБ-а. Таланат присног опстанка са стварима, непотребно је објашњавати. Неизредива горчина поимања тајне времена значи: сад! Имаш само и само овај живот. Не заноси се; јер "осим" не постоји. Премда је гуру Вонави својим ученицима, Јапи, Борји, нашироко објашњавао - сеобу душа!

Ма како празан, штетан а непријатан попут бубашвабе, у свакодневной универзитетској, совјетској, стварности, Маг је - попут великог мафиоза - разликовао шта је шта. Ово, јој, пуца, руши се, а и ја с њим, плус старост-слабост, плус болештине, смрт. И, где си био, шта си радио? Неизредива горчина поимања тајне времена. Немилосрдни Хронос! То тек убија.

9) Разара ли материјализам - ниҳилизам, по оју Павлу Александровичу - глође ли, коначно, самог себе? Нада? Можебити, правило у које се још 1917. (!) уздао сам Флоренски.

Лако би било да је тако. Већ два, три би се, просто, причекало. Само, видео се, већ се помањало " ... остваривање начела, тек се назирало: савез тоталитаризма са окултизмом, бирократије и магије!" (И шта сад, сркачи, и шта сад?!) " Бирократи је увек недостајао осећај сопствене метафизичке дубине," (тежња за чудом, остварење чуда!)"јок је маговима недостајала потпора у бирократској власти. Политика и магија су у XX веку повратиле изгубљено јединство. Оно се у Немачкој током 30-тих година још сирово и грубо остваривало. Слична струја постојала је и код нас"у СССР-у, "негде од почетка 20-тих година. Рат са свим његовим разарањима, термонуклеарно оружје, терор - све су то маневри за одвлачење пажње. У једноме је Вонави у праву: почео је парапсихолошки рат. У ствари, правилније: он већ одавно траје, још од библијских времена; али око средине XX века се испољио, почео да води малтене отворено."

Мало шта је у Турбиновом "Споменику" пука машта. И болшевизам и нацизам магије су занимале и те како; баш као несретног Борју, баш као пут ка моћи. Књига о томе има; докумената што објављених, што још скривених. Не бунца Турбин Нема, сркачи, ако... И Маг је - шрафчић. Зар је? И над Магом је - неко. Државни интерес!?! Реч убилачка.

Или је Мајаковски у праву: Умро је Лењин, а' жив ће Лењин бити! Мртв марксизам, мртва држава, остају - интереси!?!

"Све што се дешава око нас," писао је у јеку револуције (1917.) отац Павле Флоренски, "наравно да нам тешко пада. Али ја верујем, и надам се, да ће ниҳилизам, исцрпивши себе, показати своју ништавност, да ће свима досадити, изазвати мржњу против себе, и да ће се, после краха свих тих егзособа, срца и умови, не више као раније, млако и са опрезом, већ, изгладнели, окренути ка руској идеји." Или Вонавију? Руским јотинима? Рат ратова се тек распламсао? Одавно траје неће се тек завршити хапш енд-ом ових дана. А, ко би знао, можда је и марксизам био - варка? Магије, окултизми тек сад

дејствују. Јер, "Ноћима би тајанствени црни аутомобили, тек реда ради приковивши, шмугнули кроз капије зграда на Лубјанки; у дворишту би се као сенке из њих измизнуле прилике чаробњака-окултиста, астролога и стручњака парансихолога. Један за другим клиснувши у врата која као да су се сама од себе пред њима широко отварала, они би се пењали лифтом, клизали у одговарајуће управе и одељења: тамо су их, наравно, чекали. Ноћу би текли њихови разговори са пуковницима и генералима. Гуру (Вонави), Јашиа, Борја - пуцали би од љубоморе." Не да се материја! Или - зврјање одавно навијених механизма? Сувишних? Које ће стати? Гласност?! Ко се још доба гласности сећа? Горбачов! Отопљавање! Уз инфлацију чаробњаштва! Све по грбачи совјетског, још увек, совјетског трудбеника! Немоћног да се брани. Стоји тако заблут ВКВ маестро Јаша првоборачки јадикје: "дошло је време када је код нас, што и није тешко приметити, почела инфлација окултизма: и ни сам не знам како ће гуру" (Вонави) успети, чак и ако се искобеља из друшвне болнице, да избегне конкуренцију. Сви пророкују. Човечанство више нема где да се склони од навале добротвора и спасилаца. Као скакавци нагрнуше брошуре у милионским tiraжима, излазе дебели томови теозофске класике, куд ће међу њих Вонави са својим закаснелим пророчанствима најезде из Кине! Вонави беше привлачан када је био конспиративан. За само две три године обесцењен је и као очерутан. Ауторитет му се срозава под притиском већ индустријализованог окултизма са једне стране и циничног бизниса с друге." Маске падају хладнокрвно, док се повија, клекта совјетски трудбеник, и док посрће, наказија "какву, пак, производњу можете очекивати од таквих човечуљака западних у лењост и одреда склоних поткрадану, него од прикупљања парансихолошких дајбина од стара и од млада, хотимице постројавајући непрегледне редове, правећи крљанац у аутобусима, васпитавајући армију провокатора од којих већина и не слуги шта је у ствари - касирке у продајницама, продавачице, таксисте, вратари по ресторанима и стрине по улазима у државне уреде. Својом злбом, просташтом, свеићу о власти над смртницима они као да рилвају земљу; човек после општења с њима почиње изнутра да се кврчи, осећа се незащитићеним, ништавним; само што не заплаче. Духовно обнажен." Има ли спаса? Одговора? Неутољиве оне духовне глади коју предсказиваше Павле Флоренски? Има, како да нема, гракћу стручњаци транзиције Воља ти вера? Бво ти је! Слобода, плус слобода, плус слобода... Изволи, прослави Васкрс. 10) "Те ускршње ноћи Јашиа је дотрчао код Вере Ивановне" толерантне, иначе, супруге већ помињаног "пролетера" Вонавија, тренутно у психупки, "усамљен, сметен. Дотрчао је сат пре свечаног тренутка: с екрана старог телевизора дрчала је свечане песме Ала Пугачова, њени ватрени концертни би по замисли неких тајанствених импресарија требало да одвлаче омладину од гунгуле око цркви. На отоману је, подвивиши ноге под себе, дивљиво кротко седела Каћа, нешто шила и на модерну пезаљку поглеткивала с непролазном тугом; није могла да се начуди томе како људи недовољно проводе Васкрс." Наравно када је из XIII века доведена. Кад је крочивши у двадесети за мало хтела да се прекрети угледавши облакодер, помисливши да је то - црква. Бадава јејаји, срчи слачину, свог Вонавија чекај, раскрстили смо и са историјом. Ту су и опијања, Васкршња, до бесвести!

Велика, слободна утакмица. И једнакост. Опет, опет једнакост али - религија. Упишени се у регистар, под "р" или под "в"... Као када, ређимо, оснивају странку. Лову намакнути, па - проповедају! Потом, која претегне вера, која победи. Поштено! Нема лажи, нема преваре. Чувај се, сркачу, само неољуптене, свеже мркве!

Крај ће, ускоро, теме-темије "Вера и секте у огледалу Турбиновом", а и романа "Споменик"; удаљимо се од слапова, смиримо приповедачки ток.

11) *"Заљубила се се у мене, без зазора ми се нуди? Шта ли је само у мени наишла? Подбуо, снаочарима. Нагло ћелавим."* Пребира, подвлачи црту под свој живот, главни јунак, дојент естетике на УМЕ-у, колико толико, читав, словестан; а, уплетен, видеће се *"Са женом сам се разишао, а Људа. Људа ме трти. Вероватно би требало да се региструјемо - фуј, каква огавца реч! А Васја? Животари с мамом и баком, повремено га пуштају код оца, са очвом љубавницом је у чудно пријатељским односима, и она га обожава. Островскоме таква драма ни у сну не би пала."* (А, није, Островски, подсетимо из XIII века као Каћа, већ из наредног XIX !) *"Све се распада. Видигер у шта се само породица претворила. Ћће се ваљда држава распасти? А уосталом, сви бисмо вечито да се пребацамо на политику и на приросту историозофију."*

Држава пропасти не може, немај бриге, упркос инфлацијама, стагфлацијама, кочењима, полетима, карактеристичним, зар не, за сваку транзицију. А тек - материјализам. Породија већ може, може вера; што шта још може и да нестане, да се унизи, сроза али не и државни интерес. И дотадашња државна религија - марксизам, материјализам, нихилизам - може да иде куд год јој драго - остаће, важно је, њезино чедо, Света Инквизиција, КГБ. А с КГБ-еом је главни јунак романа, у некој, рекло би се површној вези. Да ли? Може ли тако?" Услови", да се главни јунак прихвати тежег, ризичнијег, али по државне интересе необично важног задатка, *"Су били као у бајци: огроман веома комфоран стан у Москви у тихој-тихој градској четврти. Дача у Подмосковљу са правом наслеђивања. Вила на Црноморској обали Кавказа. Страни аутомобил са редовним сервисирањем. Девизно плаћање сваке смене."* Све је то исто, само мало друкчије, својевремено нуђено Магу; све је то Маг оберучке прихватио. И не само Маг. Маг из романа. Све се то главном јунаку, одједном, нуди за важне услуге које ни са сектама, ни са оклутизмима, ни с магијама, као, немају никакве везе. Па, изволите: *"саланица, димљена јесетрица. Ништа не брините, знамо како то да изведемо."* (Чак и пред самим собом - изостављено - остајете честит муж.) *"Добићете на лутрији, а ваши радови ће почети да се на пречац објављују у иностранству. Знај ја, ни ви се, као ни многи, нису остварили. Не требају вам ни слава ни популарност, хтели бисте да вас чују. Потрудићемо се. Нагоднадићемо. Убрзати природни ток ствари."* Трампа? Као некада с Магом, који ће постати недодирљив. Бадава ринтање, свеколики животни труд. Бадава одрицања и од популарности и од славе. Хоћете или нећете да вас, макар, макар, чу-ју? Као својевремено, Магу: хоћете ли или нећете да раз-ви-ја-те своју магију? Да користите себи а и нама?

12) Да ли је, онда, сва беда, сва лаж Совјетије, да ли су милионске њене жртве биле само и само том једноставном, поучном циљу подређене? Нудите нам се, нудићемо се! Трампица, трампа. Издигнућемо те изнад осталих. За педаљ,

макар, макар, за стопу, километар, светлосну годину, до - бесмртности. Сам, увиђају ли, трудбениче, грађанине, академиче, сам то не можеш, а и не смеш. Својим напором, способностима, својим трудом. *"Стаљин и његови поданици увек лажу,"* зајмимо цитат од Данила Кица, а он га је, ојет, од Бориса Суварина, који о томе писао 1938. године, узајмио *"у сваком тренутку, у свакој прилици. Лаж је природни елемент псеудо-совјетског друштва. Скупштинe, конгреси: позориште, мизансцен. Диктатура пролетаријата: голема подвала. Спонтаност маса: брижљива организација. Десно, лево: лаж. Страханов: лаж. Страхановизам: лаж. Радост живота: жалосна фарса. Нови човек: дрвна горила. Култура: некултура. Генијални вођ: тути тирагин."* А почело је једноставно: вера је проглашена за празноверје. Потом је лако ишло: ружно постаде лепо, а лаж истина...

У дубоким - светим - књигама вештије се, указује нам Његош, не помињу: *"Ђе вјештице, што говориш, Вуче?! Њема тога ни у једну књигу; сврх мене се сви овде куните, то су бабске приче и мудрости; него лаже ова бабетина, али може нешто друго бити."* Одговара Владика Данило јуначном Вуку Мићуновићу, а и осталима. Испоставља се да је доиста било нешто приземније. Скадарски везир беше уценио речену бабу, која је представљајући се вештицом, покушала да завади нека од црногорских племена. *Турбин говори о истом.* Вера се с празноверјем обрачунавала; само и само вера. Верника од празноверја штитила (*"сврх мене се сви овде куните,"*) (Владика а и главари, у "Горском вијену", потом спречавају расрђени народ да каменије речену бабу, јер би то било што и - спаљивање!) За просвећене вештије нису ни могле да постоје. Ни за осниваче васкрсле српске државе, за Карађорђа, за Милоша; али јесу, уз махнутања злих духова око нас, јер су морале да постоје, за Свету Иквизицију, ЧЕКУ, ОГПУ, НКВД, КГБ, УДБУ. Из довољних политичких, прагматских, ко зна још каквих разлога. Она која просвећеност од непросвећености с муком раздваја прозирна је, чак попут паучине; знаш ли, сркачу, када си са ове а када с оне стране?

13) Инфлација чаробњаштва, пророковања и прорицања почела је још 1917.; лововима и победама октобарске револуције Ње подсећа нас и на то Турбин, али произилази, то нам препунта да закључимо, а и наша памћења још нису избледеа. Или јесу? Прва, па друга петолетка, научни социјализам..! Ко није није с нама, тај је.. Ко не верује у прогрес, мудрости руководства. Америка и Енглеска биће земља пролетерска. Гласније! Из свих грла! Ко тамо корача десном! Лева, лева, лева... Партија предвидеа.

Лаж на коју указиваше Суварин, корачала је упоредо с том врстом инфлације предвиђања. Наука, знамо, постоји не само да објасни већ и да предвиђа; и она беше улетена, без ње се, наравно, није могло - отуда оно: научни - мада донекле И њу је надилазио, надмашивао реторички пламен, крвави, револуционарни, победнички ход, идеологија нихилизма, жељно очекивана диктатура пролетаријата; визије и упуства тупог тиранина, или централе, врхушке, како вам драго, отрезле до очију. Проглашена за песимизам, малодушност, контрареволуционарну пропаганду, објективност, чак и научна објективност, беше прогнана во вјек и вјеков... Уз трезвеност, истинољубље.. Да, и научна објективност, не смејте се Новом човеку, полетном, младом совјетском трудбенику беше понуђена нова стварност. Ко у ту стварност не верује, ко се одриче такве стварности - тешко њему. *Setite se, sika-i, svojih -itanki.*

za osnovce!? Будућност, по дефиницији, увек светла! А вагони су тутњали; дуге и вијугаве железничке композиције хитале су, за то време, ка Караганди, сабирном центру, ка непрегледном Сибиру, ка Колими. И ми смо имали Голи Оток, и свакојаке казамате, па шта?! Имали своју стварност.

Спас душе?! Отрцана, варљива, погубна фраза. *Обрачун с кулаштовом, кликтало се, а у ствари: уништење сељака, хранитеља Русије.* Обрачун са свешћу и савешћу Русије - с писцима; олет из неког, као, разлога. Пун логори. Универзитетски професори, научници, свештенство... Не ваљак већ чудо смрти. Дивљање ниҳилизма? Није, сркачи, то - дивљање; то је сам ниҳилизам. Бадава акробатика, да је реџимо, претеривало тадашње руководство. Чак су и физичаре атомисте тамо слали...

Као у нашој, тако је и у совјетским, свакојаким, стварностима отољвање било, у ствари, опрезно, преопрезно удаљавање од оног основног, као, идеала, задатка, лажи, да је сваком трудбенику на уму само и само опште добро. *Стварност Булгакова, а још и више стварност Турбина указивала је да се тај идеал-задатак-лаж остваривао кроз начело непрометности, утапања у просечно; па и ниже од тога, утапања у безоблично-безличну масу, олет, враг би га знао чега.* Бити неупадљив, важило је и по градовима и за служења војног рока и у логору. Утонути, негде утонути, раслинути се.. Огуда је отољвање већ по дефиницији допуштало и умерени пораст егоизма; или, барем, признања права на - мало бољи живот; на оно што је одавно већ била привилегија одабраних (кикотаве курве на унучици "Ауроре"). Инфлација чаробњаштва носила је и тај жиг, и ту оверу, бумашку, пропусницу ка индивидуалности, још пре распада моћног Сојуза. Окултизам и разноразне магије, сектије, секте, како се доласком великог отољвања потом испоставило, нису се бавиле само предвиђањима великих размера - питањима спаса човечанства или Русије - већ и судбинама ојађених трудбеника. Појединачним, самосвојним, увек и увек изгледним. Мажавање марксизма омогућавало је отресање од већ додијалих прича о бази и о надградњи, о нишпавности појединца у менгелма класних борби, уједињењу пролетера. Бољи, лошији живот одређивало је нешто или - олет и олет - неко други. Само што се тај неко, одједном, попут новостасалих демократа, обраћао томе и томе трудбенику именом, презименом; или је, барем, тако томе и томе трудбенику то могло да изгледа; у почетку. Обраћао му се, уверавао га, предсказивао му, храбрио га и плашио; подилазећи тајном његовом трудбеничком осећају: спасавај се ко може Сада! Не бирај средства. Времена су, поново, не може бити гора. Инфлација те врсте није могла да смета. Напротив. Осим кукавцима Јаши, Борји, или њиховом предраднику Вонавију, ситним рибама које, упркос свог првоборачког, конспиративног, као, стажа не заврадепе пажњу КПБ-а. *Инфлација чаробњаштва, нису схватили, поклатала се с инфлацијом личних судбина. Мртав марксизам обнављао се попут валтира.*

14) Одбијање да своју сарадњу настави с тајним силама, да се издигне чудом (Гле, гле, замисли, стрефила га је - лутрија! И, схватило га иностранство! Помамио се, само путује! И нова му је жена трудна!) главни јунак, доцент естетике на УМЕ-у, што вољно а што невољно, бира смрт. Не прејењујмо али и не потпењујмо такав избор. Згадио му се нихилизам? Помислио би отац Павле Или сркање сплачина, од кога нихилизми богато живе *

Brană Dimitrijevi} је, како смо пролетос у троброју ч. ДРВО ЖИВОТА (3-5 /) 2002, стр. 53 - 74, скренули пажњу нашим читаоцима аутор вишеструких умних дарова. Открио је, много објективније, од многих толико хваљених српских писаца друге половине 20. века - истину о прекумановским интелектуалцима. За оне читаоце који ће први пут прочитати есеј овог писца у УМ, рецимо да је Димитријевић редовни професор Београдског Универзитета, Стоматолошког факултета, шеф катедре. Сушта је супротност данашњим новокомпонованим "дејтонским интелектуалцима", што се шепуре усред шљаве историје. Супротност је и националистима по занимању, артифицијелном икарту, чаршијском и парохијалном прихватању стварности. Крајем пролећа о.г. појавила се нова књига професора Димитријевића **Стоматологија и култура (Нова Еуртопа, Београд, 2002, 122 стр.), писана веома документовано, занимљиво, подстицајно. Књига је посвећена Senima Osniva-a Стоматолошког факултета. Штампаче ове књиге помогли су : НЕОДЕНТ и Комора приватних доктора стоматологије Србије. Доктор Димитријевић, да је отишао у Швајцарску, пре двадесетак година, као и многи његови вршњаци и колеге, или пре десетак година, био би данас пребогат човек за српске прилике; међутим - није отишао. Остао је у Београду, живећи у њему у најтежа времена, као и покојни професор др Атанасије Пуљо, којем је, с пуним правом, посветио једно поглавље. Подстицајно је све у овој невеликој књизи, од увода и првог поглавља до краја; истраживачки је писан есеј Mit, jezik, prezija... итд. Ова књига открива многе истине о нама, о нашим зубима, о развоју стоматологије у свету и у Срба и више је од драгоценог подсетника за студенте стоматологије. У есејима сабраним у овој књизи Димитријевић открива заборављено, лице и налицје; она је и својеврсно сведочанство (оснивача стоматологије у нас прегазили су руски војни камиони на Треу Димитрија Туцовића, и...) Једва је сакупљен новац за штампање ове вредне књиге; није је било довољно само је написати, није било довољно пре тога истраживати чињенице и околности, него прикупљати новац за штампање. Ето, тако нам и треба, кад нисмо отишли кад се могло у Америку или Швајцарску. Наравно, ово је шала. То јест горка шала судбине. Данас "чувени" издавачи штапају дела и недеља икарта, а писци који су прави интелектуалци и нелажни људи нека се налазе како знају и умеју. (27. августа 2002. - М. А.)*

Miodrag MRKIĆ

PREVREDNOVANJE

(odlomci iz istoimene knjige)

LIRSKI PATOS, RETORIKA, PRIKRIVENA CITATNOST

(Skica za nenapisane oglede o Dobrici Ćosicu, Miodragu Bulatoviću i Matiji Beckoviću)

Patos(pateticnost), retorika (retoricnost) i prikrivena citatnost. Svi ovi pojmovi u sintagmama gde je lirski odredba, atribut, su negativiteti, bar u odnosu na lirsko. Lirsko je nešto što se ne trpi sa patosom (patetikom), sa retoricnošću kao drugim zanrom, drugom oblašću, i sa prikrivenom citatnošću, koja je svojevrstni plagijat. Kao nešto što se kosi sa subjektivnošću, sa iskrenošću kao suprotnosti lazi. Dakle, uključuje se i etički momenat, moralni momenat.

Da bi smo koliko toliko na primerima objasnili ovu temu, izvesnu boljku našeg vremena, uzeli smo naša tri da kazemo " isturena" pisca, pesnika koji su na estradi literarnoj i politicko-politikanskoj veoma poznati i onima koji knjigu nikada u zivotu nisu procitali, i mozda se zakleli da neće nikada ni procitati ni jednu, kako bi rekli satiricari.

To su Dobrica Ćosic, Miodrag Bulatovic i Matija Beckovic. Čitaoci mojih knjiga znaju da sam gnjavatorski opširan i da imam knjige eseja o jednoj izreci, poslovi, o jednoj pesmi... (ako uopšte ima čitalaca koji su citali moje knjige). No, ovde neću biti opširan. Čak ću dati samo odlomke, skice, fragmente *nenapisanih eseja* o pomenutim piscima.

Mimo obicaja bez grdnog dokaznog materijala...

Buduci da su sva tri pisca dobro poznata i da vecina čitalaca savremenih zna njihova dela, skoro i da nije potrebno citiranje, mada bi bilo bolje sa citiranjem...

No, pitanje sponzora, i ono drugo, a bogami i ono peto ...

Oni su uglavnom pripadnici literature, a manje poezije. Oni više govore no što pevaju...

No, evo prvih odlomaka, skica fragmenata za rad o nenapisanoj knjizi o Dobrici Ćosicu.

DOBRICA ĆOSIC

Ćosić obrazovan iz brošura, na kursevima. Jedno doucavanje, samo doucavanje iz popularne literature i iz prave literature, ali na stil i duh vecernjeg obrazovanja odraslih. Narocito se to vidi kada govori o tananosti recimo metafizike, realne metafizike. Njegova sociološka (široko uzeto) društveno naucena znanja su za brošuru prilagodjena znanje marksizma. A to je u stvari najopasniji napad na marksizam, socijalizam i istorijsko klasno. Ćosic ne oseca i ne zna tananosti materijalisticko dijalektickog sveta. On nema tanano

obrazovanje. On je stalno pod nekim pritiskom obaveza knjiških da se bori za narod onako kako se to predavalo dacima, u smislu da su pisci "*bori za narodna prava*". U tome je samo kvalisav, verovatno i nesvestan svoje podlosti, ako nije podlost prepredenog seljaka, visprenog, podlost koja se ravna sa decijom podlošću: "*Ja stijam u sve bitke za ugrozene i slabe; u sve akcije za slobodu i demokratiju; u sve odbrane ljudi i naroda, nacela i kulture*". Dakle, ciftinsko samoupravni borac, glas intelektualca malogradjanski, novo skarabudžene klase buržua. Sloboda i demokratija su za njega apstrakcije, a ne ekonomska kategorija.

Srbovanje i trgovina sa nacijom... On, borac za narod... A mi znamo dobro ko je god zaista bio protiv rezima, vlasti, on je trpan u zatvor, ili ubijan. Sprdacina njegova od slobodara... *Objektivno - sluga Zapada i titoizma u dubu tibe restauracije koja koristi "demokratske slobode", "slobode govora... koja finansira tobog bundije intelektualce da bi se flertovalo sa demokratskim slobodama pred svetom...* Iz tog miljea bundžija literalnih je i Miodrag Bulatovic, Matija Beckovic a i mnogi drugi. **Instrumentalizovane literate.** Instrumentalizovani od rezima "samoupravno nesvrstanog socijalizma naših boja...", kao što je bio instrumentalizovan "marksizam" u vidu predmeta koji se ogadio generacijama i generacijama. Jedan od instrumentalizovanih u okviru borbe kapitalizam - socijalizam... ; Zapad - Istok... kao što je i cela zemlja bila instrumentalizovana kroz "samoupravljanje", "nesvrstanost" "naše boje" itd. itd.

Cosic se bavi filozofijom pronicanja o zlu koje dolazi. Prorice ono što je i poslednja prigradska baba videla i znala šta ce se desiti - da se ne radjamo, da nam je ciftinski duh i Zapad razorio porodicu itd. Da izumiremo, a da se radaju šiptari. Sve filozofije padaju pred tom cinjenicom prostom: ima li nekoga ili ga nema. No, to je opšti proces - Istok i Jug preplavljaju Zapad i Sever... Statistike govore o procesima na planeti... Novi vitalni narodi... i da ne gnjavimo citaoca poznatim stvarima istorijskih procesa.

Cosic je kao i 99% naših "intelektualaca" ogrezao u ciftinsko-knjiško blato dubokoumne rekla-kažalosti poprskane krvlju i glupošću. Sa dubokoumnim recima, sintagmama, iz kojih viri nedoučenost i kompleksi trućaju konfekcije naucne.

On je uvek "jedini". Govori o Golom otoku: "*i ako sam se 1952 pobunio protiv nasilja nad njima, najda jedini u Jugoslaviji toga doba...*" "*Jedini*", a ljudi su za rec, ne za pobunu mozda gubili glave ali, eto on ciftinski intelektualac uvek uspe da "prejbe" glupi rezim. Postavlja se prosto pitanje - *zašto i njega nisu tamo odveli za tu pobunu, a drugi su za rec iz neobaveštenosti mozda gubili glave?* Ne samo njega ni mnoge druge **naknadne "revolucionare"** koji uvek kao u bajkama socijalnim uspevaju da prejebu rezim. Hvalisav seljacko-gradski ciftinski intelektualac. Eto on nam se predstavlja kao neki "*cedan, hitar i lep...*" Labud Stefana Malarme. Da Labud sa Galeba koji "pamti da je pun plama" - :

*Davni Labud pamti da je on pun plama
taj divni, al žalud žudi za pobedom
jer keraj gde se živi ne opeva redom
kad neplodne žime žalblista se cama.*

*Njegov vrt ce stresti smrt beline pune
kroz prostor zadatu ptići što ga kune,
al ne uzas zemlje gde mu perje jenja*

*Sablasi koju čist sjaj tu naznaci zabud,
on skeracije se u bladnom snu prezrenja
Kojim se kroz progon izlišni sivi Labud.*

Naš Labud "davni". "Kraj gde se živi ne opeva redom, uzas zemlje gde mu perje jenja, skeracije se u bladnom snu prezrenja..." "Kroz progon izlišni sivi Labud".

Eto Malarme je unapred opevao našeg Labuda...

U nekom bilansu... Dilas je bar odležao dvanest godina. Ipak se može legitimisati kao neprijatelj objektivni, koji je preterao u sluzenju Zapadu u tom trenutku. A Cosic ne. On nekako sa zavišću hoće da se stavi u istu ravan sa Dilasom, sa svojom *stisni-prini filozofijom, filozofijom življenja i naknadnim ciftinskim kajanjima i umovanjima*.

Od reklamne buke buke prodaje **Stvarno i moguće**, marketiško politikantske sprdacine on sebe pravi kao nekog progonjenog pisca čije se knjige zabranjuju, a *Ivan Ivanović u zatvoru zbog knjige Crvenog kralja*.

Cosic opiše gnjavazama o "slobodi", "ljudskim pravima", "kritickom mišljenju", "osvajanju neosvojivih sloboda", "odgovornost za ljudsku sudbinu"... Eto, on se poziva na "znalacku i poštenu umetnicku kritiku". Ja se pravim, ocenjujući njega da sam u toj kritici znalackoj i poštenoj. Verovatno će mu biti milo. I vidim: On u duhu nadobudnog gimnazijalca govori o krupnim temama nerazumevajući finese stvarnosti, *ideološke umetnosti*. *On se uvek nasigurno buni*. Podrzava udruženje, ili, ili slične stvari. On se bori sa opozicijom za ocuvanje Jugoslavije! "Podela Kosova!"

On govori zdravo razumski. *Gradjanski zdravo razumski govori* i u svojim knjigama da bi čitalac shvatio šta ja kazem u svetu umetnickog, i nauke, i filozofije, neka procita o tome šta Hegel govori o zdravom razumu.

Dakle, *njegov dub je prizeman, gradjanski, zdravo razumski*. U vreme velikog prodora u mikro svet, u nesvesno, koje sa svesnim daje celinu, u vreme prodora u vasesljenu u bliskom kontaktu nauke i mistike nije dovoljan samo zdrav razum a pogotovu ne zdrav razum ciftinskih intelektualaca. "Istina je celina" (Hegel). No, postoji i japanska misao koju voli da mi citira doktor matematicke logike Svetozar Milic, misao koja glasi: "nikada ne trazi istinu jer može se desiti da je nades!". Možda je u pravu Cosic, a ne ja koji bezeci od istine uz zdrav razum kao zaštitu vidova JA ne trazi istinu, Istinu, ISTINU.

Njegov knjiški vid politikanstva i "slobodara" "nacionalnog barda" je interesantan za citanje pa nekada i dosadan. Znaci, ne kao naučne istine interesantan no nešto interesantan kao lik koji sebi utrpava personu (u psihijatrijskom smislu) "barda za narod, "barda" sa nekim kompleksima u obrazovanju i drugim kompleksima.

Za mene je sve zanimljivo. Oduševljenje ne treba mešati sa vrednostima objekta estetskog interesovanja. Sve može biti i jeste predmet eseistickog pisanja.

*

Cosic ne misli u kategorijama klasa, stalez, deklasirani, klasna diferencijacija, malogradjani, skoroejvici, snob, zena, muškarac, dete... Bar u sociološkim njegovim stvarima to je dosta daleko od njega. *On je u jednom knjižskom vrlogu knjiškog mišljenja o narodu, naciji. Uprkos tome što je "angazovan politički", on je neangazovan jer ne udara u srz stvari. Površan je u agažmanu.*

Njegov nacionalizam je rezultat psihijatrijskog zarišta dual unitarnosti i njegov i Beckovicev, i mnogih drugih. Pravi patrioti koji brinu o narodu drugacije i misle i osecaju i delaju. Sada i ovde da ne raspredamo o tome šta znaci politicko angazovanje u knjizevnosti, šta znaci neposredna utilitarnost. O tome vec i vrapci znaju. Ali, ne znaju oni koji su se borili protiv "politicke angazovanosti socijalistickog realizma", "protiv agitpropa, koji su se boreci protiv agitpropa socijalistickog realizma borili se u stvari za agitprop kapitalistickog realizma, tranzicije, specijalnog rata. Naravno neki su to radili i nesvesno.

Ni Cosica, ni Beckovica u tumacenju uglavnom ne citiram jer su mi oni svojom estradnošću onemogućili da budem ubedljiviji. *Nemam prostora ni vremena, oni su mi zauzeli prostor i vreme. Oni i mnogi drugi.*

*

Koliko su daleka njegova umovanja od realne metafizike od Ne(bica)... On se mucno ciftinski utopio u samobitak i politikanski tubitak. Nemam pravo na ljutnju, ali imam pravo na konstataciju.

Oni i veliki pisci? - Sve krupne reci upotrebljava: " haranga protiv ideološko - politicko nepodobnih", "intelektualci i stvaraoči"; "bolševicko hrvatski red"; "ideologa i egzektora"...

Cosic kao ozebao sunce ceka napad na svoje knjige, na sebe. "Stvarno i moguće kao svojevrsni politicko kulturni manifest u ime srpske nacije". Govorilo se u to vreme da je cela guzva oko njegovih knjiga *stvar marketinga*. No, da cujemo Cosica još : " izvesni Milenko Markovic... taj polupismeni marksist..." Mislim uzgred da je taj "polupismeni" dosta dobro primetio stvar... "Polupismeni"! *Interesantno je psihološki šta li misli Cosic o sebi u vezi sa "pismošću" i marksistickom i uopšte pismošću.* Oni lako reše stvar - takozvani napad na sebe odma proglašavaju za napad na naciju (na Srbe), na klasu, na ...

Posebna je priča kako se to kaže, njegova sentimentalno - racionalisticka umovanja, mudrovanja. Evo primera: *"najvećom tajnom smatram samu ljudsku sudbinu"*... Sa ovim "sudbina", svetosavci dozlogrdoše i bogu i ljudima. *Sudbina je paganska kategorija.* Oni ovaj pojam uzimaju, i sami vrhovnici naše crkve, kao pravoslavno, svetosavsko. Cosic malo malo pa drmne: "sudbina": "pred sudbonosnim smo iskušenjima". Uvek krupna pitanja "nacionalni cilj". *A oramo - svi oni grabe, bogate se ...* **Ovih deset godina je pokazalo to krvavo "sudbinsko" nacionalno "samo osvećenje srpskog naroda".** Naravno, i ne samo srpskog no svih naroda: i Šiptara, i Makedonaca, i Hrvata, i Slovenaca, i Crnogoraca, i Bošnjaka i, i, i. Svaki narod klasno u svojim mogućnostima. No, Cosic, Beckovic i drugi ne vide klasno. Možda bolje reci da oni više vide klasno i ukopcali su "foru", "fazon", "štos", *da je takvo vreme da se može bogatiti, dobiti titule, štampati knjige preko nacionalnog, srbovanja.*

Cosic je znao i klasno da koristi, pa kada je to bilo iscrpljeno on se dao na nacionalno.

On govori o Srbima kao da su *astro van sveta*.

No, evo još "bisera" mudrosti: "*A mudrost sjedinjena sa hrabrošću svakako je najreda moc u ljudskom rodu*" E, iz priloznog, iz, recimo, **pišcevih zapisa**, se vidi da on ima tu "najvecu moc u ljudskom rodu". Mudar je i kaze hlabro "totalitarnom staljinistickom rezimu titoistickom". Obicno mudrost se javi kao sinteza govorenja, na kraju stava. *Kod Cosica je test zabušen mudrostima racionalisticko-sentimentalistickim gnjavazama umovanja*. Naravno to je tako jer on nezna sisteme epoha, civilizacija, epoha i pravaca umetnickih i šta se sve nalazi i gde. Bar nezna u tananosti finesa. Kod njega je sve više zgomilano. *I, stalno je pod pritiskom i nekom obavezom da kaze nešto mudro, pametno, dubokoummo. Od istog pritiska pati i Matija Beckovic*. I po prirodi stvari tada se pada u knjiškost, izveštacenost, u neki duh obrazovanja odraslih, vecernje škole... Eto, neki viši nivo vecernje škole. Cosic posvojuje razna socijalna mišljenja, filozofska..., naucna... On ih prikriveno citira. Mesto da pošteno citira, uzima svedoka (citat je svedok). On skarabudžuje aforisticku dubokoumnost.

*

Naša literatura kipti od prikrivenih citata, preudešenih tudih misli. Kipti od prodaje tudje kao svoje. Direktni plagijat je belo cvece prema tome, prema prikrivenom citiranju. Mada je pitanje originalnosti komplikovano i u istoriji knjizevnosti, potrebno je to ponoviti. No, ipak oseca se, prepoznaje se **knjiškost, prepoznaje se trivijalni pisac, pisac iz druge ruke**. Krupno pitanje - originalnosti, pozajmica, plagijata, "prikrivenog citiranja". To je i eticko pitanje. Mnoga se pitanja pokrecu u vezi sa piscima o kojima govorimo. No, sigurno su najvaznija: trivijalno, iz "druge ruke" ili originalnost, atipicnost. Naravno sva tri pisca su bliza onom što se zove pisac iz "druge ruke", trivijalnost. (...)

(odlomci iz istoimene knjige
PREVREDNOVANJE - *Tri viteza reastauracije*, koja uskoro izlazi iz štampe)

ФАБРИКА ЛУТАКА ГРУПУЛЕКС

Miodrag Mrkić

TANATOS SA MASKOM EROSA POETSKA KULA "MILOSRDNOG ANĐELA" (Ogled o romanu **Maestro Per Pjetro** Aleksandra Lukica)

(...)

Roman o romanu

Ovaj roman, **Maestro pjer Petro**, mozemo tretirati i kao roman o romanu. Roman o tome kako prototip pokrece... Kako nastaje roman... Propali pisac stalno na pocetku:

U duhu pravog pobožnog isposnika, dok se sa zapada valjaju barutni oblaci ogromni i teški. Propali pisac u kapeli nastavi da piše stranice Knjige bez buducnosti. Iz pomrcine gušce od crnog vina varnice munje, tresak gromova i dalekih detonacija ne prestaju. Maestro interveniše istoriju juceršnjeg dana i verovatno bi zaspao obuzet pisanjem redova sveobuhvatne hronike, da ga ne trže iz pomrcine groblja glas Servantesa penzionera iz Mauzoleja Cosa Nostra.

I:

Po koracima Propali Hronicar oseca da se Servantes sprema da udje u zamracenu kapelu. Ne vidi ga, ali cuje njegove reci:

-Ala ovde smrdi na govna i tamnjan! Na svece i pergament uštavljeni! Unesi u Knjigu bez buducnosti - zacini utrobe svoje, umetni ih za citaoce sladokusce, majku vam jebem! Trebalo vas je pobiti na vreme po kratkom postupku! Koji ce vrag ovoj zemlji kukavice, kakvi ste svi vi pisci?! Lizi sa hane i udvorice, opseneri i prosjaci, kakav vam je i Preteca bio?! Videcete vi koje Servantes! Rat tek pocinje!... Provocirao je bivšeg agenta Maestro -hajde, pucaj!

- Ne generale, maršale, vrhovni komandante propalih pisaca na Balkanu: Isuviše je to lak posao, ostavljam te u životu! Zivi ljudi najviše sanjaju smrt. Neka te mucu Knjige bez buducnosti, i taj smrad u tvojim gacama! Servantes ide da stvori i mobilniše otadbinsku vojsku, kakva prilici vremenu i prilikama.

Eto, i ovde ne mogu a da ne kazem da isti motiv postoji u mojim **Prilozima za biografiju Đavola** - Bog i Đavo odlucuju da ostanem na zemlji, u Govnariji, "Drami". I da zivim po kazni.

Citaocu kome nije baš jasno šta znaci kad kazemo "**vecni**" **realizam**, neka cita odeljak, "glavu" sa osamdesettrece strane ovog romana u kojoj se opisuje kako Maestro, Propali Pisac, nosi kosti predaka u vojnickom sanduku u rodno mesto. No, evo primera realistskog detaljisanja o putnicima u autobusu:

Propali pisac polete sa vojnickim sandukom na plecima prema njemu i kroz odvaljena autobuska vrata u pokretu uspe da uskoci u trup drumske ladje na opšte zaprepašćenje pitcolikih putnika koji zagragtaše. Zahvaljujuci balkanskom umecu

smestio se na drvenom sedištu dotrajale drumske ladje u sredini! Medju putnicima, srećnim da se dokopaju sedišta, behu rudari, drvosece, portiri fabrika, nastavnici seoskih škola, poštari, preprodavci i nakupci poljoprivrednih proizvoda, čak i starci sa povijenim bradama koje vise kao saksofon.

Upuceni citalac zna da ovo "pticoliki" potseca na Jovana Cvijica i njegovo zapazanje o fizickim svojsvima našeg naroda o fizionomiji.

Mozda i ovde da ukazemo na istinonosnu metaforiku Lukicevu. Prava metaforika a ne knjiško kindjurenje, razmetanje metaforama. Da ukazemo i na psihologiju stvaranja, proces nastanka dela:

Propali pisac, izvadi beleznicu i olovku i na vojnickom sanduku kao na stocicu bogom dano za ovakvu priliku belezni stihove o bestragiji i pozorištu apsurdna, pišuci kao da zaseca u koru mlade bukve slova svoga imena. Kocoperni petao pritišnjen u gospodinim šakama iznad njegove glave, srcano i orno zakrešta cineci ocajnicki i poslednji napor da se otme iz ruku snazne vlasnice. Kako mu napor ne uspe on klicnu od zorta i mlaz smrada pljusnu po grozdu stihova u beleznici Propalog Pisca. Da li išta na svetu ima odvratnijeg od žitkog kokošijeg izmeta, na devicanskim belim stranicama beleznice? Vlasnica petla da se izvini; jednom rukom steze petla a drugom pokušava da dohvati posranu beleznicu, što putnike sabijene u drumskoj ladi kao sardine u konzervi zasmēja od svih srca! I kada uspe da dohvati beleznicu, vukuci je prema sebi, ona pljusnu vesele putnike žitkim kokošijim izmetom, zamaza im lica da ih ni rođena majka ne bi prepoznala, što izazva još gromorozniju buru smeħa, eksploziju, grunulo je bure baruta na kome od kolekve pa do groba lezi ova zemlja i Balkan!

Nestala i beleznica, i okrvavljeni putnici od naglog zaustavljanja i petao leti u autobusu. Ovaj petao koji leti u autobusu i bezi preko polja *bolje i lepše leti no da leti crveni petao prema nebu...*

Vojni policajci pretresaju putnike i sanduk sa kostima predaka:

- Zatvaraj! Gde su za otazbinu poginuli junaci?

- U zatvoru! - rece Propali Pisac šapatom

- Majstore, možeš da voziš dalje!

Ostace tajna šta se zbilom sa petlom crvene kreste oštrije od češlja. Dali su ga vlasnica i pticoliki putnici stigli i uhvatili i prigotovili supu, Bog zna. Sa punim pravom u takav neslavan kraj sme da se sunnja. Ako jesu, neka se jave i neka napišu makar sedam recenica. Jer im prijala masna supa? Ili bar samo dve, dali su petlu ponovo izrasla krila, da prava Balkanska sorta žilava i lepa zaslužno narašćuje jato krasnih kokošaka, ostavljajući za sobom dostojno potomstvo.

Da: "Tajna"; Da: "crvena kresta"; da: "neslavan kraj"; da: "ponovo izrasla krila"; da: "dostojno potomstvo"!?

A petao, glasovita ptica iz tame simbolicke supstance milenijuma: Solarna ptico, atributu bogova sunca..., budnosti, zoro..., putena strasti i gordosti...

Petle, moj petle, ti si lepotom opoganio sadržinu Knjige i pozdravio si njenu bozansku lepotu i krestom crvenom, i kukurikanjem, i miljem šarenog izmeta overio njenu istinonosnost. Izmetom si overio; a izmet "je povezan sa zlatom i bogatstvom i sadrzi moc osobe ciji je".

Moc - zore, strasti i gordosti

Maestro pri povratku u Dramu u sledecoj glavi kaze: "da kroz prozor autobusa u svitanje osmatra poetiku predela, a mozda se nadao da ugleda i kocopernog petla, za kojim verovatno još uvek jure najsrcaniji i najuporniji Balkanci.

Selom predaka Maestro pjer Petro ide sa vojnickim sandukom natovarenim na ledima.

Propali Pisac ude u dom predaka kao da ulazi u trup nasukanog broda. Dobrodošlicu mu nemo pozeleše mreže paucine, punoletne i ostarele stvari, prašina.

- Stigli ste kuci! Šapuce Maestro per Pjetro kostima u sanduku . - Imanje i stvari sticane sa ljubavlju u mladosti , cekaju Vas!.

Da: **pustoš u zavicajima**. Kod oba brata Lukica, i kod drugih pisaca, naravno prisutna je bela kuga... urbanizacija... raskucivanje... mondijalizam... globalno selo... svetski integritet na naš nacin...

I vratio se u Dramu. Upravnica mu kaze

- ... Odsad ne moramo da se krijemo kao krlice, niti da malogradanima polazemo racun. Servantes je odmaglio u nedodiju. Napustio je stan i pokupio oruzje iz ormara. Spalio je poverljiva dokumenta i doosijee za sobom, osim dosijea vašeg porodicnog udesa. Ukrala sam mu ga. Dok si ti prenosio Sunceva poklon u zavijac, ja sam ovamo dovlacila što vredi da se sacuva!. Otišao je za uvek kuckin sin, bogu hvala!

Podmazujuci oruzje, umesto opraštanja, procedio mi je kroz zube: " Ne trudi se da ozivljavaš što je bilo među nama!"

- Bibliotekarkina prica ispunjava sobu kao dim marihuane. Propali Pisac ju je razumeo kako treba: strah i trepet od zene neopozivo se preselio u njegov dom.

- Kuda li se uputio?

- Lukav je on- o muzu svedoci nerotkinja - a takvi su najgori u osveti!

Dosije o familiji Pjetrovih, on je citav dan i noc citao pribijen uz Bibliotekarkine guzove. Pred ocima mu trepere recenice dok kurozderka sanja i hrce gromkije od vršalice. Na osnovu Dosijea moze se napisati Knjiga! Njen glavni junak beše vreme, a epizodne licnosti clanovi njegove porodice! Tu je prepletena, stvarnija od zlatne grane, istorija sluzbe bezbednosti, sa nesumljivim usponima, strašilima i fantazmagorijom. Propali Pisac u rukama drzi gradu na osnovu koje bi i seokski cata mogao sastaviti zanimljivu knjigu, sigurnu da donese knjizevnu slavu i milione dolara! Ali, umesto da piše, da bude sekretar neverovatne povesti, apokrifnog jevanđenja epohe, maestro pred zoru sklopi poslednju stranicu. Oteturao je do kupatila, nagnuo se nad WC-šolju i poceo da povraca jed, obliven krupnim graškama smrtnog znoja. Jedva se uspravio, umiven i prenerazen jer je video svoje lice u ogledalu. Kosa mu je osedela, belela se uverljivija no snezni vrhovi Kilimandara.

Citalac lako prepoznaje princip realizma - dokumentarnost. Naravno kraj citata je individualni pecat i kreacije, i vremena , i individualizacije lika, karaktera. **Svojevrsni realizam** Aleksandra Lukica. Da sada ne odredjujemo varijantu (ima ih oko 20 tak vrsta) jer uvek realizam nosi kao izraz duh vremena i autora. Nosi opštu posebnost. A narocito je to kod atipicnih pisaca.

Oba Lukica su atipicni.

I ako nije izgubio ništa osim godina, Propali Pisac dodje na groblje, zamišljen, kao da za cin traga. Vrata Mauzoleja Cosa Nostra su zakljucana. Ali Cuvar groblja ima vremena na pretek, otišao je u kapelu po originalni kljuc i dok udari dlanom o dlan kao u caroliji vrata Mauzoleja behu otkljucana. Ušao je u zaduzbinu ucveljenog

sina, u doskorašnju rezidenciju bivšeg Agentu političke policije, kao uplašen gušter zelembac. Na jednom od stolova cekae ga povucena flaša zestokog konjaka, i poruka na listu hartije krupnih slovima ispisana kao politička parola, valjda da je pogledom ne promaši: *Za maestra pjer Petra.*

"Maestro Pjer Petro - ili , ako ti je draze: Propali pišće Knjige bez budućnosti.

Obaveštava ga da zna za njihovu vezu. Šalje mu dosije njegov, o "Betovenovim ušima", "gradju o permanentnoj revoluciji" , o generalisimusu nacionalizmu i ološu oko njega.

Lako je prepoznati kip naše neposredne prošlosti. No, mnogo je važnije da ga Lukic u Pismu Servantesovom tako slika, *opisuje da ima univerzalni smisao, i neki je beletristički doprinos uopšte literaturi o samodržcima.* Međutim, ovde je značajan i motiv poetike:

Evo ti teme! Zbog nje nisam spalio DOSIJE MAESTRO PJER PETRO. Nastavi da dopisuješ taj Dosije! Ali pamet u glavu! Ne oponašaj post-mortemiste. Nije pravopisna greška: post modernizam je mrtvorodence! I ako ga debele kritičarske guzice tumace kao književnu modu sadašnjosti i budućnosti! U tome se, nadam se, slazemo, jer mi smo , držim muškarci, a ne povodljive bibliotekarke.

Ali zagonetni Servantes kaže i ovo:

Pozelim da ti napišem reci kao prijatelju, i ako vas sve iz dubine duše prezirem: Upravnicu narodne biblioteke, i ostali personal groblja, Drame, i tebe i branšu kojoj svojom obeleženošću pripadaš! Neznatne su razlike između Generalisimusa i svih vas, miliona bolje reci! Trebalo je barem vas, koji ste mi bili na dohvatu ruke, mnogo ranije, da postrojim nocu u Mauzolej Cosa Nostra i da vas upucam po kratkom postupku! Svi ste vi ološ! Međutim, ne brinem; Dobro je što to ne učinih! Neko će drugi da uprlja ruke vašoj krvlju.

Mene su oduvek vodili najcasniji i najsvetliji ideali covecansta i njegove budućnosti, a vas najniže strasti i poroci, koristoljublje i tzv. demokratski otpor! Ostavljam vas u tom brlogu rata i demokratije da jedni drugima dušu vadite, ostrvljeniji od lešinara što kljunovima cupaju creva iz crknutih lešina uzivajte!

Mozda je baš i zbog toga dobio naziv Servantes što u njemu postoji nešto IZNAD i zene, i maestra, i Olimpije, i upravnika groblja... Zaista trijumfalana pokušaj Lukica da slika stvarnost, karakter, lik. *Lukic je daleko od crno - bele tehnike, bede estetske.*

No i ovo za citaoca ove moje knjige, mog ogleđa o romanu Maestro Pjer Petro:

Olimpija Cudotvorka je uhvatila za ruku Propalog pisca i vidno smetenog pavela u kapelu.

- Pokazi mi kakve to knjige pišeš, koje ne mogu popraviti svet, a zbog kojih ti je kosa preko noci osedela!

U polunracnoj kapeli ona pride stolu na kome on piše stranice nezavršene sveobuhvatne hronike, i umesto da pocne da ih lista, osloni se o sto guzovima i zadize i onako prekratku sukruju:

-Ti jedini nisi video busen mogu olimpijskog hramica. Pogledaj ga! Koliko sutra i kosa na tvojoj glavi može biti takva!

- Vratila se Andjela Roza. Davela je muza oslepelog od granate ispod Alpa. Uzda se da uz moc Bele magije i lekovitu vodu Belog potoka nesretnik progleda. Podji

sa nama, maestro, mozda se i tebi od cuda povrati crna kosa koja ti se do skoro presijavala na glavi. Od pomoci ti moze biti Anđelijin picic?!

(...)

ZAKLJUCNE VARIJACIJE
(varijacije zakljucka)

Bogati tematski registar
(moguće teme)

Bogatstvo X (iks) smislova romana **Maestro Pjer Petro** je nešto što sputava. Ne zna čovek kud da krene. Tu svoju nemoc sam nagoveštavao nekim detaljnijim tumačenjima nekih odlomaka.

Svaki od likova zaslužuje posebno tumačenje.

Zaslužuje stranice i stranice.

licnosti. Poetika knjige, poetika koju zastupa Lukic, poetika koju zastupaju ostale

Metafizika romana... Društveno bice i univerzalnost... Selo - grad...

psiholoških tvrdjenja o nama... Seks - erotika... Negativno utopijska struktura Drame ...

Eventualni "uticaј".

Filmicnost knjige...

Transpozicija i u druge vrste umetnosti... Motiv groblja

Satiricnost (predmet gneva satiricnog)...

smislu. Stil u uzem smislu (izraz, postupak, tehnika "tehnologija", jezik i stil u širem

Naravno, mi smo se u moci nemoci pred bogatstvom ovog romana u raznim smislovima odlucili na ovaj oblik ovog našeg kritičarskog - eseistickog rada. Verujemo da će drugi, možda mladi i prisebniji dublje i bolje sagledati smislove romana Maestro Pjer Petro, i imace više vremena i prostora a manje godina od mene.

Za izvesno divljenje

Za izvesno divljenje je realističko osećanje sveta, nacionalnog, socijalnog... Lukic duboko oseca da je primarno klasno, a ne nacionalno.

Postoje knjige kao Cincari - Balkanski hazari... Iz tih i takvih knjiga se vidi u suštini da su genetski, biološki, nacionalno-etnološki elementi fikcije. U knjigama o Cincarima i (drugim) vidi se koliko je samo duhovno splet nacionalnog i genetskog tudje. Ako bi se sabrao i drugi - bugarskog porekla, rumunskog (vlaškog), šiptarskog, romanskog, nemackog itd.

Naravno to vazi i za sve narode na Balkanu i narode sveta.

Intimno posmatrajuci te koji su "drugog" biološkog porekla, primetio sam da više srbuju no što treba; i obrnuto *koji su sigurni u poreklu ne srbuju*, ne isticu mnogo naciju i ono: "*ja sam cisti srbin*"

Ti ljudi su mucenici koji mnogo srbuju (to vazi i za druge nacije). Oni više hoće i svesno i nesvesno da odlagnaju strah od toga da se ne primeti da nije "pravi" srbin (ili neke druge nacije)"

Sve je u genetskom mutljagu...

O čemu govorimo? Govorimo o tome da je Aleksandar Lukic daleko od

nekog srbovanja. Govorimo o tome da njegova knjiga, roman **Maestro Pjer Petro**, ima duboko umetnicko - naucnu vrednost.

Roman i "Plemeniti Andeo"

Roman **Maestro Pjer Petro** je naša pesnicka verzija aktivnosti kapitalizma. Razrešavanja protivurečnosti kapitalizma i kroz dvadeseti vek i dva svetska rata, i kroz ... Afriku..., Koreju..., Vijetnam..., Irak.

Roman **Maestro Pjer Petro** je pesnicka slika tih razrešavanja protivurečnosti na Balkanu, razrešavanja protivurečnosti i kod nas. To je slika koja je sledila posle tihe restauracije pod nazivom "samoupravni socijalizam naših boja" i "nesvrstanost" ...

Posle raspada Jugoslavije i procvata "nacionalnog bica nebeskog naroda", "izabranog naroda", "naroda koji se dogodio", "naroda koga niko ne sme da bije" ...

Da, pesnik Lukic duboke tananosti je u nekom zarištu realno-metafizickog "nebeskog naroda" sa "Belim Andjelom" koga bombarduje Plemeniti andjeo, "Milosrdni andeo" i,i,i...

Roman **Maestro Pjer Petro** je velika slika tog sudara, privida sudara, otudjene razotudjenosti... Slika u kojoj je i poeticka slika u jezgru stvari Propalog pisca, tajnog pisca... Slika pesništva.

Zaista, knjiga široko receno, realno - metafizickog Drame, zemlje drame, unutrašnje fantazmagorije smrtne smejurije u kojoj ipak samo jednom zive jedinke i hoce da se zna da su zivele. Kao što hoce da se zna da su ziveli u svojoj dijalektickoj protivurečnosti tajni tvorci 11 septembra, jednog od grdnih stotina andjela tako gnevno zanemarenih u mojim knjigama. Aleksandar Lukic sa romanom **Maestro Pjer Petro** govori i o tome **da nismo samo satelitska knjizevnost, no da smo ravnopravni deo necega što je Gete prvi nazvao svetska knjizevnost.** ...

Balkan na turskom znaci krv i med, bar po nekim tumacenjima, mišljenjima. Da, izmešani krv i med. Dakle - izmešani "zivotni princip, duša, snaga, telesni i duhovni zivot" i "besmrtnost, inicijacija, ponovno rodjenje, sveta hrana, slast bozanske reci, pesnicke reci, mudrosti, hrane bogova... ali i lazno prijateljstvo"

Da - iz balkanskog istocnika je Aleksandar Lukic (svetlost) i njegov pesnicki dar je dar krvi i meda. Da, njegov:"pesnicki genije; recitost (...)

Dve knjige

Ako bismo upoređivali dve knjige - Lukica - Miroslava starijeg, i Aleksandra mladjeg - **Ujkin dom** i **Maestro Pjer Petro**, mogli bismo reci da su oba brata, autora, u izvesnim višim nivoima apstrakcije, sinteze. Dakle, u nekim višim nivoima slikanja nivoa Ne(bitka) - tubitka i samobitka. *Oba lepetom krila duha dodiruju metafizicko, ali različite vidove. Medjutim, mozda je Miroslav blizi društvenoj realnosti.* Onome što se u realistickoj poetici zove tipicni likovi, tipicne okolnosti. Dakle, blizi je "vecno" realistickoj, kazimo pomodno, "tehnologiji" poetskoj. Aleksandrovi likovi su više "romanticni", nisu toliko i kao prestavnici klasa stalaza, vrsta ljudi česti. Mada svako mesto ima upravnika groblja, i upravnika muzicke škole nije redak... I druge licnosti, i sam maestro Pjer Petro, nekako su blize misticnom i ne baš u obicnom smislu " realnom ".

Aleksandar ima, da kazemo tako, rasutiju fabulativnost. Mozemo reci,

"modernije", "postmodernije". Možda je ta mera zasnovana na cinjenici da je Aleksandar mlađi sedam godina. Znaci, za tu razliku je život drugaciji. U tranzicijama fenomeni još ne sazrevaju a ne menjaju se. Sve je više razoreno "pripovedanje kao ljudska svetinja" kao i hronologija. Mitologije se menjaju i mitologije stvarnosti. Možda je veći stepen "bežanje od stvarnosti" romantično - realistička relacija); Aleksandrovi likovi imaju nešto više od tajanstvenosti i u akciji i u osobinama. Više imaju od neke alhemističnosti, nečeg tajanstvenog što bi se moglo nazvati i "večni jevrejin". Tu su ti ... deluju... među nama su i u naslućivanju možemo ih razlikovati... Znaci, nešto mistično... Recimo iz duha i daha Istočne Srbije, tog rudnika mitskog, mistike, golicavog paganskog.

Kada upoređujemo bracu Lukice ne znaci da dajem prednost nekom od njih. Ne dajem jer nisam neki eseistički - kritičarski dogmata šematizovani koji se drži hijerarhijske sistema, principa i pravila izraza, "tehnologije" literarne i sadržine. Ne dajem prednost, no samo konstatujem poetske i poetičke činjenice. A razlikovanje je nužno i potrebno, prirodno poetsko razlikovanje kao beg od literature, trivijalnosti.

Vreme brace... Koja nas voze, i prevoze, i izvoze... Dakle, daleki naslednici brace Cirila i Metodija... brace Miladinovaca.

Vrcaju asocijacije... Ipak Lukici (svetlosti) Miro-slav i Aleksandar - zaštitnik ljudi... Možda pesnika zaštitnik koji su mutni i ...

Ma koliko se migoljili i u životu i u gledanju života ne možemo se izmigoljiti iz njihovih istina, i ja se ne mogu izmigoljiti iz svojih istina koje vidim u *Prilozima za biografiju đavola* i u *Goleškoj boginji* i u drugim mojim knjigama.

Znaci - Lukici... ali, sada Lukic Aleksandar, pisac romana Maestro Pjer Petro.

...

Metafizika i simbolika je takva da se može govoriti i o simboličnosti romana **Maestro Pjer Petro**. Može se govoriti, recimo grubo o visokom stepenu hermetičnosti, alhemističnosti, "nerazumljivosti". Dah i duh drevnog zagonetnog, dah mistika, ezoterije. Ali je taj duh izvora, ne knjiški, ne naučen, priučen. To je duh i dah, ja mislim, iz njihovog kreativnog individualnog cije *biohemijske tame genetske* može možda buduća nauka objasniti u okviru teme recimo "*tragedija egenija*". Znaci - nasledno, talenat, dar. *Ono što se u psihologiji dubinsko - dinamično uzima: Individualno, familijarno i kolektivno.*

No, nikako ne smemo zaboraviti za ovaj duh, da je stil i uzrok i Istočna Srbija, mitski i mistični rudnik sa ko zna kakvim sve tamama tajnih "rukopisa" i muških i ženskih, u tajnim podrumima i tavanima "Velikih magaza" duha-duše i stvarnosti (Rec stvarnost upotrebljavamo u uobičajenom smislu ne u filozofsko-mističnom). Sa izvesnim samohvalisanjem volim da potsetim da sam i sam, da kazem, koristio te rudnike mistike mitskog Istočne Srbije.

...

Literarni Kain nije ubio Avelja literarnog. Dakle, nema Kainovog žiga, greha. Ljubomore. Ko je od njih u većoj milosti Pegaza... *Kao da demantuju mit... "neurotska deformacija mlade licnosti"...*

Sigurno je zanimljiva tema Tomas Man i njegov brat... Znamo primere brace iz savremenog života.

Čini se bar po knjigama koje prilično znam **Ujkin dom** i **Maestro Pjer Petro** su odnosi braca Lukica "normalni" (uslovan psihološki psihijatrijski izraz).

Nema literarnog zločina ni razloga za zločin buduću da su oba brata velike

individualnosti. Druge uzroke zanemarujemo.

Mozda smo van teme. No, ne može se pisati o knjigama dva brata, a bar stranicu dve ne reci o toj temi o temi *Pesničko bratstvo*. Prosto što govoriti o toj temi *mi naknadno osvetljavamo* i knjigu **Ujkin dom** i knjigu **Maestro Pjer Petro**.

Duga revija brace od Cirila i Metodija do današnje "brace"... Evo, i brace Lukica.

Iz mita o dva brata

Izvesnu bajkovitost, fantazmagoriju, mitskost imaju oba romana. I brata starijeg Miroslava a i brata mlađjeg Aleksandra. To nas obavezuje da govorimo o braci i da ih bar po izdaje upoređujemo. Naravno, više uopšteno smo govorili i o Lukicu piscu romana **Maestro Pjer Petro** i o Lukicu piscu **Ujkinog doma**. Na to nas obavezuje i cinjenica mitskog i u literaturi uopšte i u romanima brace Lukica.

Sve u svemu - verujem da ovo o braci mitskoj koja u literaturi već imaju preko trihiljade godina (u Egipatskoj prici, mitu o dva brata 1250.godine pre Hrista nadjena na papirusu).

Neka nam ovde pomogne Bruno Betelhajm sa temom Price o dva brata: "...Njih dvojica se obično razdvajaju nakon prvobitnog razdoblja sjedinjenosti i potom imaju različite sudbine". Recimo odmah da mi prvenstveno mislimo na "različite sudbine književne, na individualnost kreativnu oba Lukica. *"Brat koji sedi kod kuće i pustolovni brat ostaju u vezi posredstvom magije..."*

Da, posredstvom "magije" reci, alhemije reci, naslednog duha i daha zavica za mene u vezi braca Lukici. Pisci **Ujkinog doma** i **Maestro Per Pjetro**.

"Želju da ostanemo vezani za prošlost i porive da krenemo u svet i posegnemo za jednom novom budućnošću kroz odvijanje zbivanja, prica najčešće poučava potpuno odsecanje čoveka od prošlosti i vodi u propast, ali da bitisanje samo vezano za prošlost vodi krzljanju; i ako bezbedno, ono ne obezbeđuje samostalan život. Jedna temeljno i integrisanje ovih oprečnih sklonosti dozvoljava uspešno postojanje". **Mislim da su oba Lukica "temeljno integrisala" prošlost i budućnost. Mnogi naši tzv. nacionalni badovi unovcavajuci konjuktornu tradiciju zaokupljeni su, osvajajuci titule, položaje, zvanja akademika. Pa stalno u intervjuima isticu da njihova dela imaju "univerzalni karakter"**. Naravno, psihološko i psihijatrijska tumačenja preko "edipalne situacije", relacije brat - brat, sestra - brat... nemaju znacaja za ovaj moj rad.

Braca Grim i njihova "dva brata" ... Da ne širimo temu...

АНАМНЕЗА > АНАБАЗА > АНАБИОЗА. **АРГУСОВЕ ОЧИ**

(Архив одбијених рукописа)

ЗОНА ИСТОЧНИКА СРПСКОГ НЕОФИЦИЈАЛИЗМА

Мирослав Лукић : ИСТОЧНИК. Одломци; годови, пањеви и струготина, Београд, Мобаров институт : Заветине, 2001 - 2002.

Као 23. књига (у оквиру Опуса "УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА") недавно се појавила нова књига М. Лукића невеликог обима (130 стр.), најсличнија "Усамљеном дрвету, I (2000). Међутим, то није књига поетичких есеја. Књига се отвара једном песмом румунског песника Луђијана Благе, посвећеној "источнику". Следи кратка посвета београдској сликарки и професору Дијани Кожовић. Затим : неколико позамашних и надахнуто писаних интервјуа (објављених и необјављених) које су са Лукићем у више наврата водили Батрић Џеровић (Светиљка у тминама) и М. Скенџић (Простор светих ратова). У тим текстовима може се доста тога сазнати - како о самом писцу Лукићу, тако и о настанку и проблемима неких његових књига које су наишле на шири одзив читалаца и критике

Не мали је број текстова који су овде скупљени, које је Лукић претходно написао и објавио, као уредник "Аманаха за живу традицију, књижевност и алхемију", "Заветина" (Евентуалним читаоцима, Летопис ЗАВЕТИНА, Архив наде; Ђутљиви, непознати језик и Свечовск; Књига исписана и споља и изнутра, и запечаћена са седам печата...)

Посебно је занимљив додаток " **СТРУГОТИНА** (*"Александрове маказе"*) (стр. 108), где се објављује "иверје, трешје", оно што је Лукићев млађи брат, песник Александар Лукић, искао као уредник из неколико рукописа романа старијег брата. То једног дана може бити врло занимљива грађа и увид у лабораторију писца М. Лукића.

На крају књиге се објављују два надахнуто писана есеја о покојном сликару Милићу од Мачве, као и о последњој изложби сликарке, којој је и посвећена ова књига. Лукић у ствари, објављује један свој текст о Милићу, давно написан - седамдесетих, поводом изложбе слика која је имала леп успех " *Ликови, предели, ентеријери у сужавајућој (ренесансној) и растућој перспективи*" Милића од Мачве. Тај текст је писан врло критички, али и са извесним пијететом. " *Оваква једна књига - како пише Лукић на крају - не може бити од користи људима и ствараоцима заробљеницима царства земаљскога и онима који су стасали у једној другој нихилистичко - анархистичкој клими.*" (стр. 127 - 128). И то је тачно. Ова књига је више " *охрабрeње и утеха за оне ретке људе, уметнике пре свега, који су својим сваралачким развојем и вером и даром, избегли немилосрдне зупчанике времена*" (стр. 128).

Есмер БЕЛАТУКА ДРУЗ

ТРАЖИТЕ ЦАРСТВО БОЖЈЕ, А СВЕ ОСТАЛО ЋЕ ВАМ СЕ ДАТИ

Ништа на свету нема ни почетка ни краја.

Том реченицом Достојевски започиње своју прву БЕЛЕЖНИЦУ (1860 - 1862).

А негде при крају ове Бележнице тврди : *Наши критичари и даље упорно неће да схвате Пушкина.*

Обрушава се на "Савременик" (часопис), и све часописе тога времена, који свему прилазе са најлакше, најрадикалније стране

Критикује руске Прудоне, позитивисте и материјалисте његовог времена.

"Ви убијате ентузијазам код омладине, а у наше време ентузијазам је неопходан.

Ви позивате омладину да пође са вама у облаке, намећете јој истину у виду апстракције и све одвајате од земље и од родне груде. Наша омладина се до те мере одродила од свега што је руско да није у стању да разуме чак ни најједноставније појаве руског тла - о слојеницима да и не говоримо. А то је већ крхљање, то је погубан утицај најекстремнијих западњачких глупости." Шта Русија може својој омладини да пружи уместо западњачких глупости" - упитаћете. А ми ћемо вам одговорити : "Черсто тло под ногама - ето шта ће јој пружити." Ви пак говорите народу неразумљивим језиком и нудите му идеје које он не разуме. Причекајте само док народ не почне да живи својим туним животом и ви ћете према њему изгледати као тигмеји - народ ће вас просто поклопити.

Ваше учење садржи само универзалије и апстракције, а називате се материјалистима!"

Тим речима Достојевски завршава своју Бележницу прву...

Достојевски је осећао дубоку сродност уметничког и религиозног доживљаја; и он је и данас актуелнији од многих савремених писаца... Веза између поезије и религије није крхка, како се мисли и тврди на Западу : и поезија и религија су начини понашања усредсређени на емоције, и као такви они се врло често сусрећу и прожимају... Главне црте несумњивих песника су искреност, прихватање себе, рањивост. Песник, говорим о несумњивом, рођеном песнику, у неку руку примитивном, једно је са живом традицијом, са собом, са својим целокупним, па и мистичким искуством; уколико је више једно са свима тим утолико више припада подручју природног.

ОБНОВА ТРАДИЦИЈЕ. То јест - њена немогућност.

Берђајев : *"Може бити, да је суштина и величина обнове баш у томе што обнова није успела и није могла успети, зато што је немогућа античка, паганска обнова савршених земаљских облика у хришћанском свету. За овај свет неизбежно је тражење савршених облика и обраћање античким облицима, али је исто тако неизбежно и најдубље разочарање у остваривост ових облика овде. Иманентно остварење савршенства у културном стваралаштву није могуће у хришћанском периоду историје. Неуспех обнове је, може бити, највеће њено постигнуће, зато што се у овом неуспеху остварује највећа лепота у стваралаштву"* (СМИСАО ИСТОРИЈЕ, стр. 174 и даље).

Ове речи Берђајев изрекао је поводом Ренесанса.

Шта рећи о обнови традиције у деценима савремених српских писаца?

Колико нам од помоћи може бити у том смислу књига Милана Радуловића (1948) : ОБНОВА ТРАДИЦИЈЕ. Критички есеји о савременим писцима 2, К33 - Апостроф, Београд 1994. година?

Колико наши савремени писци и њихови тумачи знају, доиста, о проблемима мистерије, трагедије, литургије, јавности, личности, Тајни, о религији и уметности будућности? О богочовечанском реализму?

"Чезња за вечношћу и бескрајем еминентно је људски начин живљења. У тој светлости, ни књижевна дело није само постојећој паралелна и од ње независна стварност већ је истовремено и начин човековог духовног живљења, израз чежње за вечношћу и бескрајем. Његов смисао није само у томе да изрази ту човекову, стварачкову индивидуалну чежњу, већ преко дела човек - стваралац ту чежњу живи. Отуд дело није самосврховито ни самосмислено : његов је смисао садржан у томе што сједињује личност са оним трансцендентним вредностима које су иманентне човековој природној духовној природи." (стр. 214 - 215) Подсећајући на ове ствари, Радуловић подстиче и друге радознале књижевне духове, да проговоре о смислу стварања и о односу религије и уметности будућности...Јер сувише је било лажних и сујетних зидара, што су зидали куле од камена и хвалили се : бољи смо зидари од Бога. Ех, ех, браћо неразумна : да ли ви, и оци ваши, сазидасте звезде?

*

Да ли вам је познато ко је написао горње редове, где су први пут објављени? Ако не можете да се сетите, хајде да се мало поиграмо књижевних жмурки (овде је то већ годинама омиљена игра).

Како вам се ово чини?

"...Сви трагови створени животом и памћењем сакуљају се у условима које ствара појединачност...

Негде се не скупљају, и главни је узрок незнање

Тако људи урањају у стање двојства и привида, у ком се разликује унутрашњи и спољни човек.

Рађају се пет чула у телу, и тело, и са њим повезана осећања задовољства, незадовољства и равнодушности. Настаје пет главних страсти, које муте ум и просветљење..

Зато треба познавати ум...

Али, мало њих га упозна, мало њих се у животу припреми као што ластва припрема своје гнездо : Не прави га на земљи или на води на неком другом несигурном месту, већ прави добро гнездо, сакривено, да га увек може поново пронаћи и да га ништа не може уништити...

Емануел Сведенборг је "свијао" тридесет година, то своје добро скривено гнездо... Није проповедао ; објављивао је књиге, писане суздраним и сувопарним латинским језиком, и деценије те књиге, у Лондону.

Водио је веома једноставан живот.

Хранио се млеком, као и Анђука, пастирија.

Понекад би му дошао у госте драг пријатељ из Шведске и тада би пустио на вољу себи неколико дана.

Желео је да упозна Нјутна, јер га је привлачила астрономија, закон гравитације, али никада га не сретe

Занимала га је енглеска поезија, Шекспир, Милтон и други.
Путовао је по Шведској, Немачкој, Аустрији, Италији, посећивао фабрике и сиротињска предграђа.

Волео је музику и разговарао са анђелима, никада им не намећући своје идеје.

Говорио је о светлости : светлост је за њега била метафора и симбол истине.

Учио је људе да се могу спасити богатјим животом и стваралаштвом, али многи једва да су ништа разабрали од свега што је говорио.

Није извршио утицај какав је требало, и то је део скандинавске судбине; у њој се, верујем, све догодило као у сну под стакленим звоном.

Викинзи су открили Америку неколико векова пре Колумба, али је слава припала њему.

Уметност романа је створена на Исланду са сагом, а тај проналазак се није распространио...

Мислили су да је лудак, али зар лудаци пишу и говоре тако јасно и убедљиво?

Стваралаштво је загонетка коју морамо одгонетати. То је тајно писмо упућено анђелима, и уз њихову га помоћ можемо дешифровати на небу...

Наука коју је обнављао и тумачио, била је Изгубљена.

"Човек је кроз све оно што воли повезан са духовним светом... древни људи су били небески, јер им се ум слагао са анђеоским", говорио је Сведенборг.

"То су били златни људи. То је био златни век, и анђели су одржавали са тим људима на земљи блиске везе, као пријатељи са пријатељима.

Људи који су дошли после, знали су да је постојала веза са небом, али не тако дубока. То је био сребрни век, када су људи били у добром природном, али не и у добром духовном стању.

Човек је постао спољашан и телесан у Бакарном веку, и тада је потпуно изгубљена наука о познавању неба и са оним што припада небу.

Злато је било небеско добро прадавних, сребро - духовно добро давних, а бакар - природно добро у коме је живело потомство људи.

А онда се појавило гвожђе, име последњег века и истине без добра.

"Човек је заборавио да све ствари на свету постоје по Божанском, да су обучене у природу његову да би могле постојати.

Свака животиња поседује знање које је усађено у њу. Пчеле скуљају мед из цвећа, праве восак и саће у које сабирају мед, иако их томе човек није научио...

Другачије је са човеком, његове мисли потичу од духовног света. Да ту способност није изопачио животом противном Божанском реду, да његов ум још и није повластио такав живот, да је, рођен у чистом незнању, и судбином био приведен небеском реду, небу у себи, човек би се везивао за небо.

Човек је заборавио Науку о саобразностима (Scientia correspondentiarum), покидао је нити и везе са небом..."

"Само оним дупама које су у истинама према добру, допуштено је да говоре са анђелима неба, само онима које признају Голода и Божанско у Његовом Људском, јер су у тој истини сва неба!

"Божанске истине отварају човеково унутарње биће, јер је човек саздан да је по своме унутарњем бићу слика неба..."

"Био сам узонзат са начином на који је Господ говорио с Пророцима преко којих је дата Реч. Он није говорио с њима као са Древним људима, уливајући се у њихово унутарње биће, већ је говорио преко Духова који су њима били послани, Духовима које је Господ испуњавао својим изгледом и којима је удахивао речи које су они налагали

Пророцима, тако да је то био налог...а не утицај... А пошто су све те речи долазиле од Господа, све су биле испуњене Божанским, те садрже у себи унутарњи смисао који је такав, да га Анђели Неба разумју у духовном и небеском смислу, док га човек разуме само у природном. Тако је Господ повезао Небо и Земљу уз помоћ Речи..."

Сведенборг је на непоновљив начин говорио о БИБЛИЈИ...Говорио је језиком изгубљене древне науке, анђеоске

Много је непознатог на свету и у васиони, али уз духове какви беху Сведенборг или Бетовен, човек осети : да непознанице може упознати.

На Бетовеновом столу, оквирене и под стаклом, стојале су речи преписане са неког египатског храма, које су га увек подсећале на - Царство Божје :

Бескрајно, Вечно и Узвишено :

ЈА САМ ОНО ШТО ЋЕ БИТИ.

ЈА САМ СВЕ ОНО ШТО ЈЕ, ШТО ЈЕ БИЛО И ШТО ЋЕ БИТИ;
НИЈЕ ДНА РУКА СМРТНОГА НИЈЕ ПОДИГЛА МОЈ ВЕО.

ОН ЈЕ САМ ЗА СЕБЕ И ЊЕМУ СВЕ ДУТУЈЕ СВОЈЕ БИЋЕ...

ДЕСЕТУ СИМФОНИЈУ обећао је Енглецима, и једну увертиру ; али је смрт одложила испуњење

ДЕСЕТА СИМФОНИЈА се пробудила у Бетовену на самртничкој постељи, али је затим заспала, и чинило се да је неумитна судбина пустила да спава предуго, да је сасвим вероватно да се више и неће пробудити...

Постоји несумњиво сведочанство, веома дирљиво, о дану смрти Бетовена. Двадесет и шестог марта 1827. његову постељу обасја сјајно пролетње сунце

Напољу се бели снег.

Око поднева, барометар је показивао да се приближава чудо.

Појавили су се оловни облаци, а око пет, права бура над Бечом.

Видео је своје пријатеље како одлазе да се побрину за његов погреб и место на гробљу.

Крај Бетовена је остао само композитор Хитербренер.

Блесак једне муње обасја му лице, а гром затресе кућу из темеља.

Подигао је руку ка небу као да се брани од светлећих лучева.

Рука му клону а очи се укочише као залеђена сибирска језера!

Победио је смрт чим га сахранише

Његове рукописе, књиге и намештај продане на аукцији за 1575 форината.

Списак рукописа и музичких књига завршавао се 252 бројем . У бесцење продати за 982 форинте и 37 крајјара , док СВЕСКЕ ЗА РАЗГОВОР и ДНЕВНИЦИ пронађоше газду за једну форинту и 20 крајјара!

Од књига вреди споменути:

Kanta NATURGESICHTE UND THEORIE DES HIMGESTIRNTEN HIMMELS,

Bodea ANLEITUNG ZUR KENNTNIS GESTIRNTEN HIMMELS,

T. Kempiskoga NAFOLGE CHRISTI.

Џејвур је узигтила:

Zojmea SPAZIERGANG NACH SURAKUS,

Kocebua UBER DEN ADEL,

Feslera ANSICHTEN VON RELIGION UND KIRSHENTUM..

Енглецима је обећана ДЕСЕТА СИМФОНИЈА.

Да би је једнога дана заиста и добили, да би њени звуци икада пробили, као пљусак светлости или пролећни пљусак, неизмерне баријере небеса, потребно је да на Земљи има напредовања задовољстава брачне љубави према Небу, која би се састојала у умножавању блаженства и среће тако да постану небројени и неизређиви.

ДЕСЕТА СИМФONIЈА припада узвишеним небеским сферама.

Бетовеново обећање ће можда бити испуњено једнога дана или ноћи, једнога ведрога и прекраснога летњег дана, или једне олујне и пуне муња ноћи, када то напредовање постане унутарње, када земаљски бракови досетну срећу и блаженство унутарњег неба, Неба Невиности, у највећој слободи...

Овај свет се не може коначно препустити силама зла.
Потребно је усредсредити и ујединити силе Царства Божјег..."

*

Ови одломци су објављени на крају једне изванредне трилогије, коју је написао писац, који је читав живот посветио трагању за јединственом ФОРМОМ. Да би Форма, етика форме пронашла овог писца у времену када је као песник схватио и признао себи ограничења људског језика, схвативши да је увек помало изван њега. Пронашла га је реалност, која уопште није ритуал...Пронашла га је пре него што га је пронашао почетак свега онога, онога што се под тим обично подразумева...Реч је о трилогији **"МЛАДОСТ БЕЗ СТАРОСТИ И ЖИВОТ БЕЗ СМРТИ"** (Београд, Мобаров институт - Заветине, 2001, 373 стр.), у коју су ушли романи *"Трговци светлости"*, *"Кућа светих ратова"* (објављени код угледних београдских издавача (1998, 1999) и нови роман, који се први пут објављује 2001. године : *"Opus ober, oberlicht (ДЕСЕТА СИМФONIЈА)"*. Лукић, јер о њему је реч, подухватио се онога о чему су сањали зрели Гете и Бетовен : да покуша да помири Стару и Нову Европу. Лукић се подухватио најтежег и највишег : компоновао је трећи део трилогије као небеску, бетовеновску "Десету симфонију". На крају књиге је дао и краћа објашњења

*

Вреди запамтити ове Лукићеве редове:

"Бетовен и Гете су чезнули за измирењем Старе и Нове Европе; умрли су са том неоствареном чежњом.

Оно што је водило увис, у књизи Опус обер, оберлихт, није била "вечна женственост", већ душа Анђукина, вечно подмлађивање : Младост без старости и живот без смрти. Био је то један друкчији језик, пре свега. Језик апсолутне музике, језик анђeosки. Језик једне древне изгубљене науке. Језик целовитости, интегралности. На њему је било могуће и немогуће, дивни сусрети, и измирење Старе и Нове Европе

" - Ваздух на земљи је загушљив. Стара и Нова Европа, Азија и Африка, Америка и остали свет, обамире у тешкој и порочној атмосфери.

Материјализам без величине оптерећује мисао и слободу и спутава рад влада и обичних срца.

Планета Земља је близу тренутка када ће се угушити у ниској себичности, септаштву, и подељености.

"Ове НАПОМЕНЕ уз коначно издање немогуће трилогије **МЛАДОСТ БЕЗ СТАРОСТИ И ЖИВОТ БЕЗ СМРТИ** написане су првасходно за уредника овог издања, песника А. Лукића, чијој упорности, подршци и сугестијама, треба да захвали српска и европска књижевност што коначно добија ово Дело. Али ове напомене могу бити од велике користи и тумачима овог Дела, верујем, како у српској и балканским књижевностима, тако и у европском и светском књижевном амбијенту. Оне

ће бити, надам се, корисне, преводиоцима и издавачима, и на Западу и на Истоку. Друга издања прве две књиге ове трилогије разликују се од првих, не у оним битним стварима, већ пре свега, у стилстичким. Будућа издања, или **МЛАДОСТИ БЕЗ СТАРОСТИ И ЖИВОТА БЕЗ СМРТИ**, или појединачних романа овог циклуса, према изричитој жељи аутора, могу се штампати на основу овог издања. Користим изванредну прилику да пошаљем многим мојим читаоцима по свету најсрдачнији поздрав уочи Вознесња Господњег 2001. године, из Београда. - Мирослав Лукић"

"На Земљи нема знакова истинске надмоћности, то јест Доброте.." туговао је Бетовен за живота на земљи.

На њој не одјекју звуци ДЕСЕТЕ СИМФОНИЈЕ.

Земља има много великих људи и уметника, који су то само на изглед.

Енглезима Бетовен обећа ДЕСЕТУ СИМФОНИЈУ : да би је заиста и добили, треба понекад да учине оно што је Бетовен сам често чинио .

Ник се потруде да науче!

Небо је веза, једна, једина.

Небо над човеком отвара се небу у човеку, и обрнуто.

Из сваког отвореног неба у човеку одјекје мелодија измирења новог света са античким...

Књига Opus ober, ~~der~~light, отпочева је онога тренутка , када је њен састављач, осетио да се анђели и духови окрећу ка њему, светлост је долазила одозго, и вид се није улазио анђела и духова. Јер они се, понекад, окрећу ка човеку, они мисле да је човеков говор њихов говор, и да немају другог. То долази отуда што су они у човековом говору а не у своме којег се (тада) и не сећају. А чим се окрену од човека, они су одет у свом анђеоском и духовном говору, те од човековог више ништа не знају..Брата непознатог отварају светлост и музика..анђели..

Природни свет је онај што је под једним сунцем и од њега прима топлину и светлост, и томе свету припадају све ствари које се помоћу Сунца одржавају.

Духовни свет је обасјан блиставом светлошћу неба у којој се показује све онаквим какво уистину јесте

Духовни свет је обасјан светлошћу јачом од хладне светлости, као што је белина снега, светлошћу која се појачава и бистри душу, тако да уочава ствари које није раније, све оне ствари које се не могу обухватити мишљу везаном за природни пламен и сјај..

Човек није слика неба по спољњем, него по унутарњем облику, јер његова душа прима небо, а спољашње прима свет.

Постоји одговарајућа веза и утицај божанског људског на све што је на свету, и зато постоје анђели и људи. Човек је основа неба. У човечијем телу је сакупљено толико небеских дивота, које не потичу од природе, већ од с а о б р а з н о с т и, од божанског људског Господњег..

Веровала је пастирица Анђука, дакле - томе је нису научили попови ни калуђери - да је цео природни свет одговарајући Духовном свету.

Цео природни свет саобразан је духовном, не само у општем, већ и у појединачном што га сачињава. Свака ствар постоји и одржава се према духовном свету, потпуно као учинак и узрок.

Човек је истовремено и небо и свет у најмањем облику, и у њему постоји природни и духовни свет. Унутарње, душа, које припада његовом уму и вољи и вери, сачињава духовни свет.

Све што се збива у спољашњем или природном човеку, збива се и постоји по унутарњем или духовном.

Спољашњи и унутарњи човек одвојени су један од другог, као што је небо одвојено од света.

Природа саобразности може се видети на лицу човековом.

На лицу ненаученом да се претвара, на коме се испољавања ума и срца показују у природном облику као у својој слици.

Лице је огледало карактера, и оно је човеков духовни свет у његовом природном свету..

Памет без доброте је казна Божја. А велика памет без велике доброте је неописиво проклетство.

Схватиће временом људи пролазни и верујући да постоје анђели; да је анђео

у ствари спој велике памети и велике доброте Пишпући Опус обер, оберлигхт, писац је лечио себе и њекове који су за нама Бакарни, Гвоздени : отклањао је тумор на свом срцу и на срцу времена. Писао је тугом, разлишеном у његовом срцу, обесмртивши и овековечивши нешто што је веће од амбиције, осећања и јаче од мисли. То је небеска љубав у којој има нечег свемоћног, неодољивог, непролазног...И одлазио је даље, најдаље, где Душа, бескрајни, најгенијалнији, најмоћнији чудотворац, све што је се косне, упија у себе као левак, прерађује, преображава у непролазно, оживљујући неким чудним животом, обесмртљује неком необичном бесмртношћу...Ићи за Сведенборговим, Бетовеновим, својим и Анђукиним осећањима, за људским осећањима, када са руба времена и простора чежњиво полете, значи отићи најдаље, значи кренути на немогући хаџилук. Јер, куда то људска осећања улећу, у какве светове и какве реалности? Да ли мисао прати осећање, или осећање мисао? Има ли одговора?...

Тумач изгубљене древне науке и анђеоског заумног језика."

"Трговци светлости" највише су налик на поему о једном примитивном свету на балканском троуглу; официјелна критика га је етикетирала хвалоспевима као "балканску бајку". То је књига о нечем другом ипак, а пре свега о животу једне влашке пастирије на земљи. "Кућа светих ратова" је нешто треће, роман о урањању у посмртни свет, дело апсолутног писца; књига о оностраним и скоро неизређивом. Тираж тога издања је плануо за неколико недеља. "Десета симфонија" је роман који надмаша и најлуђу машту писца : то је, пре свега, будимо праведни - изванредни омаж ненадмашној музичкој уметности Бетовена. Али то је опет, истовермено, и књига о нечему четвртом, тешко замисливом за обичног човека. Сам писац, који је у нашој јавности познатији као антологичар и књижевни критичар, есејиста, покушао је да припомогне будућим тумачима његовог дела. Видимо, Лукић пише : "Знао сам да ће многи читаоци, читати, Кућу светих ратова, и на Балкану и у свету, као књигу о загробном животу. И било је углавном тако : читали су је из перспективе рационалистичке ограничености. Људи Гвозденог доба замислилају бесмртност као загробни, онострани живот у односу на живот земаљски и живот на овом свету. Религиозни стваралац не може прописивати упутства како да се чита и тумачи његово стваралаштво. У Кући светих ратова "вечна женственост" је, можда, присутна, више као леујава привиђена, неромантични реkvизитариј пролазног...Међутим, та књига показује да све што је пролазно само је симбол, одраз онога што је вечито. Можда сам завесе виших сфера мало подигао, и показао да небо има кругове, сфере, од којих свака даља и виша представља веће степене блаженства. Написао сам књигу о нечему, на шта се мало писаца пре мене усудило, о животу после смрти.

Шта црква зна о стању духа после смрти?

Ништа.

Телесно потиче од родитеља, док је духовно израз човековог осећања. Човек има лице на земљи и оно се на небу мења; лице умрлог се разликује од телесног лица. Дух добија лице осећања, када се спољашње лице уклони, а открије унутарње. То је треће човеково стање.

Анђука је волела добра и истине више него саму себе.

За истином је трагала, не да би из ње извукла неку корист. И зато је истина у њу улазила и отварала степене памћења до којих многи никада не допру.

Њена осећања за живота била су сачувана, и на небу су се улотпуњавала и савршавала кроз вечност. Што је уписано у памћење, урезано је у мозак и у целог човека.

Што је човек радио, мислио, хтео, што је видео и чуо, уписано је у његово духовно и унутарње памћење, које се не брише никада!

Оно је истовремено уписано у дух и у удове.

Сва завођења и силовања, свака лаж и подлост, злочини, крађе, лукавства, преваре, све се то поново приказује у духу.

Јер свако се осећање може развијати у бескрај, стално се богатећи.

Који су за живота волели Господа и ближње, поседујући анђеоски разум и мудрост непатворену, скривену у најдубљим осећањима унутарњег памћења, када одбаје телесно, њихово се природно памћење успава, а разум и мудрост, скривени у унутрашњем памћењу, поступно постају анђеоско памћење...

Учени су природу запетљали ; одвојили су Дуну од Духа, иако су оне исто и имају људски облик.

Живи људи обожавају заблуде, јер се оне слажу са злом у коме су.

"Благо онима који оставе имање потомцима и коњуље лапастама ; благо слабима и несретницима који се немају коме пожалити, пут им је отворен према златним ћупријама небеским, узанијим од власи женске косе и сферама анђела" - осећала је душа Анђукина.

Анђука носи са собом раван, стечену за земаљског и тварног живота.

Раван је њено памћење, и природно - телесно осећање. Та раван се више не мења. Служи сада као спољашња раван, у њу се улива мисао...

Пошла је Анђука на истину као побожна старија. Вера је у свему и свачему, њено средиште је негде између живота и смрти, човечанства и непознатог... Царства Божијег.

Анђука је проживела, под Кровом планине, живот древних људи.

Познавала је науку прадревних људи, анђеоску, изгубљену...

Најважнију науку, помоћу које је стијала ум и мудрост, и везу са небом.

Није доколичила и судбина и невоље су је приближиле небу кроз љубав према фамилији, потомству, Господу, натприродном...

У човека је усађена слика анђела и Бога ; чисти у мислима виде, као древни људи, анђеље и Бога.

Не виде га они, који су угушили у себи усађено веровање, који су потиснули утицај неба властитим умом и злом живота...

Ко мисли према природи и слабој светлости која од ње долази, мисли само о простирању какво постоји пред његовим очима, и не може видети унутрашњим погледом анђеље и Бога.

Онај ко се дубоко замисли - а пастирици Анђуки се то често дешавало - зна да унутрашњи вид, вид мисли, има широко простирање.

Господ је Господње у облику човека, Старија у блиставој светлости, а анђељи су небески људи...

Анђука је осећала да је оно што зна сразмерно ништавно према ономе што не зна.

Вероватно је то први корак према мудрости, знати то, јасно видети.

Невиност је суштина сваког добра.

Добро је добро онолико колико у њему има невиности.

Нико не може доспети на небо ако није био у невиности...

Анђука је, дакле, поседовала добро и невиност, и вољу за Царством Божијим, које јој се откривало у многим тренутцима њеног живота, у дубини његовој. Зар је једном потврдила у себи : НЕКА БУДЕ ЦАРСТВО ТВОЈЕ! Тражила је Царство Божије а све остало јој се дало..."

*

Мало је оваквих књига и писаца у васколикој српској књижевности - од њених почетака, од средњовековног доба до краја 20. века. Лукић није написао бајку, не; описао је живот и смрт једне побожне влашке старице, и митарства њене душе; дотакао се вечног ћутања и вечне тајне; дотакао је на свој начин тему тражења и налажења Царства Божијег. Последњи од својих романа "Десета симфонија", написао је после свих својих романа. Могуће да ће Лукић ове и следеће године добити угледне књижевне награде за неке друге своје књиге и романи, пре свега за изванредну тротомну "Влашку гозбу", међутим, врхунац његовог романеског стваралаштва је - "МЛАДОСТ БЕЗ СТАРОСТИ И ЖИВОТ БЕЗ СМРТИ", а један од његових рецензента је, узгред и лапидарно, написао и због чега је тако ...

Opus ober, clarlight је трећи роман последњег циклуса Лукићевих

романа.

Оно што је хтео и покушавао зрели Гете, тишући други део Фауста, дало се готово век и по доцније једном српском писцу, нарочито када је реч о трећој књизи трилогије. То је изузетна књига. Вечна, ретка. Надахнута. Откровење. За разлику од Џојса који је намеравао да оствари нешто што још није постојало, нешто коренито, потпуно ново, изненађујуће, оригинално, користећи сва средства (извртање језика, порицање најприхваћенијих конвенција и традиције, промишљено скрнављење идеје, доводећи у заблуду, дајући драстичне сцене, растурајући човека на атоме осећаја... итд.), *Лукић је одабрао друкчији пут; мада је можда тачније рећи да је аутор постао средство изванредног властитог стваралачког развоја. Џојс је створио редак књижевни експеримент (роман **Уликс**), Лукић је компоновао роман као симфонију, небеску симфонију, **Десету симфонију**.*"

У студији коју припремам за објављивање (ово је само краћи одломак из ње), ја сам одабрала нешто друкчији пут од аутора већ објављених студија о Лукићевом опусу (А. Лукић, С. Иг. Митровић, НА ВЕТРУ, НА ЧИСТИНИ, НА ВИСИНИ, 2000, 252 стр. ; А. Лукић, ЈЕВАНЂЕЉЕ МИРОСЛАВЉЕВО, 2001, 120 стр.; и Миодрага Мркића - о роману "Укин дом"...); то је пут који води *опасном ивицом над безданом уметности*". Лукић је као писац "одрастао за теже ствари него што је тријумф"; он је супротност рђавим музичарима и сличним савременим књижевницима, којима се увек дешава да иако су досадни слушаоцима, сами јако уживају у својој "уметности". *Лукић је кренуо у смели стваралачки поход (последњим својим романима), старински речено, када је жито већ сазрело. Запутио се пут оне уметности у којој - како пише (стр. 251) "Господ обитава"*. То је савршена уметност, која проистиче из Господа и одражава се у Њему?

Дијана МЕНДЕЛЕС - РАМЗИНА

(Есеј, О Царству Божјем. Прилог за БОЖИЋНИ БРОЈ ПОЛИТИКЕ! Почетак 2002.)

КОРАЛИ ЗА ОДАБРАНЕ

Мирослав ЛУКИЋ : ВЛАШКА ГОЗБА, I - III, роман, издавач Мобаров институт / ЗАВЕТИНЕ, Београд, 2001.

Крајем лета 2001. године, појавио се тротомни роман, једанаести роман аутора ЗЕМЉЕ НЕДОЂИЈЕ, ДНЕВНИКА ЗА СЕНКОВИЋА, ЛИТУРГИЈЕ, УЏИНОГ ДОМА, ТРГОВАЦА СВЕТЛОШЋУ, КУЋЕ СВЕТИХ РАТОВА, МЕСЕЧЕВЕ СВАДБЕ, КРАЉЕВСКИХ ИНСИГНИЈА, МЛАДОСТИ БЕЗ СТАРОСТИ И ЖИВОТА БЕЗ СМРТИ, ВАШПАРА ХИПЕРБОРЕЈЕ... без велике помисли, што је некако и природно за писца, антологичара, романописца, есејисту, који ствара готово у потаји и далеко од очију јавности (како је запазило неколико листова својевремено: "Политика", "Борба", "Данас"). "Влашка гозба" се појавила у тренутку, када Лукић има иза себе, више од пола века живота, тридесетак година јавног књижевног деловања и скоро исто толико објављених књига - песама, есеја, антологија - у оквиру серије од 25 Лукићевих књига "Уметност махагонија" (књига 16., 17., и 18 - та).

Уметност махагонија је, према речима Бориса Пиљњака, уметност ствари које су преживеле своје мајсторе и сопственике. Уметност махагонија је надживела све, изгледа, културу и литературу! Лажи, много лажи. Покољења и векове Заблуде, пожаре и мржњу... Ратове и трагедије УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА - тај, позајмљени, наслов, на најбољи и најсакетнији могући начин означава суштину свега онога што је ушло у Лукићеву "Влашку гозбу".

Култура и цивилизација, заиста, гутају једна другу.

Лукићева "Влашка гозба" таксагтивно доказује све то.

Као главни уредник и издавач, Лукићев млађи брат, песник Александар (1957), први је у веома мучна времена схватио значај објављивања сабраних радова М. Лукића: схватио је дубоки књижевни, културноисторијски, религиозно поетски значај и значење Лукићевог стварања у цевини. Захваљујући тој околности било је и могуће усудити се и кренути у издавачки подвиг. Штампачи, критичари, јавност не виде, јер не желе, шта им се догађа испред носа чином објављивања опису М. Лукића, каква је то добит за српску културу и књижевност, али сваки човек, писмен, сваки књижевник који уме да мисли, који је својим делом доказао нешто више него што је причање прича или опевање душевних штимунга, сваки стваралац респективног формата, особито ако му је дело, као Лукићево, замашно и у квантитативном и квалитативном смислу, сваки ће поштен човек и поштен књижевник (нису примерци те ретке врсте изумрли), уронити у богату књижевноуметничку ризницу М. Лукића, у готово непознату и необичну зону сумрака и старобалканскога наслеђа, у унутрашњу географију, духовни и симболични, субјективни земљопис североистока Србије, Дунава и Црног мора, и колевке староевропске културе, мита, из чије се огромности овај, пре свега песник, и писац, већ деценијама упорно, стрљиво и мајсторски пробија ка врховном и највишем, ка нечем универзалном - задатку

уметности будућности : помирењу Старе и Нове Европе...

"Влашка гозба" је слична води, увек ће пробити пут : већ га је пробила!

Међу једанаестак Лукићевих романа, три тома "Влашке гозбе", представљају *најизбудљивије дело, стваралачки подвиг, који нема - пандана - у српској књижевности XX века. Ова књига је важна, баш због тога, колико за српску, толико и за европску и светску уметност романа.* Другим речима : **Ово је роман који**, иако се бави феноменом и лавиринтом епохе Хокус - покуса, **припада будућности романа.** Лукић користи израз "епоха хокус покуса", који је у својим белешкама радо користио Ф. М. Достоевски. Књига се чита без даха, иако има преко 1450 страница и никада не оставља равнодушним. У рецензији објављеној на крају 3. тома романа пише :

"Пре Лукићеве Влашке гозбе, написано је много, премного романа и повести о лавиринтима Трећег Рима; међу којима у свету, па и код нас има и веома занимљивих и подстицајних књига (Гробница за Бориса Давидовича од Киша, рецимо); међутим, ко ће те књиге читати, кад ђаволи заиста оду, како гласи једно од поглавља у Влашкој гозби, и када дођу мајмуни, они мајмуни Шкловског?

Вероватно један од својих најбољих романа, уз роман Литургија, Влашку гозбу, Мирослав Лукић није написао по порудбини времена, епохе и издавача. Већ по оном унутрашњем гласу душе, савести и срца, који никада није могао бити угушен и сакет.

Лукић је овај свој роман написао - ма колико то на први поглед звучало чудно и невероватно - против споља наметнутог аскетизма и интелектуалне беде, ослобађајући и своју личност и личности читалаца, претпостављених мочварног тла материјализма, и градећи на темељима који обогаћују емпиријску личност и њено право на стваралачку пуноћу живота.

Мирослав Лукић је писао Влашку гозбу, као што се пишу дубоке песме

Овакав , по величини и важности роман, не би могао написати неко ко није превасходно успешни и истински песник и есејист.

Као професор компаративне књижевности по образовању и као дугогодишњи библиотекар, Лукић је, поред осталог, ушао у радикалну противуречност епохе Хокус - покуса, комунизма, и показао њено језиво налице

Међутим, Лукић није написао само роман те епохе, друштвени или политички, историјски, породични роман него нешто много више и дубље, боље; а то је вероватно било могуће, захваљујући баш околности, да је неколико година , пре тога, међу првима у српској књижевности, али и у европској и светској, написао роман - литургију..

Што је објавио (1998) и једну од непроцењивих ризница поезије, каква је његова позаматна "Рајска свећа", писана мимо владајућих токова савремене српске поезије. Једноставно, то је писац који је имао дар попут онога који је у руској књижевности поседовао Александар Сергејевич Пушкин; то је писац од кога сам могао понешто научити, не само као његов млађи брат и песник...

Богата и сложена личност писца Мирослава Лукића није се утемељивала и учвршћивала, упркос много чему, на темељима материјализма : привлачила га је жива традиција, не само његовог народа, него и читавог Балкана, и он је вероватно њен исконски, ако не и први бард... (...)

Лукић је написао једну од књига будућности, уметности романа будућности, или треће религиозне епохе стваралаштва. (...) Ова књига ослобађа личност, сваку подјармљену личност, сваког читаоца који има много тога на души неизређивог, ма где он био и живео : враћајући јој квалитетни садржај, радост у опустошени живот, духовно обогаћивање. Не треба плакати, већ се радовати; не треба жалити због оних које је зла судбина однела; јер ова књига није заборавила најгнусније злочине и непочинства; настрадали су и нестали понеки од њених јунака, али истина о њима никада неће умрети : подигнут јој је, у овој великој књизи, вечити, бесмртни споменик...

(...)

У њој је сахрањено и сажето све што је најдрагоценије, најбољније и најлепше, читав живот и судбина, историја и разисторија : она је у писцу нијала из непознатог Бога : из тмине, из тамне дубине, из земље коју је тешко осветлити, вечне и неразумљиве,

потезима скоро непостижним и несхватљиво дубоким.

Верујем да је Лукић стварао и створио Влашку гозбу, као што је Бог створио свет, да би му рана усамљеност била мање болна.

Или још тачније : Лукић је створио Влашку гозбу, можда да би му касна усамљеност била мање болна..."

Ово су прве ојене (уредника и издавача) ; о веома сложенем уметничком делу, вишеслојном, писаном над безданом уметности.

Лукићеву "ВЛАШКУ ГОЗБУ" чини више од седамнаест обимних, али изванредно написаних "књига" : РАЈСКА СВЕЋА (Уместо пролога. Фатум. Београдска кула. Пасија по Амарилису. Дилетантско позориште) (7 -18 стр.) . Књига прва : ИЗГУЂЉЕНА, НЕНАПИСАНИ РОМАН ЕПОХЕ (29 - 92). Књига друга : УМЕСТО ИЗГУЂЉЕНЕ ПРВЕ КЊИГЕ. ИСТОРИЈА ЈУЧЕРАШЊЕГ ДАНА (93 - 140 стр.) Књига трећа : ОТРОВНИ ХОРИЗОНТ ЈУЧЕРАШЊЕГ ДАНА. БЕЛА КЊИГА. РУСКИ АДРЕСАР (140 - 173). Књига четврта : БУЂЕЊЕ МРТВИХ (175 -334). Књига пета : НЕВИДЉИВО И НЕПОЗНАТО У ВИДЉИВОМ И ПОЗНАТОМ. ТАЈНА АВГУСТИНЕ СЕНКОВИЋ (337 - 410 - први том). Књига шеста : ЧАРОБНА ФЛАУТА (5 - 117 стр. 2. том). Књига седма : ЂАВОЛИ ОДЛАЗЕ, МАЈМУНИ (НЕ) ДОЛАЗЕ (119 - 174). Књига осма : УЖАСИ, УРВИНЕ (Рупење једног култа и легенде Истина "цивилизације титоизма" и српска вододеоница. Демократизам и подлост писаца; гомиле дехимичних истина и дух православног реализма. Пут према Свеистини...) (175 - 234). Књига девета : ДЕЦА СТРАВЕ (Бистра вода у којој се види свака жаба. Легије из деконструкције Пакао српске душе Амон по трећи пут међу Србима) (235 - 313). Књига десета : ЛЕГЕНДА О САХАРИНУ (315 - 462, крај 2. тома). Књига једанаеста : ЛЕГЕНДА О ВЕЛИКИМ СПАВАЧИМА (5 - 92, почетак 3. тома). Књига дванаеста : ЖИВОТ У ДИФУЗНОМ СВЕТАУ (Вампировићи. Хапшење мога старијег сина : опомена?) (93 - 144 стр.) Књига тринаеста : КРАЈ МИЛЕНИЈУМА. КРАЈ ЕПОХЕ ХОКУС ПОКУСА (145 - 206). Књига четрнаеста : ВАЖНО ЈЕ ИМАТИ СТИЛ. КОРАЛИ : ЗА ОДАБРАНЕ (207 - 290). Књига петнаеста : ВЛАШКА ГОЗБА (За што је ово више од романа о Ускрсу, - гозба духова, чији је поглед ускршњи?...) (291 - 423). Књига шеснаеста : УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА (425 - 475). Књига седамнаеста : ПУШТАЊЕ ВОДЕ МРТВИМА ЗА ДУШУ (477 - 505), и ЕПИЛОГ (505 - 528).

Наслови и поднаслови говоре сами по себи; међутим, треба се, доиста, суочити са оним што пише испод њих. *Видећемо у месецима који долазе - колико је наша књижевна јавност доиста спремна да прими "истину" ове књиге. Књига је радикално критичка и даје суров, не само књижевни, већ и пејсаж епохе Хокус - покуса. То је својврсна час антологије професора Тулта.* При том, књига је писана изванредним есејистичким стилем. У роман су укључени изванредни есеји које је Лукић преиминарно објављивао на страницама "Политике", "Савременика плус", или других листова и часописа. Ти есеји не "успоравају" роман; напротив.

Каква је, дакле, књига "Влашка гозба"? Да ли је то роман какав смо читали последњих година и деценија? Да ли је то само пука литература? *Јер други том "Влашке гозбе" делује као надмитература, као нешто*

ненадмашно. Најизразитији представник "мешаног" (не хибридног!) писања, Лукић је открио своја скривена лица : скривено лице песника, врсног есејисте, романописца. Написао је, поред осталог, потресно сведочанство, о једној породичној трагедији, али је и великим контролорима писања подигао вечити споменик. Као од шале, написао је "корале за одабране"- потресно поглавље о ликвидацији руског песника Јесенина; тј. разобличио је велику - епохалну лаж о самоубиству овог песника. Исто тако, Лукић је написао врсне есеје о Бродском, Цветајевој, Рилкеу, као и о читавом низу других писаца, пре свега српских. Не може се у једном кратком новинском приказу, наравно, приказати - шта је све Лукић написао! То је вероватно, после Достојевског, један од првих и бољих романа надахнутих духом православног реализма. Овај роман је задро у народну судбину словенства, и Срба, у трагичну историју два последња века, приказавши мрачне путеве христорбства. То је Роман који се нашао као једина светиљка на замршеним стазама живота и историје и судбине. Писао га је и написао један од наших најбољих писаца који је после свега што се догађало у XX веку решио да уреди своје срце, верујући да ће све остало уредити свемоћна власт Божја. Овај роман је - васкрсењски у најбољем значењу те речи. Лукић је овим романом прокрчио пут за излазак српског романа на велике путеве светске уметности романа. Тај роман је више од књиге живота - главнога јунака Ф. Сенковића. Лукић је маестрално учинио видљивим оно што је често било невидљиво и угушено у епохи Хокус покуса. Очекивано је да овако велики и изванредан роман напише неко у пространој Русији, неко даровитији и плодотворан попут Солжењицина, али - игром судбине, а рекла бих и захваљујући пожељном стваралачком развоју, написао га је један српски писац. **Књижевна судбина овог писца биће преломљена овим романом; могла је бити повољнија и после објављивања романа "Литургије"(1997); међутим, што није, аутор за то није крив. Најбољи романи овог писца (осим романа "Трговци светлошћу", 1998), излазили су на жалост у симболичним, малим tiraжима.**

У "Вапарима Хиперборје" (приче, Београд, 2001), Лукић је написао о једном од јунака те књиге ово:

"Сит деформисане и замућене, искривљене историје, Г - дин Севераи, потражио је утеху у бескрајном лавиринту прошлости, у оним месечастим понорима, где су се народи смењивали и расипали као снови и кошмари, и тек је као пензионер видео те голмиле потрошених помодних одора повести, налик на на чудовишно брдо костура неколико диносауруса. Праву историју Хиперборјеникада нико није ни замислио а ни написао. Она припада потпуном нереду мита и легенди. Њене репове су подрезали и завезали, као коњске на вапирима. Историју кроје, као кројачи, зависно од моде. На овај или онај начин. Мајсторски. Углавном то чине шегрти, не нулмизматичари. Продаје се роба, која има прођу."

У "Влашкој гозби" Лукић на недмашан начин развезује многе "мрве чворове" епохе Хокус покуса. Он не тражи, као његов споменути књижевни јунак, утеху у бескрајним лавиринтима прошлости : Лукић се суочио са Истином Епохе експеримената. Зато је његов роман горак, али је прожет и аромом ретке стваралачке среће. Лукић није написао књигу која ће имати прођу у једној књижевној сезони. На крају се роман приближава достојанству Молитве; упавши у шесту деценију, овај писац "пошао је за Сином Божјим и сјединио се

с Њим, и тако је избегао судбину многих својих вршњака, савременика, моћника и заблуделих, незналица који су остали бесплодни, бесмислени, безживотни, сушила им се душа, распадала, атомизирала, расипала, и они су постушно изумирали, док појединачно сваки од њих сав не умре, сав без остатка". Овај развој и пут је и очекиван, имајући у виду да је Лукић, само пре неколико година написао позамашну студију "Религија поезије"...

"Влашка гозба" је - реквијем - много чему. А пре свега званичној, најзваничнијој или бирократској књижевности 20. века и насиљу свесног стила. Ова књига је реквијем сухом и јаловом рационализму, замкама српске званичне књижевности, најзваничније, грозне (да не кажемо лажне) и ограничене, ограниченије од кочоперне бирократије..

Коли ИВАЊСКА - ШОЛЕ*

ПС. - Господине Драгићу,

Шаљем Вам копију приказа једног више него доброг романа Г. М. Лукића. Г. Лукић ми је саветовао да пошаљем Вама; рекла сам му да сам овај текст, још летос, послала "Политици" - Култ. додатку; међутим, очигледно је, да они из неког, може се само нагађати каквог разлога, нису хтели да објаве тај текст. Објављују ко зна какве све приказе о ко зна каквим све тисцима! Рецимо објављују приказе о Албахарију, који је солидан кажу преводилац, али би као прозни писац морао да полаже "пријемни испит" код Лукића као романописца, међутим. Шаљем Вам овај приказ о једној солидној књизи, можда најбоље не само у овогодишњој продукцији српској, и зато Вас не молим да га објавите по сваку цену; овај текст, хтели ми то или не, биће и нека врста "лакмуса" и за Вас као уредника. (1. 12. 2001)

*Коли Ивањска - Шоле
Гаврила Принципа 63, 11000 Београд
тел. фиксни : 684 - 702
моб. 063 / 8110368*

Мирослав Лукић : ВАШАРИ ХИПЕРБОРЕЈЕ, приче, Београд,
Мобаров институт / ЗАВЕТИНЕ, 2001 - 2002.

"БЕЛЕШКА УЗ ОВО ИЗДАЊЕ

Ово је прва објављена књига прича Мирослава Лукића; објављује се у оквиру "УМЕТНОСТИ МАХАГОНИЈА". Лукић је пре ове књиге написао и објавио на десетине књига песама, романа, есеја, антологија. Двездесетих је, узред буди речено, на југословенском анонимном књижевном конкурс, добио прву награду за рукопис књиге прича "Посебна породична заветина", тзв. "Вуково перо", у Лозници, Тришћу. Никада те приче није објавио, нити ће (колико знамо). Међутим, југословенску књижевну награду "Вуково перо", Лукић - овом књигом - изванредном по много чему, мајсторском, надамо се оправдава. Великом обима, ова књига је од оних какву би пожелели да је имају у свом опусу и највећи српски писци. То је књига, из које ће се, верујемо, истиснути многи будући "тилићи". Преваливши педесету, Лукић се, дакле, сасвим успешно огледао и као претоведач. Књига је написана мајсторски. Написао ју је не само расни претоведач, већ књижевни полиграф првога реда.

У Београду, почетком октобра 2001. Димитрије и Иван Лукић"

Није се тако често у српској култури и књижевности дешавало да у току једне године изађе по неколико књига једног српског писца. Ове године, у оквиру сабраних књижевних радова М. Лукића, које издаје негова породица (пре свега млађи брат Александар, и Лукићеви синови), објављена је тротомна "ВЛАШКА ГОЗБА" (око 1450 стр.), трилогија "МЛАДОСТ БЕЗ СТАРОСТИ И ЖИВОТ БЕЗ СМРТИ" (у којој су шрепштампана : друго издање "Трговаца светлости", "Кућа светих ратова" и нов роман *Младост без старости и живот без смрти* или **Opus ober, oberlight**), врло обимне и лепе књиге, али и : "Источник" (књига објављених и необјављених интервјуа М. Лукића, есеја...) и књига краћих проза или прича "Вашари Хиперборје".

На крају књиге "Источник" објављено је и ово:

"Чему оваква једна за наше уметнике речи неочекивана књига? У чему је њен дубљи смисао, ако га заиста има? Је ли она каприс једног савременог писца? Колико српских писаца (оних најбољих српских писаца 20. века) има овакву књигу? Андрић? Киш? Селимовић? Пекић? Шта она , у ствари, открива?"

У првом делу књиге, објављени су већ објављени интервјуи писца, дати последњих година. Говорим у њима о себи, и о својој судбини, стваралачкој и личној, а и издавачкој. Јер ја већ годинама спадам у групу неофицијелних, приватних, истински независних издавача и уредника. Ти "разговори" откривају, понешто, верујем, и од онога што је једна скривена, готово тајна историја. Што се не види из књига, које сам објавио, и по којима ме читаоци познају.

Један део књиге посвећен је српском неофицијализму, ЗАВЕТИНАМА, издањима, годишњацима, зборницима и часописима које сам покренуо и објављујем. То је нека врста "јосијеа" издавача Лукића.

Објављен је и "блок" СТРУГОТИНА : он је могао бити знатно обимнији, да сам био у повичаној могућности да обелоданим и друге познате ствари из стваралачке радионице. Могао би, једнога дана, да од тога "блока", под истим насловом, настане обимнија књига о настанку или понеких, или свих књига Опуса УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА, верујем да би то била занимљива књига, а и нека врста помоћи за евентуалне будуће истраживаче тога опуса. Да ми ћу је и написати, то сам Бог зна, јер све је ипак у Божјим рукама.

Моја напрезања у овом тренутку, док ово тишем, усредсређена су на

огромне тежкоће око објављивања преосталих књига УМЕТНОСТИ МАХАГОНИЈА (подсећам, до јануара 2001. године, изашло је десет; преостало је да се објави још 15 књига, међу којима има и оних преобимних!), последњег двоброја часописа ЗАВЕТИНЕ 15 - 16 / 2000, и првих бројева часописа ДРВО ЖИВОТА, 1 - 2 / 2001.

За то је потребно много више снага, новца, воља и енергије, него што су дати једном човеку, ма колико он верујући и паметан био.

Оваква једна књига не може бити од користи људима и ствараоцима заробљеницима царства земаљскога и онима који су стасали у једној другој, nihilističko - anarhističkoј клими. Али може бити охрабрење и утеха за оне ретке људе, уметнике пре свега, који су својим стваралачким развојем и вером и даром, избегли немилосрдне зупчанике времена, пре свега времена епохе Хокус - покуса. И не сумњам да ће бити, на другој страни, кроз време, у будућности, снажан подстицај за оне који долазе, јер уметници будућности и нов човек ипак долазе.

Ова књига је, баш зато што се враћа источницима, изворности, племенитом пореклу културе, извор српског неофицијализма. Према томе, она није каприс. Она открива, поред осталог, налазије епохе, времена, самопрегор једног писца и уредника на дуге стазе. Она је, дакле, и нека врста сведочанства. Нељакног, наравно. Она не само да открива поједине ствари, она и упућује; она је, заиста, Плус ултра : води даље, све даље. А то је оно што се у култури и уметности узима у обзир. Овом књигом је њен аутор, природно и спонтано, дошао, са маргина тзв. социјалистичке метафизике и културе, у само средиште и срж кризе српске културе. Ова невелика књига надилази цивилизацију у којој је настајала, јер тој цивилизацији култура у свом суштинском својству и није била потребна. У другој половини XX века култура није била циљ, већ оруђе и средство. То ова књига недвосмислено показује, доказује. Ова књига се враћа источницима и култу, не култу личности (!), већ изворној природи култа, која је "пралик остварених божанских тајни"! Погледајте ту малу независну издавачку кућу, чији је симбол деценијама, писац Лукић : њен назив није случајан. Њен заштитни знак је био посвећено дрво, у крајњем случају то је - дрво живота. До тренутка појављивања ове књиге, и издавач ЗАВЕТИНА, и сам писац у својим бројним делима, није бежао и није побегао од злокобног усамљеништва у савременој српској култури. Имао је снаге да победи свој исконски утилитаризам, и исконски и владајући утилитаризам духа времена; култура за њега није украс. Културне вредности постоје, и оне надилазе потребе цивилизације и сва оруђа и средства земаљског царства. Култура није само култура за народ; култура је нешто дубље и сложеније од саме цивилизације, племенитије и трајније. Иживљававањем високе културе могуће је упути се, понављам, према оном последњем Богочовечанском и Царству Божјем."

Доиста, књига "ВАШАРИ ХИПЕРБОРЕЈЕ" је велико, и лепо, али не и неочекивано изненађење од овог заиста плодног писца. У њој, поред прича, објављена је безмало и једна збирка песама, извесног анонимног песника (одломци из те књиге су недавно објављени у "Књижевним новинама"). Пишући ову књигу, Лукић не само да је заронио у чудесне и неисцртне руднике старобожанског наслеђа, Звизда, Хомоља, свога ужег завичаја, он је дотакао и саму срж данашње фантастичне стварности, као и дно памтвека : чини се да је у овој књизи, нарочито када је реч о њеној првој половини, отишао далеко иза, иза самог памћења. Доказао је да може да врло успешно да се носи - не само са огромним романима, већ и са кратким прозама. **Скрећемо овом приликом, поводом ове књиге, на једну ноторну, помало и ружну страну нашег савременог књижевног живота, себичности и њифтинства које добија све више простора, чак и где не би требало - у нашим најтиражнијим листовима. Као важни књижевни догађаји, представљају се књижевне личности,**

које то заиста нису, док се о Мирославу Лукићу, писцу читавог једног опуса, пробијају на кашичицу штуре вести не дуже од кљуна једне канаринке. Одговорност је и уредника културних рубрика и самих актера официјелне српске књижевне критике што афирмишу и намећу вредности које то нису. Одговорни су и чланови разноразних књижевних жирија који праве величине и своје фаворите, и од осредњих и бирократских остварења и њихових аутора (премнога је пуњених фазана!). То је "кратка трка". То не може проћи на дужи рок. Пре свега због - српске културе и књижевности. Јер идеал те културе и књижевности не могу бити псеудо - вредности, наметања, већ обнова, али потпуна и далекосежна, која подразумева тежак рад и цепање чворова пањева како је подсећала Исидора Секулић. Официјелна српска књижевна критика, када је реч о новим делима М. Лукића, понаша се као ној, заривши главу у песак; али то није нојевско понашање; то је много бестидније и перфидније. Јер понашати се као да не постоје неке вредне објављене књиге, управо објављене, то зар не, нема никакве везе ни са чаићу, ни са моралом, ни са чим другим, осим. Како би рекао Ендре Ади, кога вреди поново читати, колико и Црњанског (на кога је веома утицао!) - Осим са големом лажи (данашњице). Добар део официјелне критике је данас егзорцистички; многимима је тобожњим критичарима "ђаво постао брат". Јер они књижевници, за које не постоји - оно што постоји, припадају дијаболичној легији која води с богом рат...

Bojana Kukcan

ВЕЛИКА МАГАЗА (зборник, 392 стр)

Уз овај импресивни четвороброј зборника - архива за живу традицију, књижевност и алхемију, оснивач и уредник пише:

"ВЕЛИКА МАГАЗА" излази са извесним закашњењем; молимо све наше редовне читаоце за извињење због тога. Разлог закашњења је новчане природе. Нама не помаже надлежно републичко министарство културе, као другима, у овој земљи, нити било који други инвеститор. Немамо мејене за подстрек нашег рада. "Заветине" још увек излазе уз помоћ новца од продаје других књига Уредника, пре свега антологије "Несебичан музеј" - то наши читаоци треба да знају. И нека се увек сете, кад у себи помисле да би добро било да добију часописе или овај зборник бесплатно, да у ствари сањају о пропасти ЗАВЕТИНА! ...

*

Најавили смо у нашим часописима (Заветине, Уметност махагоњија и Дрво живота) да ће троброј аламанаха бити посвећен трећем издању антологије српске поезије НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ. Пошто се појавила извесна могућност да треће српско издање антологије "НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ", буде објављено, у међувремену, код другог издавача, овај троброј је другачије и замишљен и одштампан. Објављујемо и заборављене текстове и песме Станислава Винавера, као и избор из новог песничког рукописа Александра Лукића... Нјима се, практично, "ВЕЛИКА МАГАЗА" отвара. Не случајно. "ВЕЛИКА МАГАЗА" доноси у овом троброју изабране песме руских песника М. Володина, Винокурова и прозу Одојевског, у превалу неуморног Владимира Јагличича, и изабране песме румунског песника Г. Станескуа. Покрећемо и сталну трибину песника - критичара. ("Кључеви Велике магазе"). На крају се објављује и Извештај о додеи књижевне награде "Дрво живота" за 2000. - ту годину...

У оквиру "Књижарског додатка", дат је пресек (до)садашње издавачке продукције Мобаровог института / ЗАВЕТИНА, у оквиру кога евентуални поручиоци могу наћи све неопходне услове о набавци наших издања.

*

У рукопису трећег издања НЕСЕБИЧНОГ МУЗЕЈА, поред обиља нових имена, као додаток је укључена и студија о култури и поезији српској 20. века, "УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА, 1".

У међувремену сам написао и "УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА, 2", која ће у овом броју писмохране бити објављена - делимично.

То није писмо породичним људима. То је својеврсни час анатомије, у коме сам прихватио улогу професора Тула : на том часу анатомије није било могуће одстранити "тумор" српске културе и поезије, књижевну какистократију. То и врашци знају, да се српска култура и књижевност друге половине 20. века развијала у сасвим не природним условима. Доказа за то има превите М. Ђерић је са С. Машићем објавио 1986. године књигу : ПИСМА ПОРОДИЧНИМ ЉУДИМА (Београд, едиција Нова 19, 152 стр). Ту књигу треба поново премиставати. Критичар мора своју слободу изборити сам, каже Ђерић, у разговору који је водио са П. Зубијем (објављено први пут у "Индекску", Нови Сад, марта месеца 1964). Шта напна књижевност има, а није јој потребно, а шта нема за чим би требало да жали што нема? На ово питање, актуелно и данас, апострофирани критичар одговара овим речима: " Има мноштво обмана - нису јој потребне, мноштво компромиса, нису јој потребни, мноштво тапкарона на утаканом месту, нису јој потребни, мноштво оних који бацају прашину у очи некорумпираних читалаца, има безброј оних који више пишу него што мисле и тиме бришу разлике између физичког и интелектуалног рада, има мноштво мистификатора - нису јој потребни; она ствара више материјала за социологију књижевности него за књижевност саму. Картограм дефеката сразмеран је суми негативне баштине : нема творачких утакмица у храбрости; мислим ту на ризик уметничког откривања непознатих области социалног живота. Читалац који стицајем околности прати нашу међуратну књижевност са носталгијом може да примети како је то време рађало стварне људске и књижевне вредности : сваки човек био је био је програм, елан витале ствараоца, понос због постојања. Погледајмо наше спорове и "ангажована"! "Трске које мисле" претварају се или у бирократске бичеве за кроћење непослушних писаца или се од њих граде паравани за личне амбиције недаровитих. "Боље страга ударати мучке, него спреда часно оберучке", као да је постало начело домаћих сукоба. Извесна ревалоризација људских вредности у књижевнику морала би да претходи књижевним ревалоризацијама вредности : вера да је то могуће није ваљда мање пипетна од признавања садашњег стања" (нав. дело, стр. 108 - 109).

Овде нема - књижевних ревалоризација, а кад је реч о српској књижевној критици, о српској литератури друге половине 20. века, она врви од књижевних илузија. Нећемо рећи - лажи, иако бисмо могли мирне душе да, постојала је књижевност, некаква култура, некаква држава, некакви издавачи. Она је - не заваравало се, нема више никаквог смисла да лажемо сами себе - била организована на "нови начин". Религијски руски филозоф Иван А. Иљин (в. управо преведену књигу У ПОТРАЗИ ЗА ПРАВЕДНОШЋУ Хришћанско - политички есеји о историји, друштву и култури, Светигора, Цетине, 2001, стр. 55) описао је врло упечатљиво тај "нови начин" : "Тоталитарни социјализам се гради лажју и преваром : лажљивим обећањима за масе, систематском лажју у монополисаној штампи, неиспуњеним договорима и обавезама, преварним позивима и перспективама. Лажу говори, лажу ласкава додворавања, лажу осмеси при предаји изборних листића, лажу камена лига на укрућеним вратовима, (.....) лаже статистика, лаже огромна већина научника и њихових књига, лаже купопродајна уметност, лаже исудо - патријархалска "црква" која се приближила "ољу лажи"... Напоре до с тим, тоталитарни социјализам гради се страхом и насиљем - од врха на доле, кад би било могуће угасити у душама страх пред насиљем, читав тај злочиначки

поредак би се распао за недељу дана.

И све то - у име највеће, невиђене у историји, покварености. Изговарајући ту реч, подразумевам не "баналност", не просто низак ниво комунистичких знања и идеја, већ њихово ратничко заклинање на све велико, чисто, божанствено и благородно, доступно земаљском човеку: "Идеја" нове државе је безбожан поглед на свет, механичко схватање света, одока смиљен материјализам и одбађивање јеванђеоског учења, уништење философије и науке, презрење према савести и части, рутање над самосвојном уметношћу, пракса издаје, убијања или крађе, утврђивање на земљи ђаволовог духа и дева; а тај дух и јесте слепоћа за Божанствено и култ нишпавности..."

Повод за нашу студију о књижевној истини, између осталог, била је и извесна ШЉАКА ИСТОРИЈЕ.

Један народ служи Богу стваралачки, и духовно цвета; други - нестваралачки, и тавори, духовно кородира, куња. Има народа који престаје да служи Богу, и постаје отпад на ђубришту. Каква је ствар са српским народом? ЊЕГОВО МАЛО И ОСКУДНО - БЕСПОМОЋНО СЛУЖЕЊЕ САМО ШТО СЕ НИЈЕ УТАСИЛО; ЊЕГОВА ПОЕЗИЈА НИКАД НИЈЕ ДОЖИВЕЛА ПРОЦВАТ. То није тешко аргументовати. Културу не ствара један песник, или два добра песника. Или група књижевних дејатника. Култура је по дефиницији наслеђе многих стваралаца, људи, духовно међусобно уједињених. "Свака двојица пријатеља у овом општењу, - како пише Иван А. Иљин - образују извештан културни ниво, и стварају извесне културне садржаје. Тако ствари стоје и у свакој породици, у сваком друштву, у свакој организацији, у сваком staleжу и код сваког народа. Људи се не уједињују случајно један са другим : њих узајамно привлачи сличност материјалних и духовних интереса; из те сличности јавља се општење; дуготрајно општење увећава узајамну сличност, а, ако општење има стваралачки карактер, узраста онда и узајамно привлачење, снажи се узајамна веза. Ту везу учвршћује традиција, која се предаје од поколења поколењу. Тако постепено настаје јединствена и за све заједничка култура". (...) Итд.

Верујемо да ће одломци ове Лукићеве студије о "књижевној истини" изазвати књижевна спорења и варничења, која могу бити на корист српске културе и књижевности. Вредност овог зборника је што доноси и безмало две књиге изабраних руских песника - недовољно познатих у нашој јавности, као и прозу Одојевског, који је припадао у своје време културном кругу Александра Пушкина и Гогоља, са којима је издавао алманах, који је веома утицао на руску књижевност 19. века. Одојевски је у нашој култури и књижевности скоро непознат, као и румунски песник Габријел Станеску, чије је песме изабрао и превео Миљурко Вукадиновић.

Невероватно је колико обиље прилога доноси "Велика магаса" и још је невероватније да један српски уредник и писац, професор и антологичар све то објављује - о свом руву у круву!

На крају "Велике магазе" је објављен и извештај о додели корективне књижевне награде "Дрво живота", која има симболични карактер - баш зато што се додељује после свих других, после стотину и кусур књижевних награда. За 2000. годину књижевну награду "Дрво живота" добио је покојни песник *Србољуб Митрић* (то јест чланови његове породице), за књигу коју је београдска "Просвета" објавила постхумно : **НОВИ КЉУЧЕВИ**, и Александар Лукић, Саватије Иг. Митровић и Батрић Џеровић за студију **НА ВЕТРУ, НА ЧИСТИНИ НА ВИСИНИ...**

Војана Куќан

Неостварени издавачки подухват

ЈУСТИНИЈАНОВ РИБЊАК

Одабране песме, и недовољно позната лирика из романа и других књига Мирослава Лукића

Одабрали, скупили и предговор
и поговор написали Р. Соколовић, Е. Бечатукадруз

Предговор

Током 2000. године појавила се књига **КРАЉЕВСКЕ ИНСИГНИЈЕ (Одабране песме. Шаманске)** Мирослава Лукића, у избору С.Иг. Митровића. Прво издање је штампано у III библиографских примерака. Друго, у истом броју, објављено је почетком 2001. године. Брзо су растурина међу нашим људима који живе по Европи. У споменутом издању, извучен је из непрегледне шуме стихова М. Лукића, мањи део, рекли бисмо - незнатан, који је **недовољан да представи богату песничку ризницу једног од важнијих српских песника на крају другог миленијума**. У целини гледано, песничтво Мирослава Лукића је и недовољно познато и некако снисходљиво, стидљиво валоризовано. Лукићеве песме из романа "Њин дом", или из књиге "Вапари Хиперборје", или стихови из једног од изванредних романа "Влашка гозба", или пак, стихови објављени по часописима последњих година, расути на разним местима, могу да се нађу на једном месту, и - ово прилике, да буду објављени овде. У концептирању ове књиге пошлели смо од **Краљевских инсигнија**", од Митровићовог избора, који се овде прештампава без много интервенција. Књига је подељена на уводни део, на стихове које је песник написао приликом посете југа Србије 2000. године. За те стихове смо лично везани; настали су, дакле, у поднебљу у близини предела у којима смо одрасли и за које смо настојали да заинтересујем старијег колегу.

Следе "Краљевске инсигније". Затим блок **"Дубоке песме немогуће љубави"**. Ту се прештампавају песме које је Лукић сам одабрао, као антологичар у првом и другом издању његове капиталне антологије српске поезије 20. века "Nesebi-ni muzej" (1999, 2000). Избору Лукићевих песама из другог издања "Несебиног музеја", придодали смо и понеке песме, из првог издања антологије, које је Лукић изоставио у другом : и према једној од тих песама, назвали смо тај блок тако.

У трећем блоку, **КАРНЕВАЛ КРАЈ РЕКЕ**, прештампавају се Лукићеве песме из романа, књига приповедака, и часописа, као и пар песама из рукописа.

Ово издање је настало уз пожељну сарадњу са старијим колегом, искусним, добронамерним човеком, несуетном и плодотворном. Било је можда пожељније да неко од савремених српских критичара састави ову и овакву књигу, неко од Лукићевих колега и пријатеља? Међутим, пошто се они то нису сетили да ураде, из разлога које није тешко наслутирати, ево, чиним то ми... Верујемо у ову поезију; читали смо је последњих петнаестак година

грозничаво. Читаоцу не треба солити памет : сам ће се читањем уверити какав је и колики овај песник?

На крају ове књиге, дали смо и једно краће размисљање о поезији Мирослава Лукића, који је за нас , али не само за нас, значајнији српски песник на крају 20. века. Када је реч о песницима рођеним педесетих (Р. Ливада, Н. Тадић, З. Крстановић, Д. Урошевић, Р. Лазвић, З. Мандић, Звонимир Костић, Б. Милановић - и да не набрајамо даље), Лукић је највише урадио, а најмање је вреднован како заслужује - његове књиге, врло опсежна и раскошна "RAJSKA SVEJA" (са преко 19000 стихова), VRATA ZVI@DA, RUSAQ, BR [QAN OKO MLADOSTI, нису, на жалост, прочитане, ни од оних књижевних тумача, који су га вредновали високо (било као антологичари, или као критичари).

Ова књига се не појављује да буде подсетник рђавој савести савремене, или да будемо прецизнији, официјелне српске књижевне критике : она открива једно богатство поетскога стваралаштва, вредности које доприносе обогаћењу високе српске културе и поезије 20. века.

*Ова књига открива синтезу поетских настојања и виталних токова српске поезије 20. века : она показује да можда нисмо изгубили битку са нашим прејима, са свим нашим прејима, не само од Светога Саве па на овамо, него још од Елеусинских мистерија и култова античког света, од Јустинијана и Византије до Достојевског и Аве Јустина, до разисторије последњих времена, на вододелници култура на којој је суђено српском роду да траје и истраје, окренут светилкама православне културе и богочовечанског реализма. Лукић не спада, ни као човек и нао песник, у ону непрегледну војску богоборачких тенденција која је највише у 20. веку пустила неискорегиве жиле у културу и биће нашег народа, није се овај песник окретао како ветар дува, било да је то ветар политике актуелног тренутка, или неке песничке идеологије, тзв. демократизма српских писаца : не, и не! **Због тога му завиде, због тога га игноришу и не воле, баш они за које би он могао бити више него узоран пример.***

*Ово је први избор стихова, који правимо у животу, и одлучили смо да књигу назовемо **ЈУСТИНИЈАНОВ РИБЊАК**, јер је реч о поезији која је жива, делујућа, покретачка, подстицајна : реч је, заиста о рибњаку пунолм златних стогодишњих шарапа, оних митских шарапа што имају златна крила - пераја, којима понекада, у сутон, или по месечини, узлећу као утве златокриле и лете над небом Балкана, Поморавља и наших прелепих планина, као небеске лађе.*

Крајем 2001. године

*Р. Соколовић
Е. Белатукаџић*

ДВА НОВА КЊИЖЕВНА ЧАСОПИСА

ДРВО ЖИВОТА . *Духови. Мистерија. Трагедија. Литургија*
Јавност, личност. Тајна. Православна култура и уметност будућности.
Богочовечански реализам

Књижевни часопис Кореспонденције земаљског и небеског

1 - 2 / 2001 "Оснивач, уредник и издавач : Мирослав Лукић, 1000, Београд, Сердар Јанка Вукотића 1 / 13 * Годишња претплата (најсигурнији начин набавке) - за појединце : 750 дина за правна лица : 1300 дина За иностранство и бивше југословенске републике 50 ДМ. - Новај појединци могу послати новчаном уплатницом на адресу издавача. Правна лица уплаћују на на жиро - рачун издавача код ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЈЕ А. Д. Београд : 40803 - 625 - 9 - 7550 - 8888 - 43889923 (за назнаком за часопис "Дрво живота") * Наши поручиоци из Аустрије, Белгије, Бразила, Велике Британије, Чешке Републике, Данске, Француске, Италије, Јапана, Кине, Словачке, Кипра, Луксембурга, Швајцарске, Шведске, Холандије, Шпаније, Мађарске, Словеније, Грчке, Пољске годишњу претплату шаљу међународном поштанском или телеграфском уплатницом уз пуне адресне податке издавача и уредника на девизни рачун код ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЈЕ А. Д. Београд број : 100059797"

*

Садржај : **ЛАВИРИНТ; покушај изласка (5) СТАРОБАЛКАНСКИ (СРБОВЛАШКИ) БАСЕН** : *Тајанственим путевима непресахле традиције и изворности.* (М. Л.) (7) ПАРАЛЕЛЕ (10) "**Шумска чума**" М. Лукића (10) **Песма о мртвом брату** (грчка народна песма) (14) Валтазар Превалез **УНАКРСТ ДИВЉИНОМ ЗАБОРАВА И ЛЕПОТЕ.** (20) : Непозната природа и путеви зарасли травом, изворчићи са водом зеленом, леденом и слатком... Србија виђена очима скитача... - **Владимир Јагличић** : **Куда куде** (20) . **ДУХОВИ** (46) . - **БОГОЧОВЕЧАНСКИ РЕАЛИЗАМ** : **ДУБОКЕ ПЕСМЕ НЕМОГУЋЕ ЉУБАВИ. ТУТА, СВЕЛОСТ И БЕСКРАЈНОСТ...** (46) Александар Лукић. **АКАДЕМИЈА АЛХЕМИЈЕ** (62) - **Аноним : МУЈЕРОСА** (62) - (Рукопис нађен сасвим случајно у близини **ДУБОКЕ ПЕЋИНЕ**) * **АЛТЕРНАТИВА.** Претек (70) Бранислав **ЧЕГАЊАЦ** : **ХЛАДАН ХАОС СЕДИ...** (70) Виктор **ТРЕФАЛТ** : **ОКОВАН ЗИДОВИМА** (71) **Меморандум НЕСЕБИЧНОГ МУЗЕЈА** *Здравко Крстановић : РУКОПИС ИЗ РОСЕ* (73) * Колекција **ЗАШТИТНА ПОВЕЉА** (82) **ДЕВЕТА ЗАПОВЕСТ БОЖЈА СОПСТВЕНА КЊИГА** (*записи из подземља?*) **Никола Иванчевић, ГОГОЉЕВСКО - БУГАКОВЉЕВСКА ПОЕМА О БИРОКРАТИЈИ ЕПОХЕ ХОКУС - ПОКУСА.** - **Ванредно уверљива српска верзија Миролуб Милановић : ВЕТРОВЊАК** (89) Белешке **Огласи . Каталог УМЕТНОСТИ МАХАГОНИЈА и других издања Мобаровог института / Заветина** (92) * **КЊИГЕ** **МОБАРОВОГ ИНСТИТУТА / ЗАВЕТИНА** које су управо одштампане: 104.

Овај двоброј објављује, поред осталог, безмало читаву једну књигу раних песама Владимира Јагличића ; као и антологијски избор из поезије песника са маргине З. Крстановића. Врло су занимљиви критички интонирани прикази књига српских писаца недовољно познатих најширој културној

јавности, као и позамашни есеј Александра Лукића, леп пример књижевне критике песника - критичара, и тд.

УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА

Фрагментарниум. Бесконечност. Иверје. Претек. Књижевни погледи **1**
- **2 / 2001** (Књижевни часопис : зоне премивања * Оснивач, уредник и издавач
Мирослав Лукић, П000, Београд,
Сердар Јанка Вукотића 1 / 13)

САДРЖАЈ ДНЕВНИК ПИСЦА Александар БЛОК ИЗ ДНЕВНИКА И БЕЛЕЖНИЦА 1901 - 1921 (5) * ФАБРИКА ЛУТАКА ГРУПЛЕКС (6) (Архив одбијених рукописа) **Мирослав Лукић ТАРТУФ** (6) (Антимемоари лажног библиотекара) СКУПЉАЧИ ПЕРЈА, ПАБИРАКА И ИВЕРЈА Поводи, Преписка, Расправе ЛЕГУРА ФРМОСА : ДВЕ ХИЉАДЕ И ЈЕДНА ГОДИНА БУТАЊА (25) (Невидљиво у видљивом) (УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА, 1) ПЛУС УЛТРА (30) * АНАМНЕЗА > АНАБАЗА > АНАБИОЗА. АРГУСОВЕ ОЧИ - (36) **Владимир Јагличић Ране песме (1980 - 1989)** (36) **Бранислав ЧЕГАЊАЦ ИНИЦИЈАЦИЈА. (Апостолат зебње)** (104) * **ЧЕТВРТА ДИМЕНЗИЈА . Књижевни погледи** (106) Мирослав Лукић : КРАЉЕВСКЕ ИНСИГНИЈЕ, *sectio Caesarea, Paris - Freiburg - We-* (библиофилско издање песникових пријатеља у расцепању), 2001. година, стр. 116 (С. Иг. Митровић) (106) RESUME (108) * **Невидљиви савезник, читалац - Александар Лукић, Саватије Иг. Митровић, Батрић Џеровић : НА ВЕТРУ, НА ЧИСТИНИ, НА ВИСИНИ**, Edition Sectio Caesarea, Парис, Мобаров институт, Београд, 2000. - Т. Д. Б. Д. С. Б. ....(110) * **PLUS ULTRA : Дијана Кожовић : ПРЕДЕЛИ**, изложба слика и акварела (Библиотека "Вук Караџић" - Звездара, Мала галерија "Миљковић", Београд, Булевар краља Александра 298, 19. април - 10. мај 2001) (Програм "Један сликар - један песник") (М. Л.)...(117) * Бечешке Огласи ....(119) **КАТАЛОГ УМЕТНОСТИ МАХАГОНИЈА И ДРУГИХ ИЗДАЊА** Мобаровог института / Заветина ; Оглас : **Студио ПеАсФ** (132)

Лукић је преузео, као наслов свога часописа, идиом од Пиљњака, објављујући ствари које припадају региону српског културног неофицијализма.

Уредник отворено каже: *"Уметност махагонија је надживела све, господо, културу и литературу! Лажи, много лажи. Поколења и векове. Заблуде, пожаре и мржњу...Ратове и трагедије. Уметност махагонија је надмоћна, надмоћнија од културе и цивилизације, и без речи уме да саопшти многе истине, горке и болне.."*

Часопис доноси одломке из дневника А. Блока, преписку уредника са неколико српских писаца, који припадају једном блиском "културном кругу", као и **Ране песме**, истакнутог и амбициозног преводиоца са руског В. Јагличића (књигу песама, писана у претпоследњој деценији века који је за нама), али и других аутора. *Часопис је тако конципиран, од првих бројева, да се разликује од официјелне часописне продукције у Србији...*

Војана Куќан

ЗАВЕТИНЕ Plus ultra

У новом двоброју приватног књижевног часописа ЗАВЕТИНЕ Plus ultra (15 - 16 / 2001 ; зоне источника српског неофицијализма ; уредник и издавач Мирослав Лукић, 11000 Београд, Сердар Јанка Вукотића 1 / 13) објављено је следеће : Књижевни конкурс ДРВО ЖИВОТА ; 1 Вест о приспелим књигама (2). ВЕЛИКА ЗАВЕТИНА. ЗАШТИТНА ПОВЕЉА Летопис света. Петнаести пасхални круг, С. Иг. Митровић (5) Летопис храма Вазнесење Господње, * Живан Перић (7) **Друга, непозната Србија**, Мих. С. Лукић (13)

МАЛА ЗАВЕТИНА **Фатаморгана четвртог и вероватно коначног српског издања антологије поезије НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ** (29)

НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ : плус ултра (31) Амфилохије, М и л у т и н Бојић, Мило Бошковић, Радојица Бошковић, Зоран Бундало, Мирјана Божић Регистар III (a) (43)

ПОСЕБНА ПОРОДИЧНА ЗАВЕТИНА. БОКСОВИ ПАКЛА. СРПСКА КЊИЖЕВНОСТ XX ВЕКА. Кратка историја српске поезије XX века. НАЦРТ (44)

ЗАПИС. Посвећено дрво. **НАДВАДА**, Коли Ивањска - "Шоле" (54)

ФОНД ЗАКОПАНОГ БЛАГА. **СИМБИЛ ЦВЕЋЕ, ПЛАВО И ЗЕЛЕНО** (2), Илчо Стоилков (89)

ДОСИЈЕ, Књижевно награђивање и подстицање.

Сјај и беда српског издаваштва, истините лажи

АНКЕТА (95), Осврт (97)

УНИВЕРЗАЛНА БИБЛИОТЕКА. Архив наде (2) (99) **ЊЕГОВА НЕВИДЉИВОСТ ОСЕЋАЊЕ**, Зоран М. Мандић (103)

КАНАЛ ФИЛТРА : ДРУГАЧИЈЕ, Заветине - плус ултра

О новим књигама М. Лукића, М. Павловића, А. Лукића... (107 - 120 *

Наши у свету (121) * Беленке Огласи (121) * Каталог

УМЕТНОСТИ МАХАГОНИЈА (122)

Издавају се прилози Мих. С. Лукића, сјајне кратке прозе Коли Ивањске - Шоле, прилози уредника Лукића за треће издање антологије "Несебичан музеј", као и увод у кратку историју српске поезије 20. века, надахнуто писан есеј Зорана М. Мандића. Часопис објављује у наставима животну исповест И. Стоилкова.

Е. Б.

ЛИПАР, ревија за књижевност, уметност и културу

(година III, број 9, Крагујевац, јесен 2001)

У овом броју "Липар" објављује прозу : Бранка В. Радичевића "Удривоје" (из рукописне заоставштине), Б. Милановића "Жива реч", Д. Михаиловића - Адског "Уторак", М. Кордића "Три кратке приче", Владимира Личине "Ритам живота", Томислава Н. Цветковића "Споменгроб" и Лаура Барне "Филип Трофимович". Есеје : Наде Секулић : "О ауторитету писма (Критика Деридиног

схватања правде)", Бошко Томашевић : "Писање аутобиографије", Драшко Веђеп : "О Моми Капору налик на писмо", Слободан Ж. Марковић : "Српска прича за децу", Саша Хаџи Танчић : " Прологомена за ново читање старог времена у прозном делу Стевана Сремца", Николај Тимченко : "Психологија и историја у Стеријиним РОДОЉУПЦИМА". Поезију : Исмет Веброња : "Стихови '99.", Радомир Андрић : "А кипа тихо пада", **Мирослав Лукић** : "**КРАЉЕВСКЕ ИНСИГНИЈЕ**", Боривоје Вукомановић : "Разговори са Ђуром Јакшићем", Ненад Милосављевић : "Јесеник", Рапа Перић : "Три тужне песме" и др. Паралеле : Лиу Денгхан : "О хонгконшкој књижевности". Поводи : "Поетика политичког слогана". Музика : Слађана Ристић "Препознавање МАДРЕДУША". Разговор : Александар ШПаранац : " Не знамо куда, можда у пакао". Ревија објављује и поезију оних који тек долазе, који су већ објавили прве књиге Као и приказе нових књига, махом објављених унутрашњости Србије, које потписују : Никола Живановић, Оливера Вуксановић, Милосав Мирковић, Владимир Јагличић, Александар Б. Лаковић. Оснивач и издавач ове ревије је Универзитет у Крагујевцу. Ревија излази четири пута годишње (пролеће, лето, јесен, зима) на формату А4 и 42 стр. Адреса : УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ (за Липар), 34000 Крагујевац, Јована Пвијића б. б.

У најистежије ствари овог броја, спадају прилози - Лауре Барне, С. Ристић, Б. Томашевића и нарочито сонети - најновије песме Мирослава Лукића, међу којима има и неколико антологијских (пре свега, оне посвећене његовој Краљевској Екселенцији Престолонаследнику Александру Карађорђевићу II)...

Е. Б.

НАШ ТРАГ, часопис за културу, број 2, мај 2002, Библиотека "Радоје Домановић", П320 Велка Плана, Косовска 17 (одговорни уредник Милан Р. Симић),

објављује : Јан Хајн Донер / **Дијагноза**, Д. Станковић / ФИШЕР-ДОНЕР, Ж. Ђуровић / Неки аспекти субјективног фактора у историји, К. Николић / СТРАХ У СРБИЈИ 1941. Б. Димитријевић / О гласинама у Београду током НАТО - српског рата 1999. године, Ж. М. Жика / Сликарство које значи "живот", *Владимир Јагличић / Три песме*, С. Борковић / нико више не чита поезију, **Мирослав Лукић** / **РЕЧНИК ПРОТОТИПА** (одломци из увода најновијег романа), Андреј Моравич / Злобни мртвачи, Витомир Теофиловић / Магични троугао : Андрић - Крлежа - Ђурићански, Петар Џаџић / Антропологија смрти у ЕНЦИКЛОПЕДИЈИ МРТВИХ Данила Кипа, С. Трифковић / Печурка, Ана Симић / Демони Балкана и боже Ловрић / Ромен Ролан - на Виноградарском позоришту..

Д. Л.

ДРВО ЖИВОТА, Свеска 3 - 5, пролеће 2002

САДРЖАЈ: ТУГА И ОПОМЕНА : 1845 - 2002. СТАРО И НОВО, ВЕЧНО. * ТАЈНА ЖИВОТА.УСАМЉЕНО ДРВО, 2 (М. Л.) * ВЛАДИМИР ОДОЈЕВСКИ - БРИГАДИР БЕЗИМЕНИ ГРАД (две прозе, у преводу *Владимира Јагличића*. Преузето из превода, рукописа под насловом СИЛФИДА) * Живодраг Живковић ТАРЗАН **Дечија посла** * Јована Маргиновић ПРВЕ ПЕСМЕ * (Коментар) Провалија осећања (Размишљање о животу) (Коментар) * Миодраг Мркић АВЕТИЊСКА МЕТАФИЗИКА РОМАНА - ЕСЕЈА (ОГЛЕД О РОМАНУ УЈКИН ДОМ МИРОСЛАВА ЛУКИЋА) * (*Извод из рецензије Ал. Лукића*)... * НАЛАКЋЕНА НА СЕБЕ - *Мелита ЋУРИШИЋ* * ПРЕКУМАНОВСКИ ИНТЕЛЕКТУАЛАЦ И ДЕЈТОНСКИ? "...Рајс примећиваше да је правих, прекумановских српских интелектуалаца све мање, да испливавају све неумитније они други. У новоствореној краљевини сви народи ће имати своју културну политику, сви осим - Срба. А дневници ће на љубриштима завршавати једног дана..." Брана Димитријевић : У КОНТЕЈНЕРУ. Записи српског војног хирурга 1916 - 1918, Београд, Апостроф, 141 стр. ; поглавље "Прекумановски интелектуалац", стр. 93) (М. Л.) КЊИЖЕВНА, ДРУШТВЕНА, УМЕТНИЧКА, КОНФЕСИОНАЛНА, ЛАЖ МИНУЛОГ ВЕКА. ВИШЕДЕЏЕНИЈСКА ЛАЖ **НАГРАДЕ И НАГРЕДЕ** (М. Л.) * **Кратки есеји. Критика ЖЕНА И ГРОБЉЕ**, *Велимир БУЂУРКО - ДУШИМАНИЋ* * ТРИ ПЕСМЕ (Паралеле, есеј; фрагменти) *Петар АНЂЕЛКОВИЋ - БОЈНАТОВАЦ* * ТРИ ОДЕ ДОСТОЈЕВСКОГ И ТРИ СОНЕТА М. ЛУКИЋА *Виктор ГРИНВАЛД* * **БРАЋА ЛУКИЋ : ПАРАЛЕЛА**, В. Гринвалд * ЗАВЕТИНЕ >>> Пону да : књижевна продукција, услови

ЧЕТВРТА ДИМЕНЗИЈА . Књижевни погледи

УСПЕХ, НЕУСПЕХ

Многи младићи и девојке (говорим о оним, који тек ступају у живот, амбициозним а понајвише мислим на сироте), мисле на успех, а пред очима им је из дана у ноћ - неуспех!

Свака парохија има свој аршин - о успеху, и аршин којим мери неуспех. Дешавало се - неуспешни у својим парохијама, кад оду у свет, постану успешни. Мада, када је реч о Балкану и Србији, многи су одлазили у свет због славе, одлазили као коњи и враћали се најчешће као магараци! Магараца је увек било више, него личности које су зрачиле попут Николе Тесле. Никола је био успешан и у својој парохији, и у Европи, и свуда. Међутим, имајући у виду читав његов живот и крај, он је, према мерилама парохија, типичан пример несуешног човека. Није умео циндарски или чивутски (или није хтео?) да наплати сва своја открића. То је први Србин који је добио Нобелову награду и одбио је! Добрица Ћосићу, Миодрагу Павловићу или Милораду Павићу, то ни у сну, верујем, не би могло да се деси.

Међу послератним српским књижевницима толико има успешних, листајте корисне и профитерске историје српске књижевности, и чудите се чудом : Шта та господа у Шведској, у Нобеловом комитету раде? Раде ли опште? Имају ли појма о српским књижевним величинама 20. века?

Нису ово злурада питања. Нисам љубитељ памфлета. Па, рећи ће неко, Андрића су читали : доделили су му Нобелову награду! Колико је Андрићев, или Булатовићев успех - прави успех? Колико их данас преводе у свету? Колико их данас штампају и читају?

Више данас штампају и можда читају "успешне" писце Витезовић је, на пример, такав. И многи други. Наш народ није узалуд приметио : *"Ко умрије, њему двије!"* Споменути писац је успео да објави читаве колекције својих сочињењеија, о туђем руву и круву, са предговорима критичара за које се мисли да су посвећени, попут Ђерића. Док се његов омиљени председник успињао на власт, и док је био на власти, штампали су га "Просвета", и многи други издавачи; сада када је Милошевић у затвору, штампана га СГ. Друге књиге других писаца чекају да буду штампане на куково лето! Дакле, споменути писац је - успешан, а за Кафку нико никада не би ни чуо да не бегне Брода... Бећковић и Сл. Ракитић, или Танасије Младеновић су успешни песници, Рилке, Манђељштам или Бранко Миљковић - неуспешни, тј. у малој вечној кући под земљом.

Успех се у балканским парохијама мери, локацијама вила или кућерина, летњиковца, брда, синкура, вештинама голуба прервтача. Овде су као писци доживели успех - Вук Драшковић, Албахари, Басара (остварио је свој сан делимично, није постао оно што је некада био Добрица Ћосић, али амбасадор јесте), Душан Ковачевић, и да не набрајамо многе друге, а неуспешни су Леонид Шејка, Данило Киш, Радомир Продановић, Винавер,

Момчило Настасијевић...

Успех је овде долазио с висине, падао као секира у мед, и понеком песнику, као оном што је са шест стотина речи испевао читав свој песнички опус, - онај од кога су направили модеран песнички мит, иако је био врло немодеран и догмата већи од свог колеге критичара З. Мипића!

Дакле, **успех је овде неуспешан**. Јер да је било правог успеха у српској књижевности 20. века, он би се по сили природе и концентричних кругова, прелио преко међа и ограничења матерњег језика, у свет. У ствари, овде је било извесног успеха, делимичног, да не кажем половичног. Овде је тобожњи успех удавио и оне који нису били без извесног књижевног дара. Међутим, младиће и девојке, који сањају да једнога дана доживе националну или светску књижевну славу, не сме нико заваравати; треба им рећи на време : сваки прави успех је поплочан **хиљадама неуспеха!** Другим речима, неуспех је много успешнији, семто се случаја Сиорана или Бекета. Или сликара Ван Гога.

Престона "јеванђеља" (*Политика - Јулитика, Вечерњи биров, Експрес Кутусов лист, Књижевне посласнице, Глас Дрндафона, Данас - Јуче, Борба бикова, Аброноша средом и четвртком, Зборберуша Национале, Дневник мутан Дунав, Блиц - цип, Тин - тин*, и читава мутантска серија новопокренутих новина, од *Три листа детелине до Четири листа дувана, Немачка Шљивовица*), праве интервјуе са успешним људима, доносе вести о познатима, *сасвим непознатим у истинском свету*. Бајати књижевни часописи, од *Књижевности за зрцаке и титин - јавичаре до Багдад Але*, од *Махала историје до некакве Збиљевине - тилевине, Парохијског зборника, Чаршијског Гласника*, објављују *успешне писце*, огрезле у близинама ортодоксије или стварне власти разних феа. Ко је успешан? Има ли овде успешних? Писаца? Умнетника? Дистрибутера? Издавача...

Успешни су, дакако, они писци, овде, које *као пре и сада, штампашу о туђем трошку*, крвавим парама, отетих од оних који никада неће читати књиге, јер немају новца да купе ни најгоре новине...

Некада су штампали томове и томове моћника, затим *дворских писаца*; кроз читав 20. век их је било доста на Балкану. Зна се ко су. Почаствовао би их да им споменем имена. *Има и сада дворских чанколиза*. Јер овде постоји један језив, можда и антрополошки феномен : не цени се успех грађен на хиљадама неуспеха и патње, самопрегора и мука, већ успех "преко ноћи", индукован најчешће одозго, тј. одоздо из боксова пакла. Природан је и сасвим схватљив стид од свих књижевних успеха на овим теренима током 20. века. Овде се успех, онај који магнетизира малограђане наших парохија као змијски поглед пољског миша, правио у окриљима шљаке историје, по диктату Шкарта, артифицијелног шкарта! Да би успели, газили су преко људи; пита им све нису радили! Ко ће побројати све начине онемогућивања, гушења не тако далеке прошлости? Успех се правио Силом, преко тајних ложа, секти, преко кревета и компромисима најгорих врста. Зато су наши најуспешнији људи и најнесрећнији. Умирати су и умреће као такви. Мало је оних који заслужују - **изагробну љубав...**

Најуспешније овде није водио пут кроз иглене ушце, кроз мрачни лабиринт, кроз толике неуспехе; њихов успех није ојачан и прекаљен истинским баријерама и мукама неуспеха.

Више од двадесет година бавим се алтернативним издаваштвом, друкчијим, тежим у сваком погледу од оног официјелног, а поготову монополског на овим просторима. Могло би се рећи да сам изабрао Крст Алтернативе, иако сам на то био натеран - силом околине Неуспехом света, и културе, у којем сам рођен и одрастао. Крајем августа 2002. године успео сам да објавим своја дела, 35 књига, око 500 табака, без ичије помоћи. То је равно подвигу; међутим, новочечени српски издавачи ме гледају снисходљиво, као каквог идиота, залуталог у простор и време. За њих је овај подвиг - раван Неуспеху. Много је боље и лепше, да је све те књиге објавио, зар не, неко други, Господин Краговић, и то још у раскошним колекцијама и у тиражима од којих се заврти у глави, или СКЗ, или БИГЗ, *Велики књижевни ђепенак* у близини извиканог Псеудо трга Слободе? У којном повезу, и уз хонорар који не би стао у једно цакче?

Да би овде било Правог успеха, макар једног дана, потребно је да се промени толико тога, толико тога. Потребно је да се, прво, прихвате - факта, да се прихвати чињеница Неуспеха. Јер неуспех је много далекосежнији по последицама и може бити савладан, ако се призна и прихвати његова огромна тежина, дејство, само радом, вађењем и цепањем пањева. Јер овде, заиста, и кроз 19. и кроз читав 20. века има много, много пањева. Много више пањева, него успешних и великана. Овде није као у Кафкиној Кажњеничкој колонији, већ горе. Постоји фатум истинског неуспеха и вреди се ухватити у кошпац с њим. Исидора Секулић је аргатском снагом крчила пањева, али и неки други прекумановски интелектуалци. Овде, пре свега, равнодушно треба одмерити сваки онај успех који је дошао лако, ма о којој области друштвеног живота да је реч! Да би Неуспех постао успешан, успешнији, треба се нарутати, с пуним правом, свим тзв. успесима, свим тзв. величинама, свим ђифтама, без обзира где они обитавали, у академијама наука, или на универзитетима, или на другим "позицијама". Дошло је време, драги моји, да засучемо рукаве и да рашчистимо силну пљачку историје и толике кулисе шкарта...

26. августа. М. Лукић

ЧИТАЈУЋИ ПОНОВО КАФКУ У КАЖЊЕНИЧКОЈ КОЛОНИЈИ

Ову приповетку Кафка је писао, рекло би се, језиком необично "тврдим" за једно овакво литерарно достигнуће. Више подсећа на језик судског записника, обавезне белешке уз неки необичан догађај. Али та крута шкртост језика у бележењу чињеница је мало проширена успутним појашњењима која боље осветљавају стварност. Мирно се износе техничка логика разматрања без емоција и претеране реторике. У самом језику нема наглих прелаза и опасних скокова мисли. Читалац не стреми да му прети пишчева замка која би га одвела у обману. Све је кристално јасно и разговетно изнето тако да можемо продретти до дунге људске и свеколико амбијента. А шта нас тамо очекује? Стижемо до дна понора, до непомирљивог сукоба разума и животног осећања - у нама самимима.

Кратка приповетка чију фабулу, на први поглед, у даху можемо испричати. Али, на крају, са задњим видљивим завеслајима чамдије, који одвози

путника, схватамо да смо доживели роман Дубока сага о највишим принципима, о свему и свачему, о оном што је било, јесте и што ће бити, па и више од тога. - О вредновању живота углавном.

Прелазећи, врло лако, сасвим једноставну радњу приче, нагло застајемо и схватамо да је, у ствари, пут до пребивалишта истине тежак и крајње неприступачан. Изгледа да је код Кафке суштина процес који вечно траје и добија увек нове облике, зависно од простора и времена, зато поједини видови стварности попримају симболично - метафорички значај. Као да су одређени делови истине и сазнања растргнути и разбацани по песковитој долини ужаса, где је једино смрт афирмативни појам, који омеђују деструктивне силе, са свим својим ирационалним компонентама спровођења правде. У тој долини тропске вредине и тескобе апсурда не налазимо ни најмањи облик доброте која би била најбољи извор духовне проишљивости; бар да послужи као опшијум како би се умртвила свеprisутна бол.

Кафкини јунаци у овој причи чине један затворени круг. Они овде немају ни својих имена. Претворени су у голу функцију, употребне вредности. У овој причи постоје јунаци, али је главни јунак машина. Сви остали учесници радње су пука оруђа, елементи сврхе који постоје да би се функција одржала или пропала. Али, све је ту сложеније и вишеслојније. Многа питања су се отворила, а за њих ни до данас немамо одговора. Пре свега, питања правичности међу људима се и данас мере различитим аршинима. За њихову тежину још нико није нашао ваљани кантар и никада неће. Како у том трагању наћи пут а да није погрешан?

"Ниједан нескладан звук не би реметио рад машине"

- Машини - апарату, пројектованом и направљеном за свирепо убијање људи у трајању од 12 сати, сви су се дивили, као божанству, као предмету слепог поштовања и савршенства.

Главни јунак - машина, на крају се распада сама од себе, одвлачећи у смрт и самог конструктора. Зачарани круг смрти се затвара, па би се рекло, на први поглед, да Кафка нуди читаву тамну поруку. Али, Кафка нам нуди јасан наговештај да ће се из смрти старог родити ново и хуманије.

Од свих полуга и завртња главни и кључни шраф на машини - убици је официр.

"У тесном, парадном мундиру са еполетама и гајганима",

У тропском амбијенту, чува свој завичај. Да се закључити да потиче из средине слепо послушности у којој се само зна за појмове наређење и извршење. Официр је говорио француски који заједно војник и осуђеник нису разумевали. Они нису ни представу имали о томе шта се око њих дешава.

"*Наша пресуда не звучи строго. Осуђенику се заповест коју је прекршио уписује грљачом по телу. Овом осуђенику, на пример, биће по телу написано : поштуј свога претпостављеног!*"

Официр спроводи пресуду а да осуђеник и није имао прилике ни да је сазна, чак није знао ни да је осуђен. Ту се уштедело на жалбеном поступку. За себе каже :

"Ја сам овде у каженичкој колонији одређен за судију. Утјех својој младости. Јер и бившем команданту сам био десна рука у свим кривичним питањима, а и најбоље познајем апарат. Начело по коме је одлучујем, јесте

: кривица је увек несумњива. Други судови не могу спроводити ово начело, јер се састоје од неколико људи, а над собом имају и више судове. То овде није случај или бар није био код пређашњег команданта. Нови је, додуже, већ показао вољу да се умеша у моје суђење, али досад сам успео да га одвратим од тога, а и убудуће ћу успевати". По њему, кривица осуђеника је огромна и непоправљива. Он је био одређен за слугу капетану коме овај, док капетан спава, мора да стоји испред врата и на сваки сат оптоздравља. У два по ноћи уместо да се поклати вратима, он је задремао. Капетан га је проверио и ухватио у кривичном делу "спавања" и почео да бичује. Осуђеник се одупро и капетан је ујутру морао да га пријави. Изјаву је потписао један сат пре извршења пресуде. Официр је узео изјаву од капетана, одмах донео пресуду и већ спроводи извршење. Пресуда гласи - смрт.

О ажурности капетана говори овај део приче :

"Капетан је пре једног сата дошао к мени и ја сам записао његову изјаву, а одмах уз то и пресуду. Потом сам наредио да тог човека окују у ланце. Све је то било врло просто. Да сам га претходно позвао и испитао настала би само збрка. Он би лагао, а ако би ми пошло за руком да побијем његове лажи заменио би их другима и тако даље. Али сад га држим и нећу га више пустити".

Бан је све тако једноставно и просто гледано очима машине од крви и меса.

Ова одлука о егзекуцији је ђаволски експедитивна. Истраживачко судски поступак је спроведен без премја.

Чин егзекуције је посебно оригиналан. Машина не убија одмах, већ то ради пуних 12 сати. Шиљци машине сатима исписују пресуду по телу осуђенику. По својим крвавим ранама и осећају бодежа, жртва може да прочита пресуду тек тада а да је ни очима никако не може видети.

Путнику истраживачу официр се обраћа као човеку који има ретку прилику да се диви општем поступку и погубљењу и ако зна да је он, официр, једини отворени присталица овог језивог чина. Војник и официр су службена лија, осуђеник жртва, а путник - странац - једина публика. Овај црни хумор егзекутора и судије иде даље. Официр убеђује путника, отворено га врбује да помогне наставак устаљене праксе мучења и ликвидације људи, најчешће невиних. Путник је једини компетентан у овој ствари, и само се њему може обраћати као себи равном. Овако сурова "направа" од човека пример је фанатичног догматика. Међутим, и у оваквој савршеној творевини задатка појављује се пукотина. Официр живи у паничном страху да ће пропасти тако велико "животно дело". Целог живота је поступак савршено функционисао, али, изненада, појављује се дах новог времена које прети да угрози комплетан идентитет поступка. На све начине покушава да придобије путника за ову ствар, ако не трајно, а оно бар да је продуже за неко време. Његов лик употпуњавају стари и нови командант као две незаобилазне институције.

Стари и нови командант су једно те исто, једна улога у два лика. Они су представници владајуће администрације која преко њих спроводи своју моћ. Кафка је метафорично презентирао методе владања "владара из сенке". Ово тумачење никада није било очигледније него сада, у ери опште глобализације, када су двоструки аршини за исту појаву постали пракса, када се у свему, више него икад, види само употребна вредност свега. Нарочито истине

Сваку одлуку, макар и најнеправичнију, треба увити у демократске оквире, ако је могуће и без "невиних примедби". Социјални оквир је тако подељен да се јасно одсликава проблематика друштвеног понашања и опредељена. Бунт или потчињавање? - Основно питање око кога се треба одредити за борбу или послушност и повиновање.

Да ли је Кафка своје јунаке учинио беспомоћним пред скривеним лицем беспопштедне машинерије управе која мрви људе?

Изгледа да јединка нема излаза ни уточишта. А у животу је могућност грешке увек очигледна, а одмах, затим, следи казна. Али, све само тако изгледа.

По Кафки шансе нема, али само за оне који одмах капитулирају. Једино ће се отпор исплатити - поручује Кафка, додуше, скривено, између редова, само, треба наћи прави пут. Свемоћ бирократије управног поступка је дубоко утемељена у систем вредности општег обесправљена људи (личности). Тако устаљене у својим каналима извршности, друштвене норме могу променити само храбри и мудри. Псећој покорности и понизности нема места у слободном свету.

Устројство Колоније показује дубоку ауторитарност. Најважнија је снага "убеђивања" мисли официр. Код старог команданта, који је неоспорно био невиђени диктатор - сви чланови Колоније су били присталице овог чина. Сада, када нови командант има отворено нове идеје, однос снага се одједном променио. Кафка је овде јасно ставио до знања, да је народ крив ако му је командант диктатор, јер му је у својој сервилности и спремношћу да подржи његов став, омогућио да их гази. Неспремност на отпор већине, омогућила је, кроз историју и увек ће, рађање најортодокснијих деспотских режима.

Код старог команданта су се тискали ко ће стајати у првим редовима, док се "денавала правда", а они се наслађивали уз звуке фанфара у свом идолопоклонству.

Кафка је овде нарочито илустративан у приказивању најнижих страсти руље, у чину погубљења који је за њу увек била историски догађај, невиђена забава, а било их је, таквих крвавих пирова, на стотине, годишње.

Официр то овако приказује:

"А онда би дошао шести сат. Било је немогуће свима усмиштити молбу да гледају из близине. Командант је захваљујући својој увиђавности да се пре свега деца узму у обзир, мени је, наравно, мој позив омогућавао да увек стојим у непосредној близини. Често сам онде чукао држећи у десној и левој руци по једно дете. Како смо сви утијали израз преображења на намученом лицу, како нам је обасјавала образе та правда која је најзад достигнута."

"Машина још ради и дела за себе!"

Кафка осећа да над свима нама стоји нека претећа машинерија попут Дамокловог мача.

Нови командант - представник новог таласа управљачког апарата који све ради у рукавицама, са покрићем у размерама разложности које користи демократска процедура у владању подчињенима. Те исте присталице оног метода егзекуције и судског поступка, привукао је на своју страну само са једним гласом против, а то је официр. Па и њега неће да прегази снагом аргумената већине већ га, познајући га сасвим добро, оставља да сам заврши са собом.

Појединац није битан него већина, а ни са чим се боље не манипулише него са већином којој се наметне став.

Стари командант - легенда коју је тешко срушити, живи у главама послушника и у свом устројеном поретку санкција. То је особа која је све сједињавала у себи. Био је војник, судија, конструктор, хемичар, пртач и све то у исти мах. И после његове смрти, командантов пртеж машине официр носи у цепену кошуљу на грудима као неку амајлију строго чувану архиву докумената од епохалног значаја, а који се не сме ни додиривати неопраним рукама. Он може да васкрсне из добро скривеног гроба испод стола чајинице у сваком тренутку. Све зависи од околности.

"Устројство колоније представља тако заокружену целину да његов наследник, макар имао у глави хиљаду нових планова, бар за неколико година неће моћи ништа да измени у старом поретку!"

Актуелност ових речи официра, који описује своје команданте је и данас врло присутна.

Сам апарат машина се састоји из три дела : доњи се зове постеља, горњи пртач, а средњи "дрљач". У тој стравичној долини "липене хлада", где је тешко било "прибрати мисли", пресреће нас динизам најгоре врсте, еуфемизам пред вратима пакла. Ово оруђе има најсуровију функцију, мучење људи и уништење људских живота. А оно нема ни свој посебан назив. Обичан апарат. А његови делови : постеља - асоцијација на одмор и починак, пртач - нешто што ће, најчешће графички, овековечити неку замисао и најзад, "дрљача" - оруђе које у пољопривреди користи за вршење задњих операција у ратарству после којих покривеном зрну остаје само вегетациони период - да никне и да нове плодове. А овој дрљачи је препуштено стварно извршење пресуде. Пјинична игра назива за намерену жетву смрти. Толики изум, толика савршеност а крајњи исход је опет - смрт.

Нови командант вуче коње моћи који налазе подршку "већине" у виду утицајних дама и буљака - послушника неспособних да изразе своје лично мишљење, већ су само обичне машине за слагање с командантом.

Војник и осуђеник су безначајни ликови које је Кафка овековечио у најфинијим детаљима.

У својој безличности они употпуњују суморну слику надасве трагичних ликова у свој својој суровости. У моментима, када им се то омогући, они показују још већу нечовечност и од самог официра.

Некада жртва зна да буде већи гад и од самог џелата.

Док је официру мото "правичност у његовом виђењу", код осуђеника, па и код војника, додуше прикривен, је изражен осећај осветољубивости и безосећајност за туђу несрећу. Најчешће су обојица вођени најосновнијим нагонима, глади и самоодржања које показују на најпримитивнији начин. Беспризорни чин је да једу кашу из чиније док машина убија човека, а онда се наслађују официровим самртничким роштем и не желе да га спававају од сулуде идеје да на себи покаже исправност донете самоубилачке одлуке. Активности војника и осуђеника у том простору употпуњују слику да су у питању безосећајна живинчад.

"Уосталом, осуђеник је и изгледао тако псећи одан да се, чинило како га човек може пустити да слободно шета по обронцима и да је пред почетак извршења казне потребно само звизнути па да он дође!"

Тако је он изгледао док је био окован у ланцима. Толико се осуђеник предао када је изгубио слободу, а пре тога је био довољно храбар да откаже послушност. Чим кашигутира он се претвара у послушничко оруђе које стреми концентрично аутодеструкцији.

Путник је, примећује се, антипод ликовима у овој уклетој колонији. Он је довољно храбар да има своје мишљење. На први поглед његов однос према новом команданту је безазлен, али се утицај не може довољно проценити.

Као да је он послат, попут кључара, да затвори за собом капију пакла.

И поред тога што у неправичност поступка и нечовечност погубљења није могло бити сумње, путника највише одређује размисљање :

"Увек је опасно одлучно се упуштати у туђе послове."

Иако је имао препоруку од "високих власти" да присуствује извршењу казне да би дао своје мишљење, он избегава да се, на почетку, отворено сврста за или против оваког судског егzekуцијског поступка. Он врло стрљиво слуша официрову бескрајну причу о функционисању посебних делова апарата. Пунта официра да се пече на лаганој ватри неизвесности иако лично није присталица тог поступка.

Он је и отишао да реферисе вишој инстанци и, сасвим сигурно, да се на вишем нивоу донесе одлука о укидању старих и успостављању нових метода кажњавања. Да ли ће оне бити једноставније или још сложенија машинерија, не знамо. Чекамо још увек ваљан одговор...

Да ли уметност може да исправи историју?

"И ти можеш и коњ ти може, али Бог ти не да!"

Кафки се није дало да заврши своје целокупно дело, нарочито роман "ЗАМАК". Шта Кафка није успео, шта то Бог није дао четрдесетогодишњаку (1883 - 1924), када је требало да буде у пуној стваралачкој снази? Кафка је, изгледа, превише хтео. Његова велика жеља је била да исправи, чак, можда, спаси овај свет. Није битно што Кафка није успео да заврши роман "Замак", роман је уведен у "дејство", онако како је систематизовао грађу М. Брод (роман има 16 верзија почетака!). За Кафкина живота изашло је свега неколико збирки приповедака (између осталих и приповетка "У каженичкој колонији" - *In der Strafkolonie*, 1919); највећи део његовог дела је објављен посмртно. Кафкине књиге се преводе на српскохрватски и објављују у Југославији од педесетих на овамо (Процес, 1953; Преображај, 1954; Америка, 1959; Замак, 1961; и т.д.) Утицај Кафкиног дела на савремену књижевност (немачку, француску, пољску, скандинавску, америчку) необично је велик. Много је литературе написано о Кафки и његовом делу, али и поред свих покушаја да се проникне у његову песничку срж, да се приступ прокрчи помоћу психоанализе, социологије, религијске психологије, књижевне историје, Кафкино дело још ништа није изгубило од своје загонетности. Његово дело је стаза за генерације које долазе да доврше његов подухват. Наћи сигурност и гаранцију постојања...

Београд, мај 2002.

Виктор Трефалт

(Матурски рад у редакцији Животиња Нешћина)

СКАРЕДНИ ВРТ

АДАМ И ЕВА

Адам сав од глине
Слатко је спавао
Хрко од милине
Не мислећи главом

Ишо (ко човек зрео)
Свуда без одеће
Са зверима јео
Двокрилце и цвеће

Врт је његов џеми
Подстицао мам'
Ал је срећу моро
Да подеми сам

Сажали се Градитељ
(И начини грешку!)
Од Адама сали
Лепу комадешку..

Мило биће виде
Пуна зери моћне
Смртном дрву иде
Да испроба воће

"Фуј, мурдо, из раја",
Разгневи се се Небо.
Викну и Адам очајан:
"Ево, врати моје ребро!"

ОДА КЛИТОРИСУ
(раздевичење)

Еденски цвете
Врата Ниниве
Спомени мртве
Фалусе и живе

С узлетом доби
У истински дрт
Од сласти ко би
Презирао врт?...

Краљу химена
Негајнут и чист
У част твог имена
Подеримо лист

С хвалом што ће
Крчки да озари вез
Ако крену ствари
Прославимо рез

Безуман и груби
(С ружом крви!)
Нека смерно љуби
Ко је ркно први

С већим или мањим
О на крају свега:
Бедно је са њим,
Као и без њега.

САМОУБИЦА

Без воље и знања
Примих ово тело
Несрећа је мања -
Ако вратим делом.

ЛУДАЦИ

Паклени рају
Јадне луде
Сваки ће на крају
Краљ да буде

Сипав са памети
Лене море кроте
- боже, посвети
Њине животе

Ко мук крављи
Докле туже тако
Свет у јави
Пада наопако

Страшним путем
Приносећи узе
Јака пића муте
И дечачке сузе

Цветови без лати
Њсачи поруге
Ко се са дна врати
Њк прослави друге (...)

ЖЕНЕ ПЕВАЈУ У СЛАВУ ФАЛУСА

Господине први
Дивно ти је име
Дико наше крви
Вечни побратиме

Сини ко луч јак
У погодан час
На Венерин знак
Ти услиши нас

Господару наш
Твоје робиње
Колико их имаш
Биће богиње

Срни прегун беса
Ко најкешћа коса
Из божанских кеса
Њка лине роса

А кад лије красно
Умијен у тмици
Подигни се часно
Као претходници

НУ ДИСТКИЊЕ

Голе као звери
Шећу драгом целом
Природа се смјрним
Обавила велом

с поуздањем иду
(Као дворске луде!)
Излапелом стиду

Публике се чуде

Жбуње што је зачин
Венерином брегу
То се само чини
Ко тије на снегу...

НАРКОМАН(И)

Сув хапши сад мути
(Стакласта авети!)
Усиљене ко дим
Жуте, чиле из памети

О ројеви слика
Што се намах створе
Ал је душа свикла
На страшније море

О тај древни брлог
Што се судби смешка
Од њиховог њака
И песма је тешка...

БАДАВАЦИЈЕ

Често из досаде
Сведу травку брсте
И ко дворске луде
Дувају у прсте

ЛИЦЕМЕРИ

Са умилним лијем сагибају шије
И речима врашким се помажу
А у себи свак се крго смије
Знајући да пене, знајући да лажу

ПОБАЧАЈИ. ФЕТУСИ

Згрчени у кеси
Ко остало смеће
Бачени фетуси
Ни у песму неће

Презрени и неми

Беспомоћно леже
По људској пени
Васељенске језе

- Зар су, о, гадости воња,
Мати цветна
И отај мудроња,
Створитељи света?

У бестидној ноћи
Жестоко се рву
Да уз смешак моћни
Спреме поклон Црву

Ил пушећи (свејдно)
Опијуме јаке
Да миљенче чедно
Украси отпатке?

Да ли слуте некад
Увређени дуси
Где се смеће кротко
Бачени *фетуси*?

ПСИХОПАТ

Божанске природе
Рже сав од среће:
Они што се плоде
Праве ново смеће

КОЉАЧИ СТОКЕ

За тили час намаме
Наивну душу стокe
А око пуно таме
За судњи покрет

Резом их језа сапе
Неизбежна... А шта
Ако браву суза кашне
На проклети свежањ

И без главе крене
За пашом на ливади
О, где да се денем,
док се *оно* ради?

Ал и да ми восак
Успеса загније
Ил Судба обесна
Удеси да снијем

Стигла би ме јака
Стигао би ме врисак
Не кољу човека
Јарећи је то - писак...

ОРГИЈЕ БРАЋЕ У ВРТУ

Поред самостана
њина тега леже
По тлу посјана
Од похоте свеже

Кад сврши брат
Најстарији свету службу,
Нечастиви, мрки тат,
Позва свету дружбу:

"Ко бесмртну славу
Иште за свој живот
Чили; неск силује
Марву, која му се мили".

Са усхигом потом
Падоме у траву
Поделиме своје кости
Крпци и мраву..

Трава! Лепи ли је
(Недужна и чиста!)
Као дружба са оргије
У Краљевству глиста...

ИНИЈЕСТ

- Најнежнија кћери,
Мрска ме природа
(Можда налик звери!)
Гони да се одам...

Раскопчај се, буди
Гола и милена!
Кад се крв узмути
Постаћеш ми жена...

Тад се Злочест
Слатко насмејала:
- Жалим, брату сам се,
Тале, обећала!...

МЛАДЕ ЛЕЗБИЈКЕ

Тих вражјих содомки
Бехар како красти
Кад умиру саме
Од прејаких страсти?

"Ледо, Ледо чедна,
Кајеш ли се када
Због порока медна
Што испијаш млада?"

Прстима је таче
Поврх благог чепа
Загри је јаче
("Дрпање" би хтела)

Грче Леда млада
И дрхће јој глас:
"Зашто питац, јадна,
Понор је за нас..."

КОЈКАРИ

Уз бастион дима
И алкохол жути
Сваки главом цима
У шишл упрегнути

НИШТАРИЈЕ

Има л' од човска
Огавније ствари
Нека вам то кажу
Пречасни смећари.

НОВЕ БОГОМОЉКЕ

Што баш те особе холе
У цркви или храму
Изнад свега воле
Да живе у сраму?

ЕПИТАФ

О, грађани часни,
Вапе спомињање
Не вреди ни риме
Пред удесом страшним

Сувишан је химен!

ЕПИЛОГ

Испод звезда ржу
Човечић и жена
Да наките пород
Рода омражена!

МРТВАЧНИЦА

Сироти оргаци
Сквачени у лед
Ко кадетски ђаци
Чекају на ред

Свечано купање
И струтање браде
Слабо им је знање
Шта са њима раде

Сад леже обучени
Као из ината
У копоран црни
Напученог врата

Родбина уз одар
Саучешће музе
Мислећ' да су вода
Петпарачке сузе

Како само пате
Те дивне будале
Дроб ће да поврате
Од космичке пале

И док снатре мирни
У бескрајној слози
Ко мрачни кумири
- *Боже, ти им саг*

помози!

ГОСПОДИН ПЕХ

НАЛАЗ

Господин Пех улази у одељење за снимање плућа. Човек у белом мантилу на вратима каже да с њим може да уђе још један пацијент. Он снима грло. У журби, њих двојица замењују здравствене картоне. Господин Пех добија дијагнозу другог пацијента : ~~са~~ laryngitis. Са специјалистичким налазом, господин Пех одлази до обликне шуме и мерка грану на којој ће да се обеси...

ПИСМО

Господин Пех напусти нагло своју породицу, подиже сву уштеђевину у банци и отпутова у иностранство. Елем, тамо се грдно разочара, понашањем светских дама према њему...

Једног суморног и прохладног новембарског дана, у неком зимљивом хотелу, седне и напише дуго покајничко писмо жени, молећи је да га прихвати опет. Двадесет година је испречикао одговор, а кад осети да му се животни век ближи крају отпутова у свој завичај. У његовој доста измењеној и дограђеној кући, затече неке друге људе. Рекоше му да му је жена умрла недавно, а ћерка је отишла након мајчиног ујона с неким даљим рођаком у Аустралију. "Ах, да", рече му узгред љубазно и сетно домаћица, "има једно писмо које је вапа покојна жена написала пре двадесет година, али га никад није могла послати, јер нисте *назначили вашу адресу*".

Дрхтавим прстима исцупа коверат и муњевито очима пререће по оном што је написано. Писмо се заврпавало двапут подвученом речју : "**ДОЂИ!!**"

Из ДНЕВНИКА Господина ПЕХА

Кад је неочекивано отпутовала, чим је сазнао потрчао је у свет да је тражи. Рукама је махао према истоку и према западу за њом. Његове су очи ноћу место звезда стражариле на небу не би ли је спазиле негде. Груды су му се надимале иза бродова који су отпловили на север и на југ...

Ех, ех... Једном виде и обезнаљни се како се грле две наге сенке на песку поред океана. Месечина их је засипала као пена таласа. Вратио се из света, и био опет сам код куће..

КАД ЈЕ ИЗГУБИО СВАКУ НАДУ..

Кад је изгубио сваку наду, да га може озарити и сен лепоте, дошла је - она. У изнајмљеној кући, са вечито спуштеним жалузинама на прозорима, водили су бесомучну борбу око њеног раскопчавања! Заривао је своју чељуст у њене пуне усне, једре груди и глатка бедра.

Али, он је хтео да је има потпуно нагу, а она се грчевито опирала да скине чарапе. Његова жеља надјача. Остале само подеротине. И тада виде оно од чега му се следи крв у жилама : беху то мртвачки увијачи око ногу! И она тад

поче хистериично да се смеје - беше страшна као прошлост Господина Пеха испуњена грехом и похотом.

Бежао је данима као луд од те сабласти, али је (као галоп коња из даљине) свуда за њим одјекивало њено привиђење..

Из ДНЕВНИКА НАЛИЧЈА

Хелена, појава прва. Једне студене вечери, пред самотним вртом Господина Пеха забрунда неки голф, и пошто је било магловито, из аута изађоше као привиђења један кракати чова, његов син и ћерка. То беше Она, за професора Пеха, недосежна дева из толиких његових сањарија...

Жут као вопштана свећа у лицу отај кратко рече:

- Ево, довели смо вам Хелену!

И још дода : "Сад зна где сте, и убудуће нека долази сама!"

И истог трена уђоше све троје у ауто и несташе.

Господин Пех није имао времена ни да се озари оном, целог живота прижељкиваном срећом, кад га једна болна мисао косну као угод бодежа у срце: "То није Хелена *из мога сна*, него нека друга, сасвим друга. Толико стварна и месната..."

И скршен и пуст, као сенка, оде пошљунчаном стазом у свој тавни дом.

Апсурдно убиство. На великом одмору, у двориншту Гимназије у --, где је врло као у осинаку од разуданих гласова младића и девојака, *Хелена Раос*, најбоља ученица 2. разреда гимназије, позајмивши браунинг од неког дилера са улице, упуцала је на лицу места свог професора философије (ожењеног, оја два мала детета), док се с дневником у руци враћао из друге зграде у наставничку зборницу. Већина метака је нађена у пределу гениталија, а само је један просвирао срце професора. Кад ју је иследник питао шта јој је скривило дотични професор, одговорила је следеће:

"Ништа... Само, увек кад бих га срела, помислила бих... растужила би се..и нешто би се побунило у мени против њега : Боже, што је одвратан овај проф!..."

Суђење на Олимпу. Крајем сваког лета судило се највећим грешницима у присуству свих богова на Олимпу. Овог лета стражари са гласником Хермесом, пред Божански суд изведоше неко гротескно створење : човечуљка ружне и округле главе, обраслог длаком по изрвапаном лицу.

Према изреченој оптужби, то створење је било - *недофил над недофилима!* Зевс наложи да га поставе између божанских столова, поређаних у виду ћириличног слова П, где су пехарници прислуживали нектар и амброзију. Громовник затим нареди да се створење сасвим обнажи!

Оптженик задрхта као од студени, чинило се да ће му очи од превеликог страха искочити из шупљина. Очајно и грчевито је покривао патуљасте полни патрљак, али му извршитељ божанског налога спретно веза обе руке на леђима. И тада се врх Олимпа од необузданог смеха заори сав! Смех је побеснело надирао одасвуд, као облаци, као грмљавина, док леполика Хера једним парадним покретом руке не заустави лакрдију упитавши : "Шта је могао, пусник, с *тим?*"

Истог часа богови испчилеће, као сенке се расплинуће некуд, и стражари, и ђаконије, нектар и амброзија...Само сподоба оста привезана за срамотни стуб, сам, насупротив непостојећих богова и људи, док су му *дече сузе* као киша непрестано лиле низ лице..

ГОСПОДИН ПЕХ И ЊЕГОВ ДВОЈНИК

Један носи мртвачки ковчег под мишком (запутио се далеко!), други стално копа раку.

Онај први никако да стигне, нити овај други да доврши посао.

Изгледа, да ће оба посла коначно морати да обави неко трећи... А они... ништа.Леништине!

ГОСПОДИН ПЕХ ИЗНОВА ПИШЕ *Бедне људе*

Прва сусетка Господина Пеха, фрајлија, постаде његова фатаморгана! Што год је више жеleo, она није хтела ни да чује и он је опипавао не њене слађане дражи већ подсмех и охоли презир. Али, Господин Пех има једну црту инацијску, магарећу : не би био оно што јесте када би поклекнуо пред првом препреком... Имао је скривену моћ да се примакне на педаљ свему ономе о чему је потајно сањарио. И, и, ево га, коначно, у његовој собици са Њом, Дулчинјом од Тобоза; спустио је као Дон Кихот из маште на софу! Ево, *Госпођица Ђао* - она недохватна јогуница најтајнијих његових жеља, испичкује трен да уголи његову чисту похоту (а и своју, богме!), да лог од сласти под њима крзка!

Али, авај, авај! Чим јој Господин Пех дотаче п...ћ, опсене неста! Бљак!

Уста као опарен, и побеже Окренуо се и видео, како се *Госпођица Ђао*, као чулава гусеница прободена шпенадлом, увија, и запрепашћена јечи : "Шта ћу ја сад?!"

"Не знам", одврати преко воље, преко рамена, и затвори се у купатило...

ДВА ЛИЦА

Господин Пех започе јутарње бријање на уобичајен начин : размаза крем у лицу и бради, дохвати бријач и поче да струже пену, али му један детаљ нагло паде у очи : *половина избријаног лица није његова!* То јест учини му се сасвим туђа.

То га као избаци из зглоба, те дозва кућну помоћницу (која је чангрљала у кухињи) и рече : " Не знам даље да се обријем, помози ми!" Наиђе на велико противљење, жена се правдала слабовидношћу, а и да бријач не сме очима да види, а камоли да обрије врат Господина Пеха!

Господин Пех обриса пешкиром сауницу са необријаног дела лица; избуљи се у огледало и опет виде исти приказ : половина лица није његова. То му је било јасно као дан! Осети одједном као да га нешто пресече у крстима, затим као да му нешто прободје срце (као електрични удар!). Заврте му се у глави и ствари заиграше око њега. Занесе се, хватајући се за ивице предмета који му измијаху, и стропошта се поред комоде...

ОПРОШТАЈ СА ГОСПОДИНОМ ПЕХОМ

Господин Пех је некако преживео мождани удар и почео се опорављати. Одлучи после неколико месеци, крајем јесени, да одпутује на планине, на којима је давно започео каријеру професора књижевности. Оста тамо до првих обилних снегова.

И ево шта се зби на повратку: Господин Пех спушта се својим аутом кроз сметове планине, кад на једној кривини испод четинарске шуме, искочи неко чудно створење у неглижеу, настојећи да га по сваку цену заустави.

Прими Господин Пех чудног стопера; расприча се о којечему, и своју бунду која је немарно лежала на предњем седишту до њега, баца назад да сапутник покрије своју раскрављену голотињу: Коловоз је био клизав и опасан за возњу, и Господин Пех два или три пута једва заустави ауто на самој ивици серпентине. Није му било јасно шта се дешава; зашто је неслажљив и зашто губи самоконтролу? Покушавао је да се ослободи тескобног осећања заподевајући разговор са сапутником, али свако његово питање је остајало без одговора. Наједнапут, ћутљиви и чудни сапутник принесе свој кажипрст испред самог носа Господина Пеха, показујући му нешто у даљини, а што Господин Пех уз силно напрезање никако да уочи, иако су брисачи неуморно обављали своју функцију. Затим је осетио како му руке све више подрхтавају, ауто скреће са пута и јури низ једну валовиту низбрдицу према потоку у дубодolini. Трас!! Кври!! Шклоцну брава на вратима аута; чудни сапутник искочи напоље, а возило настави сулудо ломатање низбрдо.

- Аха - ха - ха! И - хи - хи!

Одјекује чудни смех чудног сапутника усред шумске дивљине. Трас! Бррум! Господин Пех испада из возила у снег и котрља се по њему, и постаје бео као да је уваљан у брашно.

Црна птичурина, грабљивица кружи изнад његове главе, све ниже и ниже. Чекајући да се његово возило суноврати у провалију и у њој експлодира, изгори.

Тад ће га испржити на пламену, без уља и тигања, као парана уваљаног у брашно. Ко би и помислити могао да ће, Господин Пех, на крају крајева, постати риба?

@ivodrag @IVKOVI]*

---

* (Из нових рукописа Живодрга Живковића) - "9. VIII 2002. - Поштовани господине Лукићу, / Штаћем Вам своју књигу песама СКАРЕДНИ ВРТ и по договору са Вл. Јагличићем и његову рецензију о њој. Књига није неморална ако је добро написана. На Вама је да просудите да ли у овим строфама сањари искричавост поезије. (—) Ако закључите да је књига за објављивање, помозите ми. - Ваш Живодрга Живковић. Најсрдјачније Вас поздравља..."

Јагличићева рецензија : "Морбидна и суманута, нова збирка песама Живодрга Живковића доноси неочекиван заокрет, ако се има у виду оно што је до сада радио. Сабравши на једном месту, салдо гађења због кажњености животом, Живковић покушава да изазове ослобођење Без знања и воље / примих ово тело", рећи ће, да не опрости прејима нетражен трики дар. Поетика стидних длака вечног мастурбанга,

замериће чистунди, ми смо воајерска цивилизација, одговориће они други. Обе стране су у праву. Ми фингирамо живот, и није песник крив зато што не лаже, бележећи оно што је искусио или од других дознао ("Има ли од људи / огавније ствари").

Нису сви људи каквим их Живковић види. Али је приметно да се већи део човечанства запућује ка ништавилу изолационности као једном од лажних одговора на проблем смртног постојања. Смирeње - спасење (поздрав хиландарских монаха) замењено је за "срећу блажених задњица". Песник нема ни разлога, ни права да то прећути.

Зато је нова Живковићева књига песнички документ о недостатку истинске љубави.

Vladimir JAGLIĆ

Крагујевац, 2. јул 1997"

Можемо се сложити, донекле, са оценом *Рецензента*, међутим, нисмо у прилици да помогнемо до краја и објавимо *све што нам је Живковић послао*. Објављујемо један краћи избор. Оно што је најверљивије, и што би могло бити књига. Исто тако, настављујемо да објављујемо фрагменте из једног Живковићевог рукописа кратких проза. (Уз неизбежне редакторске интервенције) (Аутору препоручујемо да настави рад на ГОСПОДИНУ ПЕХУ) "**Уметност махагонија**", подсетимо, *излази у тежким условима и без ичије финансијске подршке*, као уосталом и други часописи, зборници и књиге Мобаровог института : Пишчевих издања : ЗАВЕТИНА. Пишчева издања зато и постоје, да се писци испомажу... - *Ес. Белатукадруз*

004. ПОРУЧБИНЕ, НАБАВКА, КУПОВИНА, ПРЕПЛАТА

Ценовник

ЕВЕНТУАЛНИМ ПОРУЧИОЦИМА, ЧИТАОЦИМА

Купцима на велико, књижарима изван Београда, одобравамо специјални радат у зависности од износа куповине. Посебан радат школама и библиотекама, сталним поручиоцима - приватним лицима.

Плаћање - назначити начин плаћања!

- поштанском упутницом на адресу ЗАВЕТИНА

- уплатом на Динарски жиро - рачун издавача код

ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ А. Д. Београд: 40803 - 625 - 9 - 7550

- 8888 - 43889923. Наши поручиоци из Аустрије, Белгије, Бразила, Велике Британије, Чешке Републике, Данске, Француске, Италије, Јапана, Кине, Словачке, Кипра, Луксембурга, Швајцарске, Шведске, Холандије, Шпаније, Мађарске, Словеније, Грчке, Пољске новац шаљу

међународном поштанском или телеграфском упутницом уз пуне адресне податке издавача и уредника на девизни рачун код ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ А. Д. Београд број: 100059797.

На исти жиро и девизни рачун уплаћује се и годишња претплата за часописе: ЗАВЕТИНЕ, ДРВО ЖИВОТА, УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА и зборник ВЕЛИКА МАГАЗА. (Са назнакама: уплата за књиге, навести које, или претплата за часописе, навести које, прималац: Мирослав Лукић, 1000 Београд, Сердар Јанка Вукотића 1 / 13)

Након Ваше уплате шаљемо Вам наручене књиге или часописе. 14 дана најкасније!!

ДЕЛА Мирослава Лукића

(-) Уметност махагонија је надмоћна, надмоћнија од културе и цивилизације, и без речи уме да саопшти многе истине, горке и болне.

УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА - тај, позајмљени, општи, наслов, на најбољи и најсажетији могући начин означава суштину свега онога што је ушло у споменути Опус, у све оно што је, током првих педесетак година живота, написао творца тога Описа.

Култура и цивилизација гутају једна другу.

Треба ли таксативно доказивати све то?

*

Шта значе, доиста, ове речи, што се објављују на првим страницама сваке од 25 књига Мирослава Лукића?

Као главни уредник и издавач, први сам у Србији у веома мучна времена схватио значај објављивања сабраних радова М. Лукића : схватио сам дубоки књижевни, културноисторијски, религиозно поетски значај и значење Лукићевог стварања у целини. Захваљујући тој околности било је и могуће усудити се и кренути у издавачки подвиг ове врсте. Шталма, критичари, јавност не види шта им се догађа испред носа чином објављивања целине опуса М. Лукића, каква је то добит за српску културу и књижевност, али сваки човек, писмен, сваки књижевник који уме да мисли, који је својим делом доказао нешто више него што је причање прича или отавање душевних игтилунга, сваки стваралац, респективног формата, особито ако му је дело, као Лукићево, замашно и у квантитативном и квалитативном смислу, сваки ће поштен човек и поштен књижевник (нису примерци те ретке врсте сви изумрли), уронити у богату књижевнoуметничку ризницу М. Лукића, у готово непознату и необичну зону старобалканскога наслеђа, у унутрашњу географију, духовни и симболични, субјективни земљотис североистока Србије, Дунава и Црног мора, и колевке староевропске културе, мита, из чије огромности овај, пре свега песник, и писац, већ деценијама упорно, стрпљиво и мајсторски пробија ка врховном и највишем, ка нечем универзалном - задатку уметности будућности : помирењу Старе и Нове Европе.

Опус № 1, или **УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА** обухвата ствари написане у периоду 1968 - 2002 и садржи следеће:

I Златни пресек (Поезија)

1. Бриљан око младости
2. Архив у оснивању, 1 - 5
3. Повратно коло

I (Не)себичан музеј (Есеји. Критике. Антологије)

4. Несебичан музеј
5. Антологија ФЕНИКС
6. Религија поезије
7. Духови, 1
8. Метафизика у белом оделу
9. In continuo, 1

I ФАТАМОРГАНА ЈЕДНЕ НЕМОГУЋЕ КЊИГЕ

(Циклус романа I)

10. Земља Неодођија
11. Литургија
12. Ујин дом
13. Речник прототипа
- IV ХИПЕРБОРЕЈЦИ**
- (Циклус романа I)**
14. Дневник за Сенковића
15. Месечева свадба
16. Влашка гозба

V МЛАДОСТ БЕЗ СТАРОСТИ И ЖИВОТ БЕЗ СМРТИ

(Циклус романа I)

17. Трговци светлошћу

18. Кућа светих рагова

19. Opus ober, oberlight (Десета симфонија)

VI FRAGMENTARIUM (Из Недовршеног породичног циклуса)

20. Ваиари Хипербореје

21. РУСАЉЕ (Замка за птице)

22. Туга голема

23. ИСТОЧНИК. Одломци; годови, пањези и струготина.

VII FINIS OPERIS (Бези. Дневници. Поетика)

24. Музеј Хемогућег Ратара

25. Усамљено дрво, I

VIII УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА

26. Јапански дрворез

27. Посвећено дрво. ЗАВЕТИНЕ, 1 - 2

28. ШЉАКА ИСТОРИЈЕ. Шкарт, 1

29. УСПОН У ЕМНИРЕЈ

у Виђењима оног света. Сабласти. Детаљи

30. Метла дрвене Марије, 1 - 2

31. Прозор(чић)

32. Дуг поглед уназад

Искушења. Детаљ

**ДЕЛА Мирослава Лукића : 32 наслова : 35 књига
Оптус Н 1 УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА
(1968 - 2002 / 2003)**

Књиге се могу поручити искључиво од **Мобаровог института ЗАВЕТИНА**, писмом или интернет поштом. **Цена Дела : 35 књига** : за Србију и Црну Гору : 14.000 дина. Може у две рате. Цена за поручиоце из иностранства : Европа : 350 евра. Америка, Аустралија, Канада, Бразил : 400 америчких долара. **Старим претплатницима и добротворима попуст : 30%.**
ДЕЛА Мирослава Лукића неће бити продавана у књижарама. Наслови се могу поручити и појединачно ; међутим, повољније је купити цео комплет (јестиније).
Поручбине се примају од 20. јуна 2002. године.
Цене су гарантоване до 31. децембра 2002.
Пакете књига испоручујемо 14 дана , најкасније, након ваше поруџбине и уплате. Молимо да новац шаљете поштомском упутницом на адресу : **ЗАВЕТИНЕ Plus ultra : Мирослав Лукић, 11000 Београд, Сердар Јанка Вукотића 1 / 13**

Детаљније информације на ВЕБ САЈТУ
W.W.W.ZAVETINE.COM
Е - маил : **ZAVETINE @ VERATnet**

Дела Мирослав Лукића - УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА

Од пролећа 2000. године ЗАВЕТИНЕ : Мобаров институт објављује Дела Мирослава Лукића (1950), у 35 књиге, под заједничким насловом УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА (Оптус Н° 1 : 1968 - 2003).

Поред низа познатих, објављених Лукићевих књига песама, есеја, романа и антологија, у оквиру УМЕТНОСТИ МАХАГОНИЈА појављују се, *први пут, и нове књиге овог тисца.* Књиге су штампане у брошираном издању и излазе сукцесивно. Крајем августа 2002. године завршено је штампање свих књига - 32 наслова у 35 књига!!

ДЕЛА Мирослава Лукића објављују се без помоћи државе, ма ког инвеститора, без икаквих кредита, или мецена и добротвора, у готово немогућим и невероватним условима. О свом руву и круву.

ДЕЛА Мирослава Лукића могла су се набавити унапред путем претплате, по повлашћеној цени од 350 ДМ, у две рате. Преплатна цена више не важи од 1. септембра 2002. године!!!

Најсигурнији начин набавке је да се књиге поруче поштом (писмом или дописницом, са тачном адресом и телефоном) (или електронском поштом) . Поручиоци из европских и ваневропских земаља, новац шаљу међународном поштанском или телеграфском упутницом уз пуне адресне податке издавача и уредника на девизни рачун код ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ А. Д. Београд број : 100059797.

ПОЈЕДИНАЧНЕ ЦЕНЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ ИЗДАЊА

(*Поезија*) 1. **Бршљан око младости** (2000) Формат : 20 цм. Око 200 стр. - 310 дин 2. **АРХИВ У ОСНИВАЊУ, 1 - 5.** (2002) Формат : 20 цм. 592 стр. - 730 дин 3. **ПОВРАТНО КОЛО.** (2002) Формат : 20 цм. 244 стр. - 360 дин 4. **Несебичан музеј.** антологија. Друго допуњено издање Формат Б5 . 20 цм. 852 стр. - 2850 дин Директно од издавача : повлашћена цена 2100 дин-3. -ће изд. 944 стр. Цена : 3200 дин 5. **Антологија ФЕНИКС,** 2. изд. 264 стр. Цена : 1000 дин 6. **Религија поезије, 1 - 2,** 2. изд. 400 стр. Цена: 1200 дин. 7. **Духови,** 120 цм. Око 168 стр. - 280 дин 8. **Метафизика у белом оделу,** 20 цм. Око 120 стр. - 280 дин - Директно од издавача : 180 дин 9. **In continuo,** 1. 20 цм. Око 124 стр. - 280 дин - Директно од издавача : 180 дин
(*Романи*) 10. **Земља недођија** (роман у стиховима), 2. изд. 88 стр. Цена : 180 дин 11. **Литургија,** 2. изд. 336 стр. Цена: 1100 дин 12. **Уркин дом,** 2. изд. 192 стр. Цена :320 дин 13. **РЕЧНИК ПРОТОТИПА** (нови роман, први пут се објављује). 384 стр. Цена: 1100 дин 14. **Дневник за Сенковића,** 2. допуњено изд. 180 стр. Цена : 340 дин 15. **Месечева свадба,** 2. прерађено и коначно издање, роман о лову на истину. 168 стр. Цена : 320 дин 16. **ВЛАШКА ГОЗБА,** I - III, роман, трилогија, око 1450 стр. Брош. повез. Цена : 2560 дин Ако се директно поручи од издавача - 2100 дин Тврд повез : 3200 дин Ако се поручи директно од издавача - 2850 дин 17. - 18. - 19. **МЛАДОСТ БЕЗ СТАРОСТИ И ЖИВОТ БЕЗ СМРТИ,** роман, трилогија. 376 стр. - Цена : 912 дин Ако се директно поручи од издавача - 612 дин 20. **Вашари Хипербореје** . 20 цм. Око 124 стр. - 280 дин - Директно од издавача : 200 дин 21. **РУСАЉЕ (Замка за птице), драма,** 2. измењено изд. 20 цм. 72 стр. - 240 дин Директно од издавача : 150 дин 22. **Туга голема.** 2. прерађено и проширено изд. 20 цм. 148 стр. - 320 дин - Директно од издавача : 200 дин 23. **ИСТОЧНИК. Одломци; годови, пањеви и струготина...** Есеји, 1. изд. 20 цм. 132 стр. - 270 дин - Директно од издавача : 170 дин 24. **Музеј Немогућег Ратара.** 20 цм. 136 стр. - 310 дин - Директно од издавача : 210 дин 25. **Усамљено дрво,** I. 20 цм. 164 стр. - 320 дин - Директно од издавача : 220 дин. 26. **ЈАПАНСКИ ДРВОРЕЗ,** књига есеја која се први пут објављује, 104 стр. Цена : 320 дин. 27. **Посвећено дрво. ЗАВЕТИНЕ, 1 - 2,** нова књига која се први пут објављује, 108 стр. Цена : 340 дин 28. **ШЉАКА**

ИСТОРИЈЕ. Шкарт, нова књига полемичких есеја, 132 стр. Цена : 360 дин Нема попушта. 29. **УСПОН У ЕМПИРЕЈ**, нова књига поезије, која се први пут објављује, 94 стр. Цена : 320 дин 30. **МЕТЛА ДРВЕНЕ МАРИЈЕ, 1 - 2**, нова књига поезије 132 стр. Цена : 400 дин 31. **ПРОЗОР(ЧИЋ)**, нова књига која се први пут објављује, стихови, 64 стр. Цена 200 дин Нема попушта. 32. **ДУГ ПОГЛЕД УНАЗАД. Свођење рачуна.** Нова књига есеја, 72 стр. Цена : 320 дин Нема попушта.

Све ове цене су гарантоване до 30. јуна 2003. и важе само за појединачне купце са простора бивше Југославије...

ЗАВЕТИНЕ Plus ultra, 11000 Београд, Сердар Јанка Вукотића 1 / 13, Мирослав Лукић, тел. (011) 5334 - 899

ЗАВЕТИНЕ Plus ultra:

Мобаров институт :

Пишчева издања :

Мирослав Лукић

11000 Београд, Сердар Јанка Вукотића 1 / 13.

ЦЕНОВНИК

Г ИЗДАЊА ИЗ ПРЕТХОДНИХ ГОДИНА

1. Мирослав Лукић : ДНЕВНИК ЗА СЕНКОВИЋА, Заветине, Београд, 1983, 176 стр. Брош. Роман - 60 дин (Распродато!)
2. Мирослав Лукић : УЈКИН ДОМ, Београд, Апостроф, 1997, 190 стр. Ф.: 20 цм. Брош. повез; корице у боји. Цена : 140 дин
3. Мирослав Лукић, МЕСЕЧЕВА СВАДБА, роман, 1999.- Цена : 220 дин (Распродато!)
4. Александар Лукић : ОСНИВАЧ ПОДЗЕМНЕ ПРЕСТОНИЈЕ. Песме Заветине, Београд, 1991, 40 стр. Брош. - "... ПОДЗЕМНА ПРЕСТОНИЈА је Лукићев симбол за све Њеронове Златне дворје, Хитлерове Вучје јање, Чаушескове, Садатове и Стаљинове бункере, кроз које је изграђиван континуитет зла, које долази од диктатора и тирана, од добровољног роштва у повести..." ("СТРЕМЉЕЊА", Приштина, бр. 1 - 2 / 1992, стр. 206). - Цена 50 дин (Распродато!)
5. Александар Лукић : СТРАШНИ СУД (детали), 1. Песме Књижевна заједница "Владимир Миђушковић" и НИП Универзитетска рибјеч - Никшић, 1991. 53 стране Награђена књижевном наградом ЗАЛОГА, као једна од најбољих песничких књига у Црној Гори. У њој је Лукић наставио оним силовитим и надмоћним темпом којим је иначе и започео првом књигом, У ВАГОНУ РОЗАНОВА, за коју је добио Бранкову награду. - Цена 50 дин

(Распродато!)

6. Петар Јевтовић : ЖУЉ НА КРИЛИМА. Песме Заветине - Апостроф, Београд, 1993. 46 стр. Ф. : 21 цм. Брош. - Цена : 50 дин (Распродато!)
7. Славиша Радовановић : ПРАЗНЕ ГОДИНЕ. Роман Заветине - Апостроф, Београд, 1993. 76 стр. ; 21 цм. Цена: 60 дин (Распродато!)
8. Весна Мишић : СВЛАК. Проза. Заветине, Београд, 1993. 47 стр. ; 21 цм. Цена : 50 дин - Иако прва књига, она је липена почетничких мана. Писана је веома занимљиво (Распродато!)
9. Ирина Милановић : ИРСКА НИЈЕ ДАЛЕКО, прва књига песама, 1994. ; 43 стр. (Распродато!)
10. БОГ НИКОМ ДУЖАН НЕ ОСТАЈЕ - Народна песма. Илустрована је живописом Богником дужан не остаје, рад академског сликара Јосипа Вучетића - манастир Сестрољин Апостроф, Београд, 1996. 15 стр. ; 22 цм. Књигу је приредио за штампу А. Лукић, а поговор написао М. Лукић - Цена : 50 дин (Распродато!)
11. Ново, друго допуњено и проширено издање АРХИВА У ОСНИВАЊУ, 1 - 2 Мирослава Лукића. Књига је допуњена безмало двема новим књигама из рукописа песника који су одлежали у фиокама више од четврт века! Обим : 138 стр. великог А4 формата. 160 динара. (Распродато!)
12. Треће издање АРХИВА У ОСНИВАЊУ, 1 - 2. Обим : 138 стр. великог А4 формата. Цена : 160 динара. (Распродато!)

Библиофилска издања

13. Мирослав Лукић : ЛИТУРГИЈА, Београд, Заветине, 1997, 227 стр. Ф.: А4 .Тврд повез са златотиском. Цена : 700 дин (Распродато!)
14. РАЈСКА СВЕЋА / Опус Мирослава Лукића, 1968 - 1998. То није књига изабраних песама Мирослава Лукића, јер у њу нису ушле песме објављене у романима, већ - песме из ауторових рукописа. У овој књизи се објављује интегрална верзија АРХИВА У ОСНИВАЊУ, 1 - 5, плус две књиге раних стихова песника - ПОВРАТНО КОЛО. Обим књиге : 390 стр. Формат : 23 цм. (Текстови су сложени двоколонално, ситним слогом. У књизи се први пут објављује мноштво нових графичких прилога и фотографија, скоро двадесетак.) - Цена : 625 динара.
15. Антологија НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ, 1999; прво издање (Распродато!)
16. Мирослав Лукић : Антологија ФЕНИКС - скривена антологија. Цена : 450 дин (Распродато!)
17. Мирослав Лукић : РЕЛИГИЈА ПОЕЗИЈЕ, обимна књига есеја о трећој религиозној епоси стваралаштва, која се штампа о тридесетогодишњици јавног књижевног деовања Оснивача Заветина. - Цена : 480 дин (Распродато!)
18. Мирослав Лукић : ВРАТА ЗВИЖДА, књига поезије, објављена поводом 30 - годишњице књижевног деовања. - Цена : 400 дин (Распродато!)

Г. ИЗДАЊА МОБАРОВОГ ИНСТИТУТА И ЗАВЕТИНА : 2000 ГОДИНА

1. Синиша Ристић : СА АНЂЕЛОМ ЈЕ ЛАКШЕ, драма, око 72 стр. 21 цм.
Цена : 150 дин (Распродато)
2. Данијела Томасевић : МЕСЕЦ НАД МАСЛИНАМА, приче, 71 стр. ; 21 цм.
Цена 150 дин (Распродато)
3. Калин Власије : УНУТРАШЊА АКЦИЈА , Изабране песме,
превод са румунског, 92 стр., 21 цм. Цена 180 дин (Распродато)

Г. НАЈНОВИЈЕ : 2001 - 2002

Колекција : СВЕЧОВЕК

- Књига 1: *Александар Лукић, Саватије Иг. Митровић, Батрић Церковић :*
НА ВЕТРУ, НА ВИСИНИ, НА ЧИСТИНИ, студија о опусу
УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА М. Лукића, 252 стр, 21 цм. Цена 450 дин -
Директно од издавача : 320 дин
2. *Александар Лукић* **ЈЕВАНЂЕЉЕ МИРОСЛАВЉЕВО**
студија о богочовечанском реализму
Издавачи *Edition Sectio Caesarea, Paris* , Мобаров институт
Београд, 2001. 108 стр.
Цена (повлашћена - директно од издавача) : 120 дин -

*Колекција савремена проза 2001 (Антологија *Publita*, 1.)*

Александар ЛУКИЋ : МАЕСТРО PER РЈЕТРО, 2001, роман, Мобаров
институт / Заветине, 194 стр. - Цена - 660 дин - Директно од издавача : 420
дин

Колекција ЗАШТИТНА ПОВЕЉА

Данијела Томовић : **КРАЉЕВА МАТИЦА**, 2001 , роман, 74 стр. - Цена -
250 дин
Синиша Ристић : **ШЕВА У ВАЗДУХУ** , 2001., роман, 80 стр. Цена - 290
дин

Колекција : ЗОНЕ ПРЕЛИВАЊА

Габријел Станеску : **НЕЋЕ ОПЕТ ДОЋИ АМЕРИКАНЦИ** Изабране
песме, превео на српски Миљурко Вукадиновић

Колекција Рођење : свадбена игра

7. *Миодраг Мркић :* "**АВЕТИЊСКА МЕТАФИЗИКА РОМАНА -
ЕСЕЈА**, Оглед о "Укином дому" Мирослава Лукића, 2002, 104 стр. Цена - 360
дин - Директно од издавача : 300 дин

8. *Миодраг Лукић* : **ТАНАТОС СА МАСКОМ ЕРОСА**
ПОЕТСКА КУЛА "МИЛОСРДНОГ АНЂЕЛА"

(Оглед о роману **Maestro Per Pjetro** Александра Лукића), око 130 стр. 2002 - 2003; *преплатна цена 400 дина*.

Колекција Edictus Sectio Caesarea
(Оснивач, Саватије Иг Митровић, 1939 - 2001)

1. *Мирослав Лукић* : **КРАЉЕВСКЕ ИНСИГНИЈЕ**, изабране песме, 2000.-
Цена : 160 дина (Прво издање - распродато. Друго издање, 2001, иста цена) -
Директно од издавача : 130 дина!!!

2. *Мирослав Лукић* : **ЛИТИЈЕ (2002)**. Нова књига Мирослава Лукића,
излази најкасније до Богојављења 2003. Око 140 стр. Преплатна цена 320 дина
Важи до 31. децембра 2002. *Поезија*

ОБАВЕШТЕЊА

*

Konferencija za {tampu, поводом штампања **ДЕЛА**
МИРОСЛАВА ЛУКИЋА : Опус н 1 : УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА :
1968 - 2003 - 32 наслова у 35 књига - одржаће се - **9. октобра 2002**, на
књижевној трибини **Аласова удица**, Библиотека *Михајло Петровић Алас*,
Јованова 22, први спрат (источни део Школе) са почетком у **12 :05** ч.

**

Следећи двоброј "**ВЕЛИКЕ МАГАЗЕ**", 6 - 7 / 2003. - 2004. треба да изађе, према нашим плановима, најкасније до краја лета 2003. године. Овај број ће бити *посвећен целокупном опусу Мирослава Лукића, као песника, романописца, есејисте, књижевног критичара, антологичара, уредника неколико књижевних часописа, издавача у немогућим условима*, и зато позивамо српске књижевнике, *познаваоце Дела М. Лукића* да нам шаљу своје радове, који ће из најразличитијих углова критички пропустити кроз своје филтре споменути *Опус*. Молимо да радови *буду критички*, а оне ауторе који су своје радове већ откуцали на компјутеру, молимо да нам их пошаљу снимљене на дискети. Ограничења што се тиче обима нема, али приређивачи овог двоброја задржавају право да преобимне радове скрате (уз допуштење аутора). Радови се могу слати одмах, а последњи датум за пријем рукописа је 30. јуни 2002. године - *Дим. Лукић, Ес. Белатукатур*

НАРУЏБЕНИЦА

**ЗАВЕТИНЕ Plus ultra : Мобаров институт : Пишчева
издања : Мирослав Лукић, 11000 Београд, Сердар Јанка
Вукотића 1 / 13.**

Динарски жиро - рачун издавача код ПОШТАНСКЕ
ШТЕДИОНИЦЕ А. Д. Београд : 40803 - 625 - 9 - 7550 -
8888 - 43889923.

Девизни рачун код ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ А.
Д. Београд број : 100059797.

Овим неопозиво наручујем :

- 1 ..... примерака
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....
- 9.....
- 10.....

Копију о извршеној уплати на Жиро - или - девизни
рачун ЗАВЕТИНА : Мобаровог института, шаљем уз
Наруџбеницу.

Наручилац

.....

Место : ..... Ул.

.....

бр. .... тел /

факс.....

У ..... 200..... године

(М. П.) Потпис наручиоца

.....

(Овај лист пажљиво истргните!!)

Не чезните за бесплатним књигама и часописима, јер онда сањате о пропасти истински независних издавача!!!

Овај троброј **УМЕТНОСТИ МАХАГОНИЈА** одштампан је крајем августа 2002. година. Неће моћи да се купи у књижарама, већ директно од издавача по цени од 450,00 дин (за оне који први пут купују). Старим купцима одобравамо попуст; за њих је цена овог троброја 320,00 дин. **Књиге и часописи су светски новац, вечни капитал.** Потврдите ово. Помозите. Једина прихватљива помоћ је - за нас - увећавање светског новца, вечног капитала. У својој сабраности и осами увек помислите : да би се одштампао овај број, потребан је новац, неко треба да плати штампара, књиговесца... Једини који имају право на бесплатне примерке овог, и других часописа су - аутори, сарадници. Муктације нека нас заобилазе, као окужене!!!

Оглашавајте у часописима ЗАВЕТИНА / Мобаровог института. Цена странице (без графичких прилога) је 400 дин. Са графичким прилозима - 600 дин.

На Веб сајту ЗАВЕТИНА објављујемо имена појединаца, фирми, који су новчано потпомогли штампање неког рукописа, или часописа.

Почев од октобра 2002. године, почеће промоције - широм Србије - ДЕЛА Мирослава ЛУКИЋА УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА. После сваке промоције моћи ће да се купе свих 35 књига, или појединачни наслови, Опуса. Молимо да нам се на време јаве градске библиотеке, као и оне школске.. Исто тако, спремни смо и да посетимо клубове наших земљака на привременом раду у Европи...

Обавештавамо да је одштампан Plakat Umetnosti mahagonija - Dela Miroslava Lukića (заинтересованима шаљемо поштом, нека назначе своју тачну адресу!)

САДРЖАЈ

БИСТРА ВОДА У КОЈОЈ СЕ ВИДИ СВАКА ЖАБА, Ес. Бев.
ЗОНЕ ПРЕЛИВАЊА * Мирослав Лукић PISMO IZ BUDUJNOSTI,
GROVA * Vja-eslav Ivanov **ЗВЕЗДЕ ВОДИЉЕ (Избране песме)**
Превед Владимира Јагличића * Брана Димитријевић **СРКАЧИ СПЛАЧИНА**
И ПО КОЈЕ НЕОЉУШТЕНЕ МРКВЕ - Вера и сакте у огледалу
Владимира Турбина - * **ДНЕВНИК ПИСЦА** Miodrag Mrkić
PREVREDNOVANJE, odlomci
ФАБРИКА ЛУТАКА ГРУПУЛКС
Miodrag Mrkić **TANATOS SA MASKOM EROSA**
РОЕТСКА КУЛА "MILOSRDNOG ANĐELA"
(Ogled o romanu **Maestro Per Pjetro** Aleksandra Lukica)
АНАМНЕЗА > АНАБАЗА > АНАБИОЗА. АРГУСОВЕ ОЧИ
(Архив одбијених рукописа)
ЧЕТВРТА ДИМЕНЗИЈА . Књижевни погледи
УСПЕХ, НЕУСПЕХ - М. Лукић
Виктор Трефалт **У КАЖЊЕНИЧКОЈ КОЛОНИЈИ**
PLUS ULTRA Из нових рукописа Живодрога Живковића
СКАРЕДНИ ВРТ, песме
ГОСПОДИН ПЕХ, кратке прозе
Белешке. Огласи

УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА 3 - 6 / 2002.

...Да би овде било Правог успеха, макар једног дана, потребно је да се промени толико тога, толико тога. Потребно је да се, прво, прихвати - факта, да се прихвати чињеница Неуспеха. Јер неуспех је много далекосежнији по последицама и може бити савладан, ако се призна и прихвати његова огромна тежина, дејство, само радом, вађењем и цепањем панева. Јер овде, заиста, и кроз 19. и кроз читав 20. века има много, много панева. Много више панева, него успешних и великана. Овде није као у Кафкиној Кажњеничкој колонији, већ горе. Постоји фатум истинског неуспеха и вреди се ухватити у коштај с њим. Исидора Секулић је аргатском снагом крчила паневе, али и неки други прекумановски нителектуалци. Овде, пре свега, равнодушно треба одмерити сваки онај успех који је дошао лако, ма о којој области друштвеног живота да је реч! Да би Неуспех постао успешан, успешнији, треба се нартати, с пуним правом, свим тзв. успесима, свим тзв. величинама, свим њифтама, без обзира где они обитавају, у академијама наука, или на универзитетима, или на другим "позицијама". Дошло је време, драги моји, да засучемо рукаве и да рапчистимо силну пљачку историје и толике кулисе шкарта...

26. августа 2002.

М. Лукић